गरिबी निवारणका लागि
लघु उद्यम विकास कार्यक्रम
(Micro-Enterprise Development for Poverty Alleviation-MEDPA)

सञ्चालन निर्देशिका, २०७०

नेपाल सरकार (मा.मन्त्रिस्तर) को

मिति २०७०।०९।२३ को निर्णयानुसार स्वीकृत

(तेस्रो संशोधन २०७५, सहित)

नेपाल सरकार

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम
(Micro-Enterprise Development for Poverty Alleviation-MEDPA)

सञ्चालन निर्देशिका, २०७०

नेपाल सरकार (मा.मन्त्रिस्तर) को मिति २०७०।०९।२३ को निर्णयानुसार स्वीकृत

(तेस्रो संशोधन २०७५,सहित)

नेपाल सरकार

उद्योग वाणिज्य तथा आपुर्ति मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
सिंहदरवार, काठमाडौं
- नेपाल।

मन्तव्य

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्रिय विकास कार्यक्रा (युएनडिपी) द्वारा अष्ट्रेलियन सरकार लगायतका विकास साझेदारहरुको सहयोगमा विगत २० वर्षदेखि लागु भई हालै बहिगर्मन भएको लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडेप) ले नेपालको गरिबी निवारणमा ठूलो योगदान गरेको छ। यो कार्यक्रमको सफलताबाट मेडेपले अवलम्बन गरेको लघु उद्यम विकास मोडेललाई देशव्यापी रुपमा आन्तरिकिकरण गर्ने लक्ष्यसहित नेपाल सरकारले २०७० मा गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) कार्यान्वयनका लागि ५ वर्षे रणनीतिक योजना र संचालन निर्देशिका स्विकृत गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्दै आइरहेको छ। यो कार्यक्रमलाई नेपाल सरकार र तत्कालिन स्थानीय निकायहरुले आर्थिक वर्ष २०६६/६७ देखि नै आन्तरिकिकरण शुरु गरेको भए पनि यसको संस्थागत क्षमता विकास समेत गरी कार्यान्वयन गर्ने अभ्यास भने मेडपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७०/७१ - २०७४/७५) र मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७० स्विकृत भएपछि शुरु भएको हो।

हाल मुलुक संघीय संरचनामा प्रवेश गरेको र यस कार्यक्रम संचालन गर्ने संस्थागत संरचनामा समेत परिवर्तन भएकोले मेडपा संचालन निर्देशिकामा समेत समसामयिक परिमार्जन गर्नु पर्ने आवश्यकता भएको छ। यस मेडपा कार्यक्रम नेपाल सरकारको प्राथमिकतामा भएको कार्यक्रम भएकोले यसलाई रणनीतिक रुपमा संचालन गर्नका लागि मेडपा ५ वर्षे रणनितिक योजना दोस्रो (२०७५/७६ - २०७९/८०) समेत तयारीको क्रममा रहेको छ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि यो कार्यक्रम नेपाल सरकारको सशर्त अनुदानको रुपमा प्रदेश मातहत रहने गरि संचालन हुने भएको हुँदा सोही बमोजिम हुने गरी संचालन निर्देशिका संशोधन गरिएको छ। संशोधनका क्रममा मुलुकको संघीय संरचना, संघीय संरचनामा भएको संस्थागत व्यवस्था तथा विगतमा कार्यक्रम संचालनका क्रममा भोगेका चुनौतीहरु र यस क्रममा आइपरेका व्यवधानहरुलाई सम्वोधन गर्नका लागि सरोकारवालाहरुसंगको छलफल तथा अन्तरक्रिया पछि माननीय मन्त्रीस्तरको मिति २०७२ साउन २३ गतेको निर्णयबाट यो निर्देशिका संशोधन गरिएको छ।

निर्देशिका संशोधनका लागि माननीय उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्री मातृका प्रसाद यादवज्यूले देखाउनुभएको तदारुकता र सदाशयताका लागि ह्रदयदेखि नै आभार प्रकट गर्न चाहान्छु। साथै संशोधनका क्रममा महत्वपुर्ण सुझावहरु दिनु हुने उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, घरेलु तथा साना उद्योग विभाग, उद्योग विभाग, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति, लघु उद्यम विकास कार्यक्रमका सहकर्मीहरु र विभिन्न जिल्ला तथा स्थानीय तहका प्रतिनिधीहरु तथा कर्मचारीहरुलाई पनि धन्यवाद दिदै यसको कार्यान्वयनमा पनि सबैको पूर्ण समन्वय र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु।

अन्तमा, लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई शुरुवातदेखि नै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग पु-याउने युएनडिपी र लामो समयदेखि मेडेपको दातृ निकाय तथा मेडपा कार्यक्रम कार्यान्वियनको क्रममा समेत सहयोग गर्ने अष्ट्रेलियन सरकारलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु।

यामकुमारी खतिवडा
सचिव (उद्योग)
उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं
नेपाल ।

मन्तव्य

नेपालको संविधानले लिएको दिगो शान्ति सुशासन विकास र समृद्धिको आकंक्षालाई पुरा गर्न आजको आवश्यकता रहेको छ ।यो उदेश्य हासिल गर्ने प्रमूख आधार मध्ये लघु उद्यमशीलता विकास मार्फत गरिबि निवारण पनि हो । यही आधारलाई सहयोग गर्ने र रोजगारी समेत सिर्जना गर्ने उदेश्यले आ.ब.०६६/६७ देखि नै नेपाल सरकारले विकास साझेदारहरुको सहयोगमा गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गर्न शुरु गरेकोमा हाल उक्त कार्यक्रम देशका ७७ वटै जिल्लाका ७५३ वटै स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्ने गरी विस्तार भएको छ ।

राज्यको पुनःसंरचना संगै उक्त कार्यक्रमलाई संघीयताको मर्म अनुरुप एकरुपता कायम गरी प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने प्रयोजनको लागि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७०, लाई नेपाल सरकार (माननीय मन्त्रिस्तर) को मिति २०७५/४/१ को निर्णयानुसार तेश्रो संशोधन गरिएको छ ।यो कार्यक्रम लक्षित समुहको अत्यन्त निकट रही सबै स्थानीय तहहरुमा कार्यान्वयन हुने भएकोले प्रस्तुत निर्देशिकाले कार्यक्रम संचालनको क्रममा उठ्न सक्ने नीतिगत प्रकृयागत र व्यवहारिक द्विविधाहरु निराकरण गर्न उपयोगी भई अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोगी हुने विश्वास लिएको छु ।

प्रस्तुत निर्देशिकाको संशोधनको कार्यमा संलग्न सबैलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा आइपर्ने र यस निर्देशिकाले पूर्वानुमान नगरेका बिषयहरुमा सरोकारवालाहरुवाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुझावहरुलाई सदैव स्वागत गरिने छ ।

दिनेश भट्टराई
सहसचिव
उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

विषय सूची

क्र.सं.	विषयहरू	पृष्ठ सं.
	प्रस्तावना	
भाग १	परिभाषा	१
भाग २	लक्षित समूह	५
भाग ३	लघु उद्यम विकास कोष स्थापना र सञ्चालन	५
भाग ४	कार्यक्रम सञ्चालन	८
भाग ५	व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको दायित्व तथा जिम्मेवारी	१७
भाग ६	साझा सुविधा केन्द्र स्थापना र सञ्चालन	२३
भाग ७	संस्थागत व्यवस्था	२६
भाग ८	विभिन्न निकायहरूको भूमिका तथा दायित्व	३४
भाग ९	स्तरोन्नति तालिम सम्बन्धी व्यवस्था	४१
भाग १०	उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग र विकासमा सहयोग	४२
भाग ११	करारमा तालिम चलाउने व्यवस्था	४३
भाग १२	तालिमबाट उत्पादित सामानहरूको व्यवस्थापन	४३
भाग १३	प्राविधिक तथा परामर्श सेवा सम्बन्धी व्यवस्था	४४
भाग १४	बजारीकरण सञ्जाल	४४
भाग १५	गुणस्तर नियन्त्रण र सुधार	४५
भाग १६	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४५
भाग १७	प्रगति प्रतिवेदन	४८
भाग १८	वित्तीय सुशासन जोखिम (फिड्युसियरी रिक्स) न्यूनीकरण सम्बन्धी व्यवस्था	४९
भाग १९	पुरस्कार तथा दण्ड सम्बन्धी व्यवस्था	५०
भाग २०	विविध	५३
भाग २१	खारेजी तथा बचाउ	५४

अनुसूचीहरू

अनुसूची १	सङ्घ/संस्थाको विवरणका लागि भरिने फारम	५५
अनुसूची २	प्राविधिक प्रस्ताव फारम	६१
अनुसूची ३	वित्तीय प्रस्ताव फारम	६४
अनुसूची ४	द्विपक्षीय सम्झौता पत्र	६८
अनुसूची ५	घर परिवार सर्वेक्षण फारमहरू (ए, बी, सी)	७४
अनुसूची ६	बजार, प्रविधि, श्रोत, वातावरणसम्बन्धी विश्लेषण फारमहरू (डी, ई, एफ, जी१, जी२)	९४
	ग्राहक सर्वेक्षण फारम (डी)	९४
	सिप तथा उपयुक्त ग्रामीण प्रविधि सर्वेक्षण फारम ई	९७
	स्रोत सर्वेक्षण फारम एफ	१०३
	लघु उद्यमका वातावरण प्रभाव सर्वेक्षण फारम जी१	११४
	वातावरण सर्वेक्षण फारम जी२	१२०
अनुसूची ७	सिप विकास तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूलाई उपयुक्त प्रविधि कार्यक्रम अन्तर्गत हस्तान्तरण गरिने मेसिन औजारको शर्तनामा	१२५
अनुसूची ८	सहभागी प्रशिक्षार्थीहरूलाई उपलब्ध गराइएको सुविधाको विवरण	१२६
अनुसूची ९	साझा सुविधा केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन फारमहरू	१२७
अनुसूची १०	तालिम, परामर्श सेवाका लागि सम्झौता फारमको नमूना	१४०
अनुसूची ११	लघुउद्यम विकास कार्यक्रम (MEDEP) जिल्लास्तरीय अनुगमन फारम (त्रैमासिक/चौमासिक)	१४२
अनुसूची १२	अनुगमन फाराम (अ) कार्यालय व्यवस्थापनतर्फ	१४३
अनुसूची १३	उद्यमीको दैनिक प्रतिवेदन	१४९
अनुसूची १४	नियमित प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचा	१६०
अनुसूची १५	प्रारम्भिक प्रतिवेदन (Inception Report) नमूना	१६४

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) सञ्चालन निर्देशिका, २०७०

संशोधन	**स्वीकृत मिति**
गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम	
सञ्चालन (पहिलो संशोधन) निर्देशिका, २०७२	२०७२/६/२२
सञ्चालन (दोस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०७४	२०७४/६/०२
सञ्चालन (तेस्रो संशोधन) निर्देशिका, २०७५	२०७५/०४/०१

प्रस्तावना : लघु उद्यमको विकास र प्रवर्द्धन गरी गरिबी निवारणमा सहयोग पुर्‍याउनका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको ढाँचालाई अनुशरण गरी नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम रणनीतिक योजना☺ लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा लैजान तयार गरिएका कार्यक्रमहरूलाई नियमित र व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि निर्देशिका जारी गर्न आवश्यक भएकाले नेपाल सरकार (मा.मन्त्रीस्तर) को निर्णय अनुसार यो निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

भाग १
परिभाषा

(क) “उद्यमी” भन्नाले नाफा कमाउने उद्देश्यले उद्योग व्यवसाय सञ्चालनका लागि जोखिम बहन गरी लगानी गर्ने व्यक्ति वा समूहलाई जनाउँछ ।

(ख) “उद्यमशीलता विकास तालिम” भन्नाले व्यवसाय स्थापना तथा सञ्चालनका लागि आवश्यक उत्प्रेरणा तथा व्यवसायिक ज्ञान प्रदान गर्ने हेतुले प्रदान गर्ने “आफ्नो व्यवसाय सुरु तथा सुधार गरौं (Start and Improve Your Business/SIYB)" तथा “लघु व्यवसाय सिर्जना तथा विकास (Micro-Enterprise Creation and Development/MECD)” जस्ता तालिमलाई जनाउँछ ।

(ग) “उद्यम विकास सहजकर्ता (EDF)” भन्नाले लघु उद्यम स्थापना, विकास तथा प्रवर्द्धन गर्नका लागि आवश्यक योग्यता पुगेको जनशक्ति भन्ने सम्झनु पर्छ ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

(घ) "कार्यक्रम" भन्नाले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई जनाउँछ ।

☼(ङ) "कार्यालय" भन्नाले संघीय वा प्रदेश सरकार अन्तर्गतका जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्यालयलाई जनाउँछ ।

☼(च) "कार्यालय प्रमुख" भन्नाले जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय र जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको प्रमुखलाई जनाउँछ ।

(छ) "कार्यान्वयन समिति" भन्नाले यसै निर्देशिका बमोजिम गठन हुने कार्यान्वयन समितिलाई जनाउँछ ।

(ज) "कोसेली घर वा सौगात गृह" भन्नाले लघु उद्यमीबाट उत्पादित सामानहरू सङ्कलन गरी बिक्री गर्ने कक्षलाई जनाउँछ । यस अर्न्तगत व्यवसायका लागि आवश्यक पर्ने कच्चापदार्थ, मेशिन औजार आपूर्ति गर्ने जस्ता कार्यहरू समेत पर्दछन् ।

(झ) "गरिब" भन्नाले नेपाल सरकारले निश्चित मापदण्ड अन्तर्गत समय-समयमा तोकेको राष्ट्रिय वा क्षेत्रगत गरिबीको रेखामुनि रहेको, शिक्षा, स्वास्थ्यजस्ता मानव विकासका सूचकहरूका आधारमा पिछडिएको र निश्चित लिङ्गगत तथा सामाजिक समूहका आधारमा राष्ट्रिय विकास प्रक्रिया ◆को मूलप्रवाहमा समावेश हुन नसकेको व्यक्ति वा समूहलाई सम्झनु पर्छ । यस शब्दले नेपाल सरकारले गरिबीको परिचयपत्र वितरण गरेको अवस्थामा सो परिचयपत्र प्राप्त परिवारको सदस्यलाई समेत जनाउनेछ ।

(ञ) "गरिबीको रेखा"भन्नाले नेपाल सरकारले निश्चित मापदण्ड अन्तर्गत समय-समयमा तोकेको राष्ट्रिय गरिबीको रेखा सम्झनु पर्छ ।

(ट) "अति गरिब"भन्नाले नेपाल सरकारले तोकेको गरिबीको रेखाभित्र पर्नेहरू मध्ये ६० प्रतिशतभन्दा कम आय भएका व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "बजारीकरण" भन्नाले लघुउद्यमबाट हुने उत्पादन, मूल्यनिर्धारण, प्रवर्द्धन तथा वितरण प्रणालीसँग सम्बन्धित उपभोक्ता केन्द्रित क्रियाकलापलाई जनाउँछ ।

✠(ड) **"विकास साझेदार"** भन्नाले कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने दातृ निकायहरूलाई सम्झनुपर्छ ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

✠ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(ढ) "निर्देशिका" भन्नाले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७० लाई जनाउँछ ।

(ण) "निर्देशक समिति" भन्नाले यसै निर्देशिका बमोजिम गठन हुने निर्देशक समितिलाई जनाउँछ ।

(त) "नागरिक सचेतना केन्द्र" भन्नाले गाउँपालिका/नगरपालिकामा गठित सामुदायिक संस्थालाई जनाउँछ ।

☼(थ) "मन्त्रालय" भन्नाले संघीय सरकारको उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयलाई जनाउँछ ।

(द) "रणनीतिक योजना" भन्नाले नेपाल सरकारले स्वीकृत गरेको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको योजना☼लाई जनाउँछ ।

♦(ध) "लघु उद्यम" भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ ले परिभाषा गरे अनुरुपका लघु उद्यम सम्झनुपर्छ ।

(न) "लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडेप)" भन्नाले संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय विकास कार्यक्रम, अष्ट्रेलियन सरकार तथा नेपाल सरकारको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा सन् १९९८ देखि सञ्चालित लघु उद्यम उद्यम विकास कार्यक्रम (Micro-Enterprise Development Programme/MEDEP) लाई जनाउँछ ।

(प) "स्तरोन्नति" भन्नाले उत्पादन, गुणस्तर, प्याकेजिङ्ग, पूँजी, मुनाफा, रोजगार जस्ता पक्षमा उद्यममा देखिने सकारात्मक परिवर्तनलाई जनाउँछ ।

(फ) "व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था" भन्नाले लघु उद्यमीहरूको सिर्जना, प्रवर्द्धन, विकास तथा विस्तारका लागि व्यावसायिक सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका दक्ष जनशक्तियुक्त संस्थालाई बुझाउँछ ।

(ब) "सिप विकास तालिम" भन्नाले व्यवसाय स्थापना, विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिक सिपमूलक तालिमलाई जनाउँछ ।

(भ) "एडभान्स तालिम" भन्नाले एक पटक सिप विकास तालिम लिई व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेका उद्यमीलाई सोही विषयमा दिइने उच्च स्तरको तालिमलाई जनाउँछ । यस शब्दले आधारभूत सिप प्राप्त उद्यमीलाई दिइने थप तालिमलाई समेत जनाउँछ ।

(म) "लघु उद्यम विकास कोष" भन्नाले लघु उद्यम प्रवर्द्धन, विकास तथा विस्तारका लागि कार्यक्रम लागु हुने प्रत्येक जिल्लामा यसै निर्देशिका बमोजिम स्थापना गरिने कोषलाई बुझाउँछ ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

♦ दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(य) “व्यवसायिक परामर्श सेवा” भन्नाले व्यवसायको सुसञ्चालन, विकास तथा स्तरोन्नतिका लागि प्रदान गरिने प्राविधिक तथा व्यवस्थापकीय ज्ञानलाई जनाउँछ ।

(र) “साझेदार संस्था” भन्नाले कार्यक्रम सञ्चालनका लागि प्राविधिक सेवा र सहयोग उपलब्ध गराई साझेदारीमा काम गर्ने संस्थालाई जनाउँछ ।

☹(ल) ....

(व) “साझा सुविधा केन्द्र” भन्नाले यसै भागको खण्ड (ट) अनुसार परिभाषित अति गरिब, समूहमा आवद्ध सदस्यहरू एकै स्थलमा जम्मा भै उत्पादन, प्रशोधन, बजारीकरण तथा सेवा सम्बन्धी काम गर्ने भवन वा स्थानलाई जनाउँछ ।

☹(श) ....

☹(ष) ....

◆(स) “नगरपालिका” भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिका सम्झनुपर्छ ।

☼(ह) “शाखा प्रमुख” भन्नाले स्थानीय तहको उद्योग विकास शाखाको प्रमुखलाई जनाउँछ । यो शब्दले स्थानीय तहले उद्योग हेर्ने भनी तोकिएको शाखा, उपशाखा वा इकाईको प्रमुखलाई समेत जनाउनेछ ।

⋊(क्ष) “स्थानीय तह” भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका र गाँउपालिका सम्झनुपर्छ ।

⋊(त्र) “उद्यम विकास समिति” भन्नाले स्थानीय तहमा गठन हुने उद्यम विकास समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

☼(ज्ञ) “उद्योग विकास शाखा” भन्नाले स्थानीय तहको उद्योग विकास शाखालाई सम्झनुपर्छ । यो शब्दले स्थानीय तहले उद्योग हेर्ने भनी तोकिएको शाखा, उपशाखा वा इकाईलाई समेत जनाउनेछ ।

■(ज्ञ१) “लघु उद्यमी समूह संघ” भन्नाले स्थानीय तह, जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रमा अवस्थित उद्यमी समूहहरुको संञ्जाललाई जनाउछ ।

☹ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

⋊ दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

■(ञ२) "महाशाखा" भन्नाले प्रदेशस्थित उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको उद्योग हेर्ने महाशाखालाई जनाउँछ ।"

भाग २
लक्षित समूह

१. **गरिबीको रेखामुनि रहेका परिवारका सदस्यहरू लक्षित समूह हुनेः** (१) गरिबीको रेखामुनि रहेका नेपाली नागरिकका परिवारका सदस्यहरू यस कार्यक्रमका लक्षित समूह हुनेछन् ।

(२) अति विपन्न वर्ग, पिछडिएका■ (एकल महिला समेत), दलित, आदिवासी जनजातिहरू, अपांङ्गता भएका व्यक्ति, लैगिंक अल्पसंख्यक, दुर्गम तथा सेवाको पहुँच कम पुगेका गाउँपालिकाहरूमा यस कार्यक्रमलाई केन्द्रित गरिनेछ ।

■(३) संवन्धित स्थानीय तहको जनसंख्याको अनुपातको आधारमा लक्षित समूहमा कम्तिमा महिला(एकल महिला समेत) ७०%, दलित ३०%, जनजाति ४०%, मधेशी ४०%, युवा (१६–४० वर्ष) ६०% रहनेछन् । कुनै स्थानीय तहहरुमा गरिब परिवारहरुको अनुपात माथि उल्लेखित तोकिएको लक्षित प्रतिशत बमोजिम वर्ग तथा जातजाती नभएमा जुन जातजाति वा वर्गको अनुपात बढि छ सोही अनुरुप लक्ष्य निर्धारण गर्नुपर्नेछ । तर राष्ट्रिय तहको कुल लक्ष्य प्रतिशत माथि महिला(एकल महिला समेत) ७०%, दलित ३०%, जनजाति ४०%, मधेशी ४०%, युवा (१६–४० वर्ष) ६०% तोकिए अनुसार भएको हुनुपर्नेछ ।

भाग ३
लघु उद्यम विकास कोष स्थापना र सञ्चालन

२. **प्रत्येक जिल्लामा एक लघु उद्यम विकास कोषको स्थापना हुने :** ☼(१) नेपाल सरकारबाट सशर्त अनुदान बमोजिम प्रदेश सरकारले जिल्लागत रुपमा मेडपाको बजेट रकम प्राप्त गर्नेछ । यसरी बिनियोजित भएको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको बजेट अख्तियारी वमोजिमको रकम प्रदेश मातहतका जिल्लास्थित कार्यालयमा प्राप्त हुनेछ र प्राप्त भएको रकम लघु उद्यम विकास कोषमा जम्मा गरिने छ ।

(२) लघु उद्यम विकास कोषमा देहाय बमोजिमको रकम जम्मा गरिनेछ :

☼(क) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारले वार्षिक उद्यम विकास सम्बन्धी कार्यक्रमका लागि उपलब्ध गराएको रकम;

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(ख) विकास साझेदारबाट उपलब्ध गराइएको रकम;

[☺](ग) ....

(घ) गाउँपालिका र नगरपालिकाले कार्यक्रममा सहभागिता जनाउन जम्मा गरेको रकम;

(ङ) लघु उद्यम विकासका लागि सामुदायिक संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट प्राप्त भएको रकम;

(च) स्थानीय निकाय र विषयगत निकायबाट लघु उद्यम विकासका लागि उपलब्ध अनुदान तथा मिलान कोष वापतको रकम;

(छ) प्रशिक्षार्थीहरूले उत्पादन गरेका सामान विक्रीबाट प्राप्त भएको रकम र

(ज) लघु उद्यम विकासका लागि अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकमहरू ।

[*]३. **कोषको सञ्चालन** : (१) जिल्ला उद्यम विकास समितिले लघु उद्यम विकास कोष संचालक समितिको रुपमा कोषको संचालन गर्नेछ ।

(२) लघु उद्यम विकास कोषमा जम्मा भएका रकम जिल्ला उद्यम विकास समितिको स्वीकृतिले गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रममा वाहेक अन्य कार्यक्रममा खर्च गर्न पाइने छैन । _

[☼](३) प्रदेश सरकारले मेडपा कार्यक्रम संचालनका लागि जिल्लामा तोकीएको बजेट तथा कार्यक्रमको अख्तियारी जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयलाई दिनुपर्नेछ ।

[☼](४) लघु उद्यम विकास कोषको खाता संचालन जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयका कार्यालय प्रमुख र लेखा प्रमुखको संयुक्त दस्तखतवाट हुनेछ ।

(५) लघु उद्यम विकास कोषको श्रेस्ता जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समितिका लेखा प्रमुखको जिम्मामा रहनेछ ।

[☼](६) बजेट निकासा, खर्च र प्रतिवेदन एवं लेखा परिक्षण सम्वन्धी व्यवस्था प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

४. **कोष सञ्चालक समितिको रूपमा जिल्ला उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : (१) लघु उद्यमको विकास र प्रवर्द्धन गर्न कोष सञ्चालक समितिको रूपमा जिल्ला उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(क) कोषमा प्राप्त हुन आएको रकमलाई समयमै जम्मा गरी सोको अभिलेख राख्ने ।

(ख) जिल्ला उद्यम विकास समितिको निर्णयानुसार कोषमा रहेको रकम खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउने

(ग) कोषको वार्षिक रूपमा लेखा परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाउने र वित्तिय विवरण सहितको लेखा परीक्षण प्रतिवेदन नेपाल सरकारका सम्बद्ध निकाय र विकास साझेदारलाई लेखा परीक्षण समाप्त भएको एक महिनाभित्र पठाउने ।

(घ) कोषको रकम खर्च गर्दा पारदर्शिता कायम गर्ने ।

(ड) कोषको दुरूपयोग हुन नदिने ।

(च) कोषको वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने र कोषको पूर्ण उपयोगको (Value for money) सुनिश्चितता गर्ने।

☼(छ) कोषको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिको प्रतिवेदन नियमित तथा आवधिक रुपमा तयार गरी जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला उद्यम विकास समिति र प्रदेश उद्योग महाशाखा लाई पेश गर्नु पर्नेछ ।

☺(ज) ....

☺(झ) ....

☼(ञ) कोषबाट भएको मासिक खर्चको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्नेछ ।

(ट) लेखा परीक्षणबाट औँल्याइएका कैफियत तथा बेरुजुहरूलाई ३५ दिनभित्र फछ्र्यौट गराउने व्यवस्था मिलाउने । यसरी लेखा परीक्षण गर्दा असुल उपर गर्न देखिएको रकमका हकमा नियम अनुसार असुल उपर गराउने ।

(ठ) अनुगमन उपसमितिले अनुगमनको सिलसिलामा औल्याइएका अनियमितता तथा कैफियतहरूको मूल्याङ्कन गरी भविष्यमा यस्ता अनियमितता तथा कैफियतहरू दोहोरिन नदिन उपचारात्मक र सुधारात्मक उपाय अपनाउने ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

(२) कोषको लेखा नेपाल सरकारको लेखा प्रणालीमा आधारित रहेर प्रचलित कानुन अनुसार राखिनेछ । जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदन तयार गर्ने प्रयोजनार्थ लेखा विवरण विकास साझेदारलाई उपलब्ध गराउने छ ।

(३) कोषको लेखा व्यवस्थित गर्न जिल्ला उद्यम विकास समितिले कोष सञ्चालक समितिको रूपमा कार्यालयलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

भाग ४
कार्यक्रम सञ्चालन

५. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिचालन गर्ने** : उद्यमी सिर्जनाका लागि गरिने विभिन्न कार्यहरू (क) बजार, श्रोत तथा सम्भाव्यता अध्ययन; (ख) सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा र घरधुरी सर्वेक्षण; (ग) समूह निर्माण र क्षमता वृद्धि; (घ) उद्यमशीलता विकास तालिम; (ङ) सिप विकास तालिम सञ्चालन; (च) कर्जा प्रवाह गर्न सहयोग र सहजीकरण; (छ) व्यवसाय विकास परामर्श तथा बजार विस्तार (ज) उपयुक्त प्रविधिमा पहुँचका लागि सहयोग र सहजीकरण र ◆(झ) लघु उद्यमीहरूको स्तरोन्नति जस्ता क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नका लागि व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिचालन गरिनेछ ।

६. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रारम्भिक छनौट** (Pre-qualification) **गर्न कार्यादेश तयार गर्ने :** ☼(१) दफा ५ बमोजिम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुको छनौट गर्न प्रदेशस्थित उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको उद्योग हेर्ने महाशाखाले छनौट समितिसँग समन्वय गरी कार्यक्रम लागु भएको प्रदेश अन्तर्गत रहेका जिल्लाहरु, स्थानीय तहहरुको विश्लेषण गरेर व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले प्रवाह गनुपर्ने सेवाको विवरण सहितको कार्यादेश तयार पार्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार पारिने कार्यादेशमा प्राविधिक प्रस्तावको ढाँचा संलग्न गर्नुका साथै प्राविधिक प्रस्ताव मूल्याङ्कन गर्ने आधारहरू समेत स्पष्ट पार्नु पर्नेछ ।

☼(३) प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले उपदफा (१) र (२) बमोजिम कार्यादेश तयार गर्ने, प्राविधिक प्रस्तावको ढाँचा तयार गर्ने तथा प्राविधिक प्रस्ताव मूल्याङ्कन गर्ने आधारहरू निर्धारण गर्ने कार्यका लागि यस क्षेत्रमा अनुभव र योग्यता भएका विज्ञ तथा परामर्शदाताहरूको सहयोग लिन सक्नेछ । आवश्यक परेमा मन्त्रालयले यस क्षेत्रमा अनुभव भएको विज्ञ कर्मचारीहरुलाई समेत खटाउने छ ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■(४) पाँच वटासम्म स्थानीय तह भएका जिल्लामा एक वटा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था र छ वा सो भन्दा बढि भएका स्थानीय तह भएका जिल्लाको हकमा दुई वटा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरु छनौट गरी परिचालन गरिने भएकोले उपदफा (१) बमोजिमको प्राविधिक प्रस्ताव माग गर्दा सोही बमोजिम माग गर्नु पर्नेछ ।

७. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रारम्भिक छनौट गर्न आशयपत्र आह्वान गर्नेः** (१) दफा ५ बमोजिम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिचालन गर्न प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले छनौट समितिसँग समन्वय गरी कार्यक्रम लागू भएका जिल्लाहरूमा काम गर्न इच्छुक व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम राष्ट्रिय स्तरको पत्रिका र अन्य माध्यममा समेत सूचना प्रकाशन गरेर संक्षिप्त सूची तयार गर्नका लागि अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा आशयपत्र आह्वान गर्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आह्वान गरिएको आशयपत्र प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखामा दाखिला गर्ने व्यवस्था मिलाइनुका साथै त्यस्ता आशयपत्रहरू इसबमिसनबाट समेत दाखिला गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रारम्भिक छनौट गर्दा लिइने आधारहरू** : (१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूहरूको संक्षिप्त सूची तयार गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ मा उल्लेख भएका आधार हरूका साथै देहायका पक्षहरू समेतलाई ध्यान पुर्‍याउनु पर्नेछ ।

(क) संस्थाले उद्यमी सिर्जना सम्बन्धी यस पूर्व गरेका कामहरू;

(ख) संस्थाको कार्यक्षेत्र तथा भौगोलिक उपस्थिति;

(ग) संस्थामा आवद्ध जनशक्तिको अवस्था - क्षमता र समावेसिपना;

(घ) संस्थाको आर्थिक तथा प्राविधिक क्षमता;

(ङ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेसी सम्वन्धमा संस्थाको नीति र

(च) मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको ।

*(२) कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि सम्वन्धित जिल्ला, भौगोलिक सिमाना जोडिएका जिल्ला र अन्य जिल्लाका सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रस्ताव उपर क्रमशः पहिलो, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकताका आधारमा अङ्कभार निर्धारण गरी छनौट गरिनेछ । यो प्रावधान प्रारम्भिक

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

र अन्तिम छनौटको चरणमा समेत लागू हुनेछ। यसरी मूल्याङ्कन गर्दा अङ्क बराबर भएको खण्डमा उपरोक्त प्राथमिकता नै कायम रहनेछ।

✂(३) ....

☺(४) ....

९. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समितिको गठन :** ☼(१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट पर्न आएका आशयपत्र (Expression of interest) हरूको मूल्याङ्कन गरी प्रारम्भिक छनौट गर्न संघ वा प्रदेश अन्तर्गतका कार्यालयका लागि देहाय बमोजिमको व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समिति गठन हुनेछ:

संयोजक :	महाशाखा प्रमुख, उद्योग हेर्ने महाशाखा
सदस्य :	प्रतिनिधि, प्रदेश आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
सदस्य :	प्रतिनिधि, आर्थिक प्रशासन शाखा (प्रदेशस्थित उद्योग मन्त्रालय)
सदस्य :	प्रतिनिधी, प्रदेश उद्योग मन्त्रालयले तोकेको कम्तिमा अधिकृत स्तरको कर्मचारी एक जना
सदस्य :	प्रतिनिधी, जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयको अधिकृत स्तरको कर्मचारी (प्रदेश केन्द्र रहेका जिल्ला समन्वय समिति)
सदस्य :	प्रदेश केन्द्र रहेको स्थानीय तहको अधिकृतस्तरको कर्मचारी
सदस्य-सचिव :	प्रमुख, उद्योग हेर्ने महाशाखा अन्तर्गतको उद्योग हेर्ने शाखा

☺(२) ....

☼(३) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समितिले आवश्यकता अनुसार यस क्षेत्रमा अनुभव र योग्यता भएका विज्ञ तथा विकास साझेदारबाट प्राविधिक सहयोग लिन सक्नेछ। आवश्यक परेमा मन्त्रालयले यस क्षेत्रमा अनुभव भएको विज्ञ कर्मचारीहरुलाई समेत खटाउने छ।

(४) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समितिले मूल्याङ्कन गर्न योग्य प्रस्तावहरूको मापदण्ड निर्धारण गर्नेछ।

(५) छनौट प्रकृयालाई सरल, सहज, सुदृढ एवम् सुविधाजनक बनाउन सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयको परामर्श लिन सकिनेछ।

✂ पहिलो संशोधनद्वारा झिकिएको।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

१०. व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रारम्भिक छनौट गर्नं पर्ने : (१) दफा ७ बमोजिम पर्न आएका आशयपत्रहरूलाई प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले खोली मूल्याङ्कन गर्न योग्य देखिएका आशयपत्रहरू छनौट गर्नका लागि सात दिनभित्र छनौट समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

☼(२) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समितिले पन्ध्र दिनभित्रमा आफूसमक्ष आएका प्रस्तावहरूको मूल्याङ्कन गरेर जिल्लागत प्राथमिकता कायम गरी प्रारम्भिक छनौटका लागि पाँच वटासम्म स्थानीय तह भएका जिल्लाको हकमा तिन देखि वढिमा छ वटा प्रस्तावहरू र छ वा सो भन्दा वढि स्थानीय तह भएका जिल्लाको हकमा कम्तिमा चार देखि वढिमा छ वटा प्रस्तावहरुको सूची तयार गरी निणर्यका लागि प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखासमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

११. व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको प्रारम्भिक छनौट गरी सूची प्रकाशन गर्ने : (१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था छनौट समितिहरूले गरेको सिफारिसको आधारमा प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको छनौटको निर्णय गरी जिल्लागत सूची राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(२) कुनै जिल्लाका लागि तिनवटा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको छनौट हुन नसकेको अवस्थामा पुनः छनौट प्रकृया अगाडि बढाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रकाशित सूची प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले सूची प्रकाशित भएको मितिले तिन दिनभित्रमा कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका सबै जिल्लाका कार्यालयहरूमा पठाउनु पर्नेछ ।

१२. जिल्लामा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको छनौट गरी आपसी सम्झौता गर्ने : ☼(१)(क) जिल्ला उद्यम विकास समितिको निर्णयानुसार कार्यालयले प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाबाट प्राप्त प्रारम्भिक छनौटको सूचीभित्र परेका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूबाट उद्यमी सिर्जना तथा स्तरोन्नति सम्बन्धी सेवा लिनका लागि अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा प्राविधिक र अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा आर्थिक प्रस्ताव पेश गर्न १५ दिन म्याद दिई सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(१)(ख) प्रत्येक जिल्लाले उपदफा (१) (क) बमोजिम प्रस्ताव आब्हान गर्नु पुर्व आफ्नो जिल्ला अन्तर्गत रहेको प्रत्येक स्थानीय तहमा मेडपा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न लक्ष्य, बजेट तथा कार्यक्रम जिल्ला उद्यम विकास समितिबाट निर्णय गराउनु पर्नेछ र सोही बमोजिम प्रदेशबाट सुचिकृत भएका संस्थासंग आर्थिक तथा प्राविधिक प्रस्ताव माग गर्नु पर्नेछ ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(१)(ग) उपदफा १ (ख) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहको प्रस्तावित लक्ष्य, बजेट तथा कार्यक्रम बाँडफाँड मन्त्रालयले प्रदेशस्थित उद्योग हेर्ने मन्त्रालय मार्फत पठाउनेछ। यसरी मन्त्रलायबाट प्राप्त बजेट तथा कार्यक्रमलाई जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गरी निर्णय गर्न सक्नेछ।

(१)(घ) जिल्ला उद्यम विकास समितिले बजेट तथा लक्ष्य निर्धारण गर्नु पुर्व सबै स्थानीय तहका प्रमुख/उपप्रमुख वा निजले तोकेको निर्वाचित प्रतिनिधिहरुसँग सो सम्बन्धमा अन्तरक्रिया गर्नुपर्नेछ।

(२) उपदफा (१)(क)बमोजिम सूचना प्रकाशन गरेको मितिले १५ दिनभित्र कार्यालयले आफ्नो जिल्लाका लागि प्रारम्भिक छनौटका सूचीभित्र परेका संस्थाहरूलाई छलफलमा सहभागी गराई कार्यक्रम बारे जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(३) सम्बन्धित जिल्लाका लागि सूचिकृत भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सूचनामा तोकिएको म्यादभित्र प्राविधिक र आर्थिक प्रस्ताव छुट्टाछुट्टै खाममा सिलबन्दी गरी जिल्ला उद्यम विकास समितिमा बुझाउनु पर्नेछ।

✂(४) ....

(५) जिल्ला उद्यम विकास समितिले नियमानुसार तोकिएको मितिमा प्राविधिक प्रस्ताव खोली मूल्याङ्कन गराउनु पर्नेछ।

(६) जिल्ला उद्यम विकास समितिले प्राविधिक प्रस्ताव मूल्याङ्कनको निर्णय गरिसकेपछि आर्थिक प्रस्ताव खोल्नु पर्नेछ।

(७) जिल्ला उद्यम विकास समितिले प्राविधिक प्रस्ताव (भार ८० प्रतिशत) र आर्थिक प्रस्ताव (भार २० प्रतिशत) मूल्याङ्कनको आधारमा सो प्रस्ताव खोलेको मितिले सात दिनभित्रमा उत्कृष्ट देखिएको संस्था छनौट भएको निर्णय गर्नु पर्नेछ।

☼(८)(क) उपदफा (७) बमोजिम छनौट भएको संस्थासंग कार्यालयले जिल्ला उद्यम विकास समितिको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्यको रोहवरमा सात दिनभित्र आपसी सम्झौता गर्नुपर्नेछ। यसरी तोकिएको सम्झौता गर्न नआउने सेवा प्रदायक संस्था आगामी बर्षको छनौट प्रक्रियामा सहभागी हुन पाउने छैन।

(८)(ख) यसरी सम्झौता गर्दा जिल्ला उद्यम विकास समितिले दफा १२ को उपदफा (१)(ख) र (१)(घ) बमोजिम गर्नेछ।

✂ पहिलो संशोधनद्वारा झिकिएको।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

(८)(ग) तर छ वटा वा सो भन्दा वढि स्थानीय तहको हकमा दफा १२ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार भौगोलिक अवस्था, गरिबीको अवस्था तथा स्रोतको उपलब्धताको आधारमा सन्तुलन हुनेगरी सबै स्थानीय तह समेटी दुई वटा क्लष्टर तयार गरी बजेट तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र जिल्ला उद्यम विकास समितिको निर्णय अनुसार क्रमश : पहिलो र दोस्रो प्राथमिकतामा परेका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुसंग सम्झौता गर्नेछ ।

(८)(घ) पहिलो प्राथमिकतामा परेको व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले आफूले रोजेका दुई क्लष्टर मध्ये कुनै एक क्लष्टरमा सम्झौता गर्नेछ र बाँकी रहेको दोस्रो क्लष्टरका लागि दोस्रो प्राथमिकतामा परेको व्यवसाय सेवा प्रदायक संस्थासंग सम्झौता गरिनेछ ।

*☼(९) उपदफा (१) देखि (८) सम्मका कार्य सम्पादनका लागि जिल्ला उद्यम विकास समितिले देहायको मूल्याङ्कन उप–समिति गठन गर्नेछः-

संयोजक	:	प्रमुख, जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय
सदस्य	:	जिल्ला समन्वय समितिको प्रमुखले तोकेको अधिकृतस्तरको प्रतिनिधी १ जना
सदस्य	:	प्रमुख वा प्रतिनिधि, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय
सदस्य	:	जिल्ला उद्यम विकास समितिको सदस्यहरूवाट जिल्ला उद्यम विकास समितिले तोकेको एकजना
सदस्य	:	जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय रहेको स्थानीय तहको अधिकृत स्तरको कर्मचारी एकजना

*(१०) उपदफा (९) बमोजिमको मूल्याङ्कन उपसमितिले जिल्ला उद्यम विकास समितिमा प्राप्त प्राविधिक र आर्थिक प्रस्ताव मूल्याङ्कन गरी राय सहितको सिफारिश जिल्ला उद्यम विकास समिति समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

■(११) मूल्याकंन उपसमितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयको यस क्षेत्रमा अनुभव र योग्यता भएका विज्ञहरुलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

■(१२)जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यक ठानेमा छनौट भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुसंग सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ तथा आयोजनाहरूको बहुवर्षीय ठेक्का बन्दोवस्त सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३ को अधिनमा रही वहुवर्षिय करार (बढिमा तीन वर्ष) गर्न सक्नेछ । यस अनुसार

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप

सम्झौता गर्दा जिल्ला उद्यम विकास समिति, स्थानीय तहहरु र व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरु विच अनुसुची ४ बमोजिम गर्नुपर्नेछ । ”

■(१३)स्थानीय तहले मेडपाको लागि विनियोजन गरेको बजेट तथा कार्यक्रमलाई माथि उल्लेख भए बमोजिम छनौट भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थासंग सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।

१३. व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग गरिने आपसी सम्झौतामा उल्लेख हुने कुराहरू :

(१) जिल्ला उद्यम विकास समितिले व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग गरिने आपसी सम्झौतामा सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा नियमावली २०६४ मा उल्लेखित व्यवस्थालाई समेत ध्यान दिई देहायका कुराहरू (अनुसूची ४ बमोजिम) उल्लेख गर्नु पर्नेछ :

(क) सम्झौता अवधिभर गर्नु पर्ने उद्यमी सिर्जना सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको विस्तृत विवरण;

(ख) विभिन्न तालिमहरूको नाम, अवधि र सहभागी सङ्ख्या (सहभागी सङ्ख्या समावेशी सिद्धान्त दफा १ को उपदफा ३ अनुसार हुनु पर्नेछ);

(ग) प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययनदेखि प्रविधिमा पहुँचसम्मका लागि सहयोग र सहजीकरणका विभिन्न चरणमा उद्यमीलाई प्रदान गरिने सहयोग सम्बन्धमा आधार र कारण सहितको प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने विषय;

(घ) निर्धारित ढाँचामा कार्य प्रगति नियमित रूपमा पेश गर्नु पर्ने विषय;

(ङ) सम्झौता बमोजिमको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण;

(च) लघु उद्यमीका लागि लघु कर्जामा पहुँच गराउने विषय;

(छ) लघु उद्यमीका लागि प्रविधिको पहिचानदेखि हस्तान्तरणसम्मका प्रकृया;

(ज) गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिसँग सम्बन्ध राख्नु पर्ने विषय;

(झ) अनुगमन गर्ने पदाधिकारी, निकाय तथा तेश्रो पक्षलाई संस्थाले सहयोग गर्नु पर्ने विषय;

(ञ) रकम भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

ӿ(२) छनौट भएको व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले सम्झौता गर्नू पूर्व सम्झौताका लागि कबुल गरेको रकमको २.५ प्रतिशत धरौटी वा बैंक जमानत (Bank Guarantee) को कागजात पेश गर्नुपर्नेछ ।

ӿ(३) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले कार्यक्रम सम्झौता गर्नु पूर्व सम्बन्धित स्थानीय तहबाट कार्यक्रम संचालनका लागि सिफारिस लिनुपर्नेछ ।

■(४) उपदफा १ मा जुनसुकै कुरा उल्लेख भएता पनि कुनै स्थानीय तहले कार्यक्रममा लागत सहभागिता गर्न चाहेमा सो वापत बजेट तथा कार्यक्रम स्पष्ट हुने गरी त्रिपक्षिय सम्झौता गरिने छ । यसरी स्थानीय तहले योगदान गरेको बजेट भने फ्रिज हुने छैन र सम्बन्धित स्थानीय तहले चाहेमा बाँकी रहेको बजेट सहीत थप गरी अर्को वर्षमा बजेट विनियोजन गर्न सक्नेछ ।

१४. ☼गाउँपालिका/नगरपालिका छनौटको प्राथमिकता : ☼(१) जिल्ला उद्यम विकास समितिले स्थानीय तहमा लक्ष्य, बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गर्दा उपदफा १४ (२) मा तोकेको आधारमा गर्नुपर्नेछ । गाउँपालिका/नगरपालिकाहरुमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम सहभागितामूलक स्थानीय योजना तर्जुमाको सिद्धान्तको आधारमा योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्नुपर्नेछ । गाउँपालिका/नगरपालिका प्राथमिकिकरण गर्दा सम्बन्धित जिल्लाका स्थानीय तहका पदाधिकारी र कर्मचारीहरुसंग कार्यक्रम वारे अन्तरक्रिया गर्नुपर्नेछ ।

✱(२) ✦गाउँपालिका/नगरपालिका छनौटको प्राथमिकता गर्दा देहायका आधारमा गर्नुपर्नेछः

✦(क) लक्षित समूहको उपस्थिति, रोजगारीको स्थिति र गरिबीको स्थिति;

✦(ख) लघु उद्यमीका लागि उपलब्ध हुने श्रोत, कच्चा पदार्थको अवस्था तथा बजारको सम्भाव्यता;

✦(ग) लघु उद्यमीका लागि उपलब्ध हुने सम्भाव्य अवसरहरू;

(घ) कार्यक्रममा लागत सहभागिता जनाउने प्रतिबद्धता;

✦(ङ) स्थानीय गैर सरकारी संस्था, निजी क्षेत्रका संस्था, सहकारी संस्था वा व्यक्तिबाट लागत व्यहोर्ने सुनिश्चितता भएको हुनुपर्ने;

ӿ दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

✱ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

✦ दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼(च) उपदफा (१)को प्रक्रिया अपनाई लघु उद्यम विकासका लागि प्रत्येक आर्थिक वर्षको कार्यक्रम र बजेट तयार गरी गाउँ/नगर सभाबाट स्वीकृत गराउनुपर्नेछ।

(छ) जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यक ठानेका अन्य विषयहरू;

■(ज) उद्यम विकास रणनीतिक योजना कार्यान्वयनमा रहेको;

■(झ) स्थानीय तहको क्रियाकलाप गर्दा कार्यालयले स्थानीय तहसंग अन्तरक्रिया तथा समन्वयमा गर्नुपर्नेछ।

☺(३) .... ।

(४) छनौट भएका नगरपालिका/गाँउपालिकाहरूले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि छनौटको सूचना पाएपछि सोही आर्थिक वर्षभित्र गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति गठन गरी सोको जानकारी जिल्ला उद्यम विकास समिति र कार्यालयलाई दिनु पर्नेछ।

(५) जिल्ला उद्यम विकास समितिले व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थासँग सम्झौता गर्दा साक्षीका रूपमा गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिका प्रतिनिधिलाई संलग्न गराउनु पर्दछ।

♓(६) जिल्ला उद्यम विकास समितिले गाउँपालिका/नगरपालिका छनौट र संस्थासँग सम्झौता गरिसकेपछि सम्बन्धित गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिका पदाधिकारी, व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाका आधिकारिक प्रतिनिधि र अन्य सरोकार पक्षहरूबीच कार्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्वन्धमा अन्तरक्रिया गर्नु पर्नेछ।

✎(७) ....

♆(८) यस दफा बमोजिम नगरपालिका र गाउँपालिका छनोट गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहले उद्यम विकासका लागि छुट्याएको बजेटको आधारमा प्राथमिकता दिइनेछ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको।

♓ दोस्रो संशोधनद्वारा थप।

✎ दोस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको।

♆ दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

भाग ५
व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको दायित्व तथा जिम्मेवारी

१५. **प्रारम्भिक सर्वेक्षण गर्ने** : (१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाका आधिकारिक प्रतिनिधिले कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नगरपालिका/गाँउपालिकाको गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिसँग परामर्श गरी गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले तोकेका वडाहरूमा लघु उद्यमी सिर्जनाका आधारहरू बारे प्रारम्भिक सर्वेक्षण गर्नु पर्दछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रारम्भिक सर्वेक्षण गर्दा देहायका विधिहरू अपनाउनु पर्दछ :

(क) घरधुरी सर्वेक्षण, सहभागी छनौट र मौजुदा उद्यमी सर्वेक्षण फारम (अनुसूची ५– फारम ए, बी, सी बमोजिम);

(ख) सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा (Participatory Rural Appraisal);

(ग) बजार सम्भाव्यता विश्लेषण (अनुसूची ६–फारम डि बमोजिम) र

घ) गरिबीको स्तर नक्साङ्कन ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमका विधिबाट गरिएको अध्ययनका आधारमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले नगरपालिका/गाँउपालिकाको सामाजिक/आर्थिक स्थितिको लेखाजोखा सहितको प्रारम्भिक सर्वेक्षण प्रतिवेदन तयार गरी गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिमा छलफल तथा परामर्शका लागि पेश गर्नु पर्दछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम छलफल तथा परामर्शका लागि पेश भएको प्रतिवेदन उपर गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले सात दिनभित्र छलफल गरी परामर्श उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले उपलब्ध गराएको परामर्शसहित समावेश गरी तयार भएको अन्तिम प्रतिवेदन कार्यालयमा पेश भई जिल्ला उद्यम विकास समितिबाट अनुमोदन भएपछि प्रारम्भिक सर्वेक्षण कार्य पूरा भएको मानिनेछ ।

१६ **बजार केन्द्र तथा कार्यक्रम स्थलको पहिचान र छनौट गर्ने** : ✡(१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले प्रारम्भिक सर्वेक्षणका आधारमा कच्चा पदार्थ, लक्षित वर्ग र बजारको मागको सुनिश्चितता समेतलाई आधार मानी छनौट भएको वडा तथा स्थानीय तहमा रहेको उपयुक्त बजार केन्द्र (Market Center) पहिचान गर्नेछ ।

✡ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पहिचान गरिएको बजार केन्द्र मध्ये सबैलाई पायक पर्ने हिसावले उपयुक्त देखिएको बजार केन्द्रको छनौट गरी उक्त बजार केन्द्रलाई कार्यक्रम स्थल (Programme Location) तोकी गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति तथा कार्यालयलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।

☼(३) उपदफा (२) बमोजिमको उद्यम विकास समितिबाट अनुमोदन भएपछि बजार केन्द्र तथा कार्यक्रम स्थलको पहिचान र छनौट कार्य पुरा भएको मानिनेछ ।

१७. **बजार, प्रविधि तथा वातावरण सम्भाव्यता पहिचान गर्ने :** (१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले लघु उद्यमी बनाउनका लागि ◆महिला, दलित, जनजाति, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग र अति गरिबहरूको पहुँच विश्लेषणलाई ध्यान दिँदै देहायका विषयहरूमा केन्द्रित रहेर अनुसूची ६ (फर्म ई, एफ, जी१, जी२) बमोजिम विश्लेषण गरी बजार, प्रविधि तथा बातावरण सम्भाव्यता पहिचान प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ :

(क) स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुने कच्चा पदार्थको सूची तथा सोको विश्लेषण;

(ख) उपलब्ध प्रविधिको सूची तथा सोको विश्लेषण;

(ग) स्थानीय कच्चा पदार्थ र प्रविधिका आधारमा आवश्यक पर्ने सिपको सूची तथा सोको विश्लेषण;

(घ) सम्भावित औद्योगिक वस्तुहरू तथा सोका सम्भावित उपभोक्ताहरू;

(ङ) उद्यम सञ्चालनको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको अवस्था र

(च) वातावरणीय प्रभाव तथा व्यवसायिक वातावरण (सरकारी नीतिको प्रभावसहित) को अवस्था ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको प्रतिवेदनमा सम्बन्धित बजार केन्द्रमा सम्भावना देखिएका लघु उद्यमहरूको सूची समेत समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको प्रतिवेदनका बारेमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले सम्भावित उद्यमीहरूलाई अभिमुखीकरण गराउनु पर्दछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको एक प्रति प्रतिवेदन तथा उपदफा (३) बमोजिम अभिमुखीकरणको जानकारी व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले ☼वडा कार्यालय, गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति र कार्यालयलाई पठाउनु पर्दछ ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

१८. **सम्भाव्य लघु उद्यमीको पहिचान र छनौट गर्नेः** (१) सम्भाव्य उद्यमीको प्रारम्भिक सर्वेक्षण प्रतिवेदनबाट गरिबीको रेखामुनिको परिवार भनी ठहरिएका परिवारलाई लक्षित समूह मानी सोही समूहका सदस्यहरूलाई छनौट गर्नु पर्दछ।

(२) सम्भाव्य उद्यमी पहिचान गर्दा कार्यक्रमको उद्देश्य बमोजिम अति गरिब, पिछडिएका महिला☼(एकल महिला समेत), दलित, आदिवासी जनजातिहरू, अपांङ्गता भएका व्यक्ति, लैगिंक अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत तथा सुविधाविहीन समूहको अनुपातलाई ध्यान दिनु पर्दछ।

(३) उद्यमप्रतिको धारणा, प्रतिबद्धताको स्तर, उपयुक्त उमेर समूह (१६-५० वर्ष), जोखिम वहन गर्न सक्ने क्षमताको स्तर, चाहना, तत्परता, उद्यमको लागि दिने समय, गतिशीलता, पारिवारिक व्यवसायिक वातावरण जस्ता गुणहरूलाई समेत सम्भाव्य उद्यमी पहिचान प्रकृयामा उचित महत्व दिनु पर्दछ।

(४) सम्भाव्य उद्यमीको पहिचान गरेपछि सोको विवरण तयार गरी व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले यस कार्यक्रमका लागि तयार गरिएको GSIMIS सफ्टवेयरको सहयोगबाट सम्भाव्य उद्यमीको अन्तिम छनौट गर्नु पर्दछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम सम्भाव्य उद्यमीको अन्तिम छनौट भएको मितिले सात दिनभित्र व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले सोको प्रतिवेदन तयार गरी ☼वडा कार्यालय, गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति र कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ।

१९. **समूह निर्माण गर्नेः** (१) सम्भाव्य उद्यमी पहिचान भै सकेपछि कार्यक्रमको उद्देश्य, सहभागीको रुची, क्षमता, आवश्यकता, सम्भाव्यता, कच्चा पदार्थ र बजारको उपलब्धता लगायतका पक्षहरूमा ध्यान दिई विभिन्न समूहमा आवद्ध हुन सहभागीलाई अभिमुखीकरण गर्नु पर्दछ।

(२) समूह निर्माण गर्दा समूह परिचालन, समूह सदस्य सङ्ख्या, समूहका सदस्यहरू आवद्ध रहेको समुदाय, भौगोलिक अवस्थिति आदि पक्षलाई ध्यान दिनु पर्दछ।

(३) यस कार्यक्रममा एउटा समूहमा न्यूनतम ५ जना सदस्यहरू रहन सक्नेछन्।

२०. **उद्यमशीलता विकास तालिम सञ्चालन गर्ने :** *(१) सम्भाव्य उद्यमीहरूलाई तालिम स्थलमा बीस देखि पच्चीस जनाको समूहमा उपस्थित गराई सात दिनको उद्यमशीलता विकास र एक दिनको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तालिम दिनुपर्नेछ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

(२) उद्यमशीलता विकास तालिमको पाठ्यक्रममा मूलतः लघु उद्यम सिर्जना तथा विकास (MECD), आफ्नो व्यवसाय सुरु तथा सुधार गरौ (Start and Improve Your Business-SIYB), Training of Potential Entreprenuer-TOPE/Training of Start up Enterprenuer- TOSE[✡] जस्ता विषयहरू समावेश हुनेछन् ।

■(३) तालिम संचालनको क्रममा उद्यमको छनौट गर्दा कार्यालय वा स्थानीय तहको उद्योग विकास शाखा वा कृषि, पशु वा वन वा अन्य शाखाका कर्मचारीहरुलाई अनिवार्य सहभागी गराइ छनौट गर्नुपर्नेछ । यसरी तालिम संचालन गर्नु पूर्व कम्तिमा एक हप्ता अगाडी तालिमका समय तालिका माथि उल्लेखित निकायमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

२१. **सिप विकास तालिम सञ्चालन गर्ने :** (१) उद्यमशीलता विकास तालिम लिएका सहभागीहरू मध्ये सम्भावित व्यवसाय छनौटका आधारमा विभिन्न समूहमा आबद्ध गरी सिप विकास तालिम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उद्यमशीलता विकास तालिमका सहभागीहरू मध्ये सामान्यत: ३० प्रतिशतलाई लामो अवधि (४५ दिनदेखि बढीमा ३ महिनासम्म), ३० प्रतिशतलाई मध्यम अवधि (१६ दिनदेखि ४५ दिनसम्म) र ४० प्रतिशतलाई छोटो अवधि (५ दिनदेखि १५ दिनसम्म) को तालिममा सहभागी गराउनु पर्नेछ । ■तर तालिम संचालनका समयमा उद्यमशीलता विकास तालिम प्राप्त सहभागीहरु मध्ये व्यवसायिक योजना, छनोट भएको उद्यमको प्रकृती र आवश्यकताको आधारमा सिप विकास तालिम प्रदान गर्नुपर्नेछ । नियमानुसार तालिममा प्रयोग भएका मेशीन औजार तथा प्रविधिहरु तालिम पश्चात सम्बन्धित उद्यमीहरुलाई निम्न प्राथमिकताको आधारमा निशुल्क हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ ।

(क) समूहमा उद्यम गर्न चाहनेहरु

(ख) तालिम अवधिमा भएको प्रशिक्षार्थि मूल्यांकनको आधारमा

(ग) घर धुरी सर्वेक्षणमा भएको गरिबीको आधारमा

(३) विभाग, समिति, मेडेप, सिटिइभिटि, अन्य सरकारी तथा अर्धसरकारी तालिम प्रदायक संस्थाहरूले तर्जुमा गरी स्वीकृत गरेको पाठ्यक्रमका आधारमा कार्यालयलाई जानकारी दिई सिप विकास तालिम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

(४) विषय विज्ञ र सक्षम प्रशिक्षकहरूको उपस्थितिमा तालिम सञ्चालन गर्नु व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको दायित्व हुनेछ ।

✡ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

(५) सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम सिप विकास तालिमका क्रममा प्रशिक्षार्थीलाई आवश्यक पर्ने प्रविधि (Technology) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले सहभागीहरूलाई उपलब्ध गराई सोको विवरण अनुसूची ७ बमोजिमको ढाँचामा ■वडा कार्यालय, गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति र कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

(६) सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम सिप विकास तालिमका प्रशिक्षार्थीलाई व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले शैक्षिक सामग्री, तालिम सामग्री, खाजा खर्च, निर्वाह खर्च जस्ता सुविधाहरू (अनुसूची ८ अनुसार) समयमै उपलब्ध गराई सोको विवरण ■वडा कार्यालय, गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति र कार्यालयलाई उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

(७) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई प्रशिक्षक तथा प्रशिक्षण स्थल व्यवस्थापनमा कार्यालय, ■वडा कार्यालय तथा गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले आवश्यक सहजीकरण र सहयोग गर्नेछ ।

(८) छोटो र मध्यम अवधिको तालिममा एकपटक तथा लामो अवधिको तालिममा न्यूनतम् दुई पटक प्रशिक्षार्थी उद्यमीको सिकाइ उपलब्धि (Learning Achievement)को कार्यालयबाट मूल्याङ्कन गरी सोको विवरण गाउँ/नगर उद्यम विकास समिति र जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

(९) सिप विकास तालिम सञ्चालनका क्रममा विभिन्न अनुगमनकर्ता तथा सरोकारवालाहरूको राय, सुझावलाई व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ ।

✽(१०) तालिम प्राप्त गरी उद्योग व्यवसाय सुरु गरेका उद्यमीहरूलाई समूहको निर्णायक पदमा समेत ☼महिला (एकल महिला समेत), दलित, आदिवासी जनजातिहरू, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मधेशी, लैगिंक अल्पसंख्यक रहने गरी लघुउद्यमी समूह, लघुउद्यमी समूह सङ्घ र जिल्ला लघुउद्यमी समूह सङ्घमा आबद्ध गराउन सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

२२. व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले प्रदान गर्ने परामर्श सेवा ■तथा तथ्याकं अध्यावधिक: (१) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले सिप विकास तालिम सञ्चालनका क्रममा व्यवसाय सुरु गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना गर्न प्रशिक्षार्थीहरूलाई विज्ञ, अनुभवी, उदाहरणीय, सफल व्यक्तिहरूबाट व्यवसाय विकास परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

✽ पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(२) तालिमपछि व्यवसाय सुरु गर्नका लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ र प्रविधिको प्राप्तिका बारेमा जानकारी गराई उपयोग गर्ने तरिका समेत सिकाउनु पर्दछ ।

(३) व्यवसाय सुरु गर्नका लागि आवश्यक पर्ने लघु कर्जामा पहुँच पुऱ्याउन लघु उद्यमी र सम्भाव्य वित्तीय संस्थाहरू बिच अन्तर्क्रिया गराई लघुकर्जाको पहुँचमा सहजीकरण गर्नु पर्दछ ।

◆(४) व्यवसाय शुरु गरी उद्यमीले उत्पादन गरेका उत्पादन/सेवालाई बजारीकरणको लागि बजार सम्बन्ध विकास (मार्केट लिङ्केज डेभलपमेण्ट) गर्नेछ ।

■(५) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले दफा १५ देखि २१ सम्मा गरेको कार्य प्रगति विवरणलाई अनिवार्य रुपमा मेडपाको लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अध्यावधिक गरेको हुनुपर्नेछ ।

२३. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूलाई भुक्तानी प्रकृया** : ☞(१) प्रारम्भिक प्रतिवेदन (Inception Report) अनुसूची १५ बमोजिमको ढाँचामा पेश गरेको १५ दिनभित्र सम्झौता बमोजिम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले पेश गरेको निवेदनको आधारमा कुल सम्झौता रकमको बिस प्रतिशत रकम कार्यालयले पेश्कीस्वरूप उपलब्ध गराउने छ । त्यस पश्चात संस्थाले पहिले भुक्तानी गरेको रकमको ८० प्रतिशत रकम खर्च गरेको विवरण (पहिलेको भुक्तानीको सत प्रतिशत खर्च) सहित पेश गरेको बिजकमा अनुगमन उपसमितिले विजकमा उल्लेख भएका कार्यक्रमहरू संतोषजनकरुपमा सम्पन्न भए नभएको यकिन गरी पेश गरेको सिफारिस र सम्झौतामा उल्लेल भए बमोजिम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई प्रत्येक भुक्तानीमा नियमानुसार लाग्ने कर कट्टि गर्नुका साथै दश प्रतिशत रकम रिटेन्सन वापत कटाई बाँकी रकम कार्यालयले बढिमा तिन चरणमा भुक्तानी गर्नसक्नेछ । यसरी विभिन्न चरणमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थालाई भुक्तानी गर्दा कार्य प्रगति विवरणलाई सेवा प्रदायक संस्थाले मेडपाको लैंगिक तथा समावेशी व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा अध्यावधिक गरेको सुनिश्चित गरेको हुनुपर्नेछ ।

(२) भुक्तानी प्रकृयालाई बढी पारदर्शी र विश्वसनीय गराउन जिल्ला उद्यम विकास समितिले अनुगमन उपसमितिबाट नियमितरूपमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ । अनुगमन उपसमितिले उक्त कार्यको सिलसिलामा आवश्कता अनुसार विज्ञ संस्थाहरूबाट पनि सहयोग लिन सक्नेछ ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

☞ दोस्रो र तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(३) अनुगमन उपसमितिले नियमित रूपमा गरिने कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनमा सफल नदेखिएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको भुक्तानी जिल्ला उद्यम विकास समितिले रोक्का राख्न सक्नेछ ।

☼(४) उपदफा (३) बमोजिम भुक्तानी रोक्का हुने अवस्था आएमा र त्यसमा सुधार नगरेमा वा सुधार गर्ने तर्फमा औचित्यपूर्ण चासो नदेखाएमा जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यक निर्णय गरी सम्झौता भङ्ग गर्न सक्नेछ । साथै दफा १२ को उपदफा (८) बमोजिमको योग्यताक्रममा रहेका वैकल्पिक योग्य सेवा प्रदायक संस्थासंग सम्झौता गरी कार्यक्रम सम्पादन गर्न सक्नेछ ।

(५) पहिलो पेश्की भुक्तानी पश्चात् कार्यक्रम सम्पादन र परिणाम (Performance and Result) को आधारमा हुने प्रत्येक भुक्तानीमा प्रचलित आयकर ऐनले तोके बमोजिम आयकर वापत (हाल १.५ प्रतिशत), प्रचलित सार्वजनिक ऐनले तोके अनुसार Retention Money वापत *(हाल दश प्रतिशत) रकम कट्टा गरी बाँकी रकम मात्र भुक्तान गरिनेछ ।

☼(६) Retention Money वापतको कट्टा रकम वर्षको अन्तमा अनुगमन उपसमितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदनका आधारमा फिर्ता गरिनेछ ।

☼(७) Retention Money वापतको रकम भुक्तानी गर्नुँ पहिले अनुगमन उपसमितिले व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले वर्षभरि सम्पन्न गरेको कार्यक्रमको तोकिएको प्रतिशतको स्थलगत मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन तयार गर्नेछ ।

■(८) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुले सिप विकास तालिम संचालन गर्दा लामो, मध्यम र छोटो अवधिका तालिम तोकिएको अवधीभन्दा कम भएमा संचालित कार्यक्रमको अवधीको गणना गरी प्रतिदिन पर्न आउने दामाशाहीको हिसावले रकम भुक्तानी गरिनेछ ।

भाग ६
साझा सुविधा केन्द्र स्थापना र सञ्चालन

२४. **साझा सुविधा केन्द्र स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने** : ■(१) अति गरिबी तथा विपन्नताको कारण उद्यम स्थापना गर्न आफ्नो निवासस्थानमा पर्याप्त स्थान उपलब्ध नहुने, अति गरिबको वित्तीय सेवामा पहुंच नहुने तर उद्यम गर्न इच्छुक लघु उद्यमीहरूको सङ्ख्या दशभन्दा बढी रहेको भौगोलिक क्षेत्र/समुदायमा साझा सुविधा केन्द्र स्थापनाका लागि

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

जिल्ला उद्यम विकास समितिले अनुसूची ९ (क) बमोजिम सम्भाव्यता अध्ययन गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्भाव्यता अध्ययन गर्दा देहायका पक्षहरूमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्दछ :

(क) साझा सुविधा केन्द्र भवन स्थापनाको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा उपलब्धताको अवस्था;

(ख) साझा सुविधा केन्द्र निर्माणपछि उद्यमीको उत्पादन, कच्चा पदार्थको उपयोग; रोजगारी र आम्दानीमा हुन सक्ने वृद्धि;

(ग) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापनाले समुदायको मनोविज्ञानमा पार्ने सकारात्मक प्रभाव;

(घ) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापनामा लाग्ने कूल लागत तथा सो लागतमा साझेदारी गर्न सक्ने स्थानीय निकाय, समुदाय, उद्यमीहरूको प्रतिवद्धता र सिप; र

(ङ) साझा सुविधा केन्द्रको व्यवस्थापन र उपयोग प्रक्रिया ।

■(च) प्राप्त स्रोतको उपलब्धताको आधारमा साझा सुविधा केन्द्र निर्माण गर्दा सम्भव भएसम्म शिशु स्याहार कक्ष, खानेपानीको व्यवस्था तथा लैङ्गिक/अपाङ्ग मैत्री शौचालय समेतको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

■(छ) औद्योगिक ग्राम पायक नभएको अवस्थामा साझा सुविधा केन्द्रका लागि उद्यमीहरुलाई निशुल्क रुपमा जग्गा तथा भवन उपलव्धताको अवस्था भएमा वा निशुल्क जग्गा तथा भवन उपलब्ध नभएमा कम्तिमा दश वर्षका लागि साझा सुविधा केन्द्रका लागि भाँडामा भएको सम्झौता ।

■(ज) कुनै संघ संस्था वा व्यक्तिले साझा सुविधा केन्दको लागि कम्तिमा दश वर्षका लागि अनुदान वा भाँडामा उपलब्ध गराएको जग्गा तथा भवन ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम साझा सुविधा केन्द्रको स्थापनाको सम्भावना देखिएमा कार्यालयले जिल्ला उद्यम विकास समितिबाट निर्णय गराई ☼वडा कार्यालय मार्फत साझा सुविधा केन्द्र व्यवस्थापन समितिको गठन गराउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम गठन भएको व्यवस्थापन समितिले जग्गाको व्यवस्था गरी लागत साझेदारीमा साझा सुविधा केन्द्रको स्थापनाको लागि सम्बन्धित व्यवसाय विकास

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

सेवा प्रदायक संस्था र ☼वडा कार्यालयको सिफारिस सहित कार्यक्रम प्रस्ताव पेश गरेमा कार्यालयले तोकिएको रकम साझा सुविधा केन्द्रको खातामा जम्मा गरिदिनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम कार्यालयले उपलब्ध गराएको रकम र अन्य श्रोतबाट प्राप्त गरेको रकमको आम्दानी खर्चको हिसाब दुरुस्त राखी कार्यालय र ☼वडा कार्यालयलाई जानकारी गराउने दायित्व केन्द्र व्यवस्थापन समितिको हुनेछ ।

☼(६) वडा कार्यालयले साझा सुविधा केन्द्रलाई थप सहयोग उपलब्ध गराउनको लागि व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाउन आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

☺(७) ....

(८) साझा सुविधा केन्द्रको उपयोग उद्यमीहरुले नगर्ने परिस्थिति सिर्जना भएमा, योजना अनुरुप उपयोग हुने परिस्थिति सिर्जना नभएमा वा व्यवस्थापनमा समस्या उत्पन्न भएमा गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले यस्ता केन्द्र अन्य उद्यमी समूहलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

■(९) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना पश्चात यसलाई सम्बन्धित निकायमा प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता गराई कानुनी दायरामा ल्याउन (Legalisation of Common Facilty Center) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले आवश्यक सहजीकरण गर्नेछ । साझा सुविधा केन्द्र दर्ता प्रक्रिया अनुसूची ९ (ख) बमोजिम हुनेछ ।

■(१०)साझा सुविधा केन्द्रमा संचालित उद्यम अनिवार्यरुपमा साझेदारी फर्म ऐन/नियमावली अनुसार सम्बन्धित निकायमा दर्ता गर्नुपर्नेछ । साझेदारी फर्म दर्ता गर्दा प्रवन्ध पत्रमा साझा सुविधा केन्द्रमा जडान गरीने मेशिन औजारहरु, शुरु गर्दाको अवस्थाको कच्चा पदार्थ, साझा सुविधा केन्द्र भवनको समेत मूल्याकंन गरी कुल मूल्याकंन मूल्यलाई उद्यमीहरुको लगानी मानी त्यसलाई सवै सदस्यहरुमा बरावर गरी शेयर प्रमाण पत्र जारी गर्नु पर्नेछ ।

■(११) यो निर्देशिका संशोधन पूर्व स्थापना भई संचालनमा रहेका साझा सुविधा केन्द्रहरुको हकमा समेत उपदफा (१०) बमोजिम नै हुनेछ ।

■(१२) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना, संचालन र व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि बनाई लागु गर्न सकिनेछ ।"

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

भाग ७
संस्थागत व्यवस्था

२५. ☼**गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम समन्वय समितिको गठन** : ☼(१) नीतिगत वातावरण तयार गरी कार्यक्रमको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिमको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम समन्वय समितिको गठन हुनेछः

अध्यक्ष : सचिव, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय (उद्योग तर्फ)

सदस्य : सहसचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय (गरिबी निवारण तथा रोजगारी संग सम्बन्धित)

सदस्य : सहसचिव, राष्ट्रिय योजना आयोग

सदस्य : सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय

सदस्य : सहसचिव, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

सदस्य : सहसचिव, कृषि, भुमी व्यवस्थापन तथा सहकारी मन्त्रालय

सदस्य : सहसचिव, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सदस्य : महानिर्देशक, उद्योग विभाग

सदस्य : प्रमुख, घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति

सदस्य : कार्यकारी निर्देशक, गरिबी निवारण कोष

सदस्य : कार्यकारी निर्देशक,लघु वित्त प्रवर्द्धन तथा सुपरिवेक्षण विभाग,नेपाल राष्ट्र बैंक

सदस्य : सहसचिव, राष्ट्रिय युवा परिषद

सदस्य : सदस्य सचिव, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद

सदस्य : उद्योग तथा व्यवसायसंग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका संस्थाहरु मध्ये अध्यक्षले तोकेको बढिमा २ जना

सदस्य : अध्यक्ष, राष्ट्रिय लघु उद्यमी महासङ्घ, नेपाल

सदस्य सचिव : सहसचिव, औद्योगिक तथा लगानी प्रवर्द्धन महाशाखा, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼(२) सदस्य सचिवले अध्यक्षसंग परामर्श गरी विशेषज्ञ/विज्ञ, संघ संस्था वा कार्यालयका प्रतिनिधि वा अन्य पदाधिकारीहरुलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

☼(३) समन्वय समितिको बैठक कम्तिमा ६ महिनामा एकपटक बस्नेछ । आवश्यकता अनुसार अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले अन्य बैठकहरु समेत बोलाउन सक्नेछ ।

२६. **समन्वय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम समन्वय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) कार्यक्रमको विकास, प्रवर्द्धन तथा विस्तारको लागि आवश्यक नीति तर्जुमा गर्न मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्ने;

ख) वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमाका लागि नीतिगत मार्गदर्शन गर्ने;

ग) कार्यक्रमको प्रवर्द्धन तथा विस्तारको लागि आवश्यक मार्गदर्शन गर्ने;

घ) कार्यक्रममा आवश्यक पर्ने वित्तीय श्रोतको सुनिश्चितताको लागि केन्द्रस्तरमा आवश्यक समन्वय गर्ने;

ङ) लघु उद्यमीहरूलाई सरल र सुलभरूपमा पूँजी उपलब्ध हुने नीतिगत वातावरण तयार गर्ने;

च) कार्यक्रमको नियमित अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन गर्ने व्यवस्था मिलाउने;

छ) अन्य विकास साझेदारलाई लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने अभियानमा सहभागी गराउन आवश्यक समन्वय गर्ने;

ज) मेडपा☼ कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गर्न मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्ने;

झ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने नीतिगत बाधा अड्चन फुकाउने ।

☼**२७ गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) प्रादेशिक निर्देशक समितिको गठन :** ☼(१) नीतिगत तह र कार्यान्वयन तहबिच आपसमा समन्वय गरी कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिमको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) प्रादेशिक निर्देशक समितिको गठन हुनेछ :

अध्यक्ष : सचिव, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सदस्य : प्रतिनिधि (उपसचिवस्तर), आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

सदस्य : प्रतिनिधि (उपसचिवस्तर), भुमी व्यवस्थापन, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

सदस्य : प्रतिनिधि (उपसचिवस्तर), सामाजिक विकास मन्त्रालय

सदस्य : अध्यक्ष, प्रदेश लघु उद्यमी महासङ्घ, नेपाल

सदस्य : उद्योग तथा व्यवसायसंग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका संस्थाहरु मध्ये अध्यक्षले तोकेको १ जना

सदस्य : गरिबी निवारण कोष, राष्ट्रिय युवा परिषद, प्रदेशस्तरिय गैर सरकारी संस्था महासंघ मध्येबाट अध्यक्षले तोकेको १ जना

सदस्य : वैंक तथा वित्तिय संस्था मध्ये अध्यक्षले तोकेको १ जना

सदस्य-सचिव : प्रमुख, उद्योग हेर्ने महाशाखा

☼(२) सदस्य सचिवले अध्यक्षसँग परामर्श गरी विशेषज्ञ/विज्ञ, संघ संस्था वा कार्यालयका प्रतिनिधि वा अन्य पदाधिकारीहरुलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

☼(३) निर्देशक समितिको वैठक कम्तिमा चार महिनामा एकपटक बस्नेछ। आवश्यकता अनुसार अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले अन्य वैठकहरु समेत बोलाउन सक्नेछ ।

२८. **निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार** : गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम प्रादेशिक निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

☼क) कार्यक्रमको विकास, प्रबर्द्धन तथा विस्तारका लागि आवश्यक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्ने;

☼ख) उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय तथा समन्वय समितिले गरेको मार्गदर्शन बमोजिम वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गराउने;

☼ग) समन्वय समितिको मार्गदर्शन, रणनीतिक योजना तथा निर्देशिका बमोजिम कार्यक्रमको प्रबर्द्धन तथा विस्तारको लागि आवश्यक कार्य गर्न प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लास्तरीय क्रियाकलापहरुको समन्वय गर्ने;

घ) कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि अन्य निकायसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा तर्जुमा गर्नुपर्ने निर्देशिका, कार्यविधि, मार्गदर्शन, कार्ययोजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न ती निकायहरूसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गर्ने;

☼ङ) कार्यक्रमका लागि आवश्यक वित्तीय श्रोतको आँकलन गरी सम्बद्ध निकायहरुसँग कार्यगत समन्वय गर्नुका साथै नीतिगत समन्वयका लागि समन्वय समितिसमक्ष सिफारिस गर्ने;

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

च) लघु उद्यमीहरूलाई सरल र सुलभ रूपमा पूँजी उपलब्ध हुने अवस्थाको सुनिश्चितता गर्ने;

☼छ) कार्यक्रमको कार्यान्वयनको स्थितिबारे आवधिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी मन्त्रालय र समन्वय समितिमा जानकारी गराउने;

ज) कार्यक्रमको नियमित अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने;

झ) कार्यक्रममा संलग्न जनशक्तिको व्यवस्थापन (क्षमता अभिवृद्धि, प्रोत्साहन, उत्प्रेरणा, मूल्याङ्कन) सम्बन्धी कार्य गर्ने, गराउने;

ञ) जिल्लास्तरीय लघु उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिलाई कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन मूल्याङ्कन र बजेटको उपयोगको सम्बन्धमा आवश्यक सुझाव दिने;

☼ट) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने कार्यान्वयन तहका बाधा अड्चन फुकाउनका लागि प्रदेश मन्त्रालयमा सिफारिस गर्ने;

☼ठ) प्रदेश उद्योग मन्त्रालय, उद्योग हेर्ने महाशाखा, जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयको मेडपा कार्यक्रम प्रभावकारी रुपबाट कार्यान्वयन गर्न आवश्यक क्षमताको आँकलन गर्ने र क्षमता अभिबृद्धि गर्न प्रदेश उद्योग मन्त्रालयसमक्ष आवश्यक सिफारिस गर्ने ।

ड) निजी सार्वजनिक साझेदारी व्यवस्थाले लघु उद्यमलाई आवश्यक व्यवसाय विकास सेवा प्रदान गरेको यकिन गर्ने ।

ढ) लघु उद्यमी महासङ्घको विकास र दिगोपनको लागि त्यसको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने।

२९. **जिल्ला उद्यम विकास समितिको गठन :** ☼(१) जिल्लास्तरमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिमको जिल्ला उद्यम विकास समितिको गठन हुनेछ :

संयोजक : प्रमुख, जिल्ला समन्वय समिति वा निजले तोकेको समन्वय समितिको पदाधिकारी वा जिल्ला समन्वय अधिकारी

सदस्य : सम्बन्धित जिल्लाका स्थानीय तहका प्रमुख/अध्यक्षहरु मध्येवाट बढिमा २ जना (जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय रहेको स्थानीय तहको १ जना र जिल्ला उद्यम विकास समितिले तोकेको १ जना)

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

सदस्य : अध्यक्ष, जिल्ला लघु उद्यमी समूह सङ्घ

सदस्य : उद्योग वाणिज्य सङ्घ, नेपाल घरेलु तथा साना उद्योग महासङ्घ, जिल्ला सामुदायिक वन उपभोक्ता महासङ्घ, गरिबी निवारण कोष, राष्ट्रिय युवा परिषदका प्रमुख मध्येबाट समितिले तोकेको बढिमा २ जना

सदस्य : जिल्लास्थित बैंक तथा वित्तीय संस्थाका प्रमुख मध्येबाट समितिले तोकेको बढिमा १ जना

सदस्य : प्रमुख कोष नियन्त्रक, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय

सदस्य सचिव : प्रमुख, जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय

(२) सदस्य-सचिवले संयोजकसँग परामर्श गरी विशेषज्ञ/विज्ञ, सङ्घ संस्था वा कार्यालयका प्रतिनिधि वा अन्य पदाधिकारीहरूलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

(३) समितिको बैठक कम्तीमा २ महिनामा एकपटक बस्नेछ। आवश्यकता अनुसार संयोजकको निर्देशनमा सदस्य-सचिवले अन्य बैठकहरू समेत बोलाउन सक्नेछ।

■(४) कार्यक्रम लागू हुने स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतहरुलाई समेत बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ।

■(५) मेडपाका लागि व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको रुपमा कार्य गर्ने कुनै पनि संघ/संस्थाहरुले यस निर्देशिका अन्तर्गतको समिति र उपसमितिहरुमा प्रतिनिधित्व गर्न पाउने छैन।

३०. **जिल्ला उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** जिल्ला उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

☼क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी स्थानीयतह स्तरीय योजना तर्जुमाका लागि स्थानीय तहसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने;

ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्न कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने;

ग) स्वीकृत कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्नका लागि साधन श्रोत जुटाउने;

घ) जिल्लामा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित गाउँपालिका/नगरपालिकाहरू छनौट गर्ने;

☼ङ) कार्यक्रम कार्ययोजना बमोजिम कार्यान्वयन गर्न जिल्ला घरेलु कार्यालयलाई निर्देशन दिने;

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

च) कार्यक्रमको प्रगति सम्बन्धमा तयार भएका प्रतिवेदनहरूलाई नियमित बैठकहरूमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमिकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन दिने;

छ) जिल्लास्थित लघुउद्यम विकासका क्षेत्रमा कार्य गर्ने सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रका सङ्घसंस्थाहरू र अन्य विकास साझेदार हरूसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी अनुकुल वातावरण तयार गर्ने;

ज) कार्यक्रमको लघु उद्यम विकास प्याकेज कार्यान्वयन गर्न व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको छनौट स्वीकृत गर्ने;

झ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने;

ञ) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा सम्झौता बमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न सक्षम नदेखिएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थासँग भएको सम्झौता भङ्ग गरी वैकल्पिक संस्थासँग सम्झौता गरी सोको जानकारी प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखालाई गराउने;

ट) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी जिल्ला घरेलु कार्यालय/समितिबाट भएका कामहरूको नियमित अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन गरी निर्देशन तथा सुझाव दिने;

ठ) लघु उद्यम प्रवर्द्धनका लागि आवश्यकता देखिएमा विभिन्न उपसमिति वा कार्यदल गठन गरी कार्यसम्पन्न गर्ने, गराउने;

ड) लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसँग अन्तर्क्रिया, छलफल, परामर्श गर्ने;

ढ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन जिल्लास्थित वित्तीय संस्थाहरूको पहिचान गरी उद्यमीहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गराउने;

☼ण) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने कार्यान्वयन तहका बाधाअड्चन फुकाउने तथा नीतिगत बाधाअड्चन फुकाउका लागि प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखामा सिफारिस गर्ने ।

■त) लघु उद्यमी समुह संघको संस्थागत क्षमता विकास र संजाल सुदृढिकरणका लागि सहयोग गर्ने ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

■थ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुलाई बहुवर्षिय करार गर्न उपयुक्त देखिएमा प्रदेशस्थित उद्योग हेर्ने मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्ने ।

■द) बजेट तथा लक्ष्य निर्धारण गर्नु पुर्व सबै स्थानीय तहका प्रमुख/उपप्रमुख वा निजले तोकेको निर्वाचित प्रतिनिधिहरुसँग सो सम्बन्धमा अन्तरक्रिया गर्ने ।

■ध) साझा सुविधा केन्द्रको प्रस्ताव स्वीकृती तथा यसको अनुगमन गर्ने ।

♦३१. **उद्यम विकास समितिको गठनः** ☼(१) स्थानीय तहमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन देहाय बमोजिमको उद्यम विकास समितिको गठन हुनेछः

संयोजक	:	प्रमुख नगरपालिका/अध्यक्ष गाउँपालिका वा निजले तोकेको कार्यपालिकाको निर्वाचित पदाधिकारी
सदस्य	:	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सदस्य	:	प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागू भएका वडाको दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट समितिले तोकेको एकजना
सदस्य	:	प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागू भएका वडाको महिला सदस्यहरु मध्येबाट एकजना
सदस्य	:	प्रतिनिधि, स्थानीय लघु उद्यमी समूह सङ्घ
सदस्य-सचिव	:	सम्बन्धित स्थानीय तहको उद्योग विकास शाखाको प्रमुख

☼(२) उपदफा (१) बमोजिम समिति गठन गर्दा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयको प्रतिनिधित्व गराउन सकिनेछ ।

♦३२. **उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** (१) उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

♦क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँपालिका/नगरपालिकास्तरीय योजना तर्जुमा गराई गाउँसभा/नगरसभामा स्वीकृतीको लागि पेश गर्ने;

ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्न कार्य योजना स्वीकृत गर्ने;

ग) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको अनुरोध बमोजिम लघु उद्यम विकास सम्बन्धी प्याकेज कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्भावित वडा, वस्ती छनौट गर्न सहयोग गर्ने;

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

♦ दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

घ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाबाट तयार गरिने कार्यक्रमको प्रगति विवरण बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमिकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन, सुझाव दिने;

ङ) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र लघुउद्यम विकासमा काम गर्ने सरकारी, गैर सरकारी, निजिक्षेत्र, विकास साझेदार नागरिक समाजका सङ्घसंस्थाहरूसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी अनुकूल वातावरण तयार गर्ने;

च) लघुउद्यम विकास विकाससम्बन्धी गाउँपालिका/नगरपालिकास्तरमा भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ जस्ता कार्यक्रमहरू आयोजना गरी जवाफदेहिता र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्ने;

छ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने;

ज) लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसँग अन्तर्क्रिया, छलफल, परामर्श गर्ने;

झ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन आफ्नो कार्यक्षेत्र निकटमा रहेका वित्तीय संस्थाहरूको पहिचान गरी उद्यमीहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गराउने;

ञ) कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता र सामाजिक परिचालकहरू बिच कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गराउने;

ट) गाउँ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जमा तथा कार्यान्वयन गर्न घरेलु कार्यालय/समिति र अन्य सम्बद्ध सङ्घ सस्थाहरूसँग समन्वय स्थापित गर्ने;

ठ) स्थानीय श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गर्न उद्यमशिलता विकासका लागि चेतना फैलाउने;

☺ड) ......

♓ढ) स्थानीय तहमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित वडा तथा वस्तीहरु छनौट गर्ने;

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

♓ दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

[⌘]ण) लघु उद्यमी समूहहरुको संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि गर्न सहयोग गर्ने;

[⌘]त) उद्यम विकास तथा उद्यमशीलता सम्बन्धी संभावनाहरु खोजी गरि कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएका र यस निर्देशिकामा गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले गर्ने भनी तोकिएका कार्य सम्पादन गर्न गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले पेश गरेको कार्यक्रम प्रस्तावका आधारमा जिल्ला उद्यम विकास समितिले निर्णय गरी कोषबाट आवश्यक रकम लागत साझेदारी (cost sharing) मा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

[✂](३) ....

भाग ८
विभिन्न निकायहरूको भूमिका तथा दायित्व

[☼]**३३. प्रदेशस्थित उद्योग हेर्ने महाशाखाको भूमिका तथा दायित्व :** यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा प्रदेशस्थित उद्योग हेर्ने महाशाखाको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) आफू मातहतका कार्यालयहरूलाई योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न सक्षम बनाउने;

ख) नीति, योजना, कार्यक्रम, कार्ययोजना तर्जुमामा मन्त्रालयसँग र कार्यान्वयनमा मातहतका कार्यालयहरूसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गर्ने;

ग) जनशक्ति व्यवस्थापन, साधन स्रोत परिचालन, अनुगमन मूल्याङ्कन जस्ता व्यवस्थापकीय कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउने;

घ) आफू मातहत सञ्चालित कार्यक्रमको प्रगति समीक्षा, खण्डीकृत (लैंङ्गिक तथा समावेशी) तथ्याङ्क आधार निर्माण तथा सूचना प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने;

ङ) महाशाखास्तरमा गर्नुपर्ने समन्वय र सहकार्यलाई नतीजामुखी बनाउने;

च) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रममा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरू छनौट सम्बन्धी कार्य गर्ने;

छ) मेडपामा उद्यमी सिर्जनाका निर्धारित ढाँचालाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने;

[⌘] दोस्रो संशोधनद्वारा थप ।

[✂] पहिलो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

[☼] तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

ज) उद्यमशीलता तथा क्षमता विकाससम्बन्धी विभिन्न तालिमका पाठ्यक्रमहरूलाई अद्यावधिक तथा स्तरीकरण गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने;

झ) मातहतका जिल्ला कार्यालयहरूबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूबाट प्रवर्द्धन गरिएका लघु उद्यमीहरूको तथ्याङ्क अधावधिक गर्ने;

ञ) महाशाखास्तरीय उपलब्धि विवरण तयार गरी चौमासिक रूपमा मन्त्रालयमा पठाउने;

ट) लघु उद्यम इकाइलाई सूचना, स्रोत, दक्षता आदिका दृष्टिले साधन सम्पन्न बनाउने;

ठ) जिल्ला लघु उद्यमी समूह सङ्घ, राष्ट्रिय लघु उद्यमी महासङ्घको क्षमता विकास र लघु उद्यमीको सञ्जाल सुदृढीकरणका लागि सहकार्य गर्ने;

ड) कार्यक्रम कार्यान्ववनका क्रममा आइपर्ने कार्यान्वयनतहका बाधाअड्चन फुकाउने तथा नीतिगत बाधाअड्चन फुकाउका लागि मन्त्रालयमा सिफारिस गर्ने ।

◆ढ) जिल्लामा सिर्जना भएका र सहयोग प्राप्त गरेका लघु उद्यमीहरूको तथ्याङ्क व्यवस्थित गर्न जिल्लास्थित कार्यालयहरूलाई सहयोग गर्ने ।

☼३४ **घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरूको भूमिका तथा दायित्व :** ☼यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरूको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :

क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी जिल्लास्तरीय योजना तर्जुमा गरी स्वीकृतिका लागि जिल्ला उद्यम विकास समितिमा पेश गर्ने;

ख) स्वीकृत योजना कार्यान्वयन गर्न कार्य योजना बनाई स्वीकृतिका लागि जिल्ला उद्यम विकास समितिमा पेश गर्ने;

ग) स्वीकृत कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्नका लागि साधन श्रोत जुटाउन सम्बद्ध पक्षहरू (सरकारी, गैरसरकारी, निजी क्षेत्र, विकास) सँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गर्ने;

घ) जिल्लामा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित गाउँपालिका/नगरपालिकाहरू छनौट गर्नका लागि समिति समक्ष प्रस्ताव पेश गर्ने;

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ङ) कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा जिल्ला उद्यम विकास समिति, प्रदेश उद्योग मन्त्रालय र प्रदेशस्थित उद्योग महाशाखाले दिएको निर्देशन पालना गर्ने;

☼च) कार्यक्रमको नियमित प्रगति विवरण तयार गरी प्रतिवेदन जिल्ला उद्यम विकास समिति र प्रदेशमा पठाउने;

छ) यस निर्देशिका बमोजिम कार्यक्रम कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने;

ज) लघु उद्यम विकास परियोजनासँग निकट सम्पर्क बनाई कार्यहरू गर्ने;

झ) कार्यक्रमको लघुउद्यम विकास प्याकेज कार्यान्वयन गर्न छनौट भएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूसँग सम्झौता गर्ने र सम्झौता भएका संस्थाहरूबाट कार्य सम्पादन गराउने, कार्यक्रमको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने, नतीजामूलक कार्य सम्पादनका आधारमा भुक्तानी दिने;

ञ) अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा सम्झौता बमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न सक्षम नदेखिएका व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थासँग भएको सम्झौता भङ्ग गर्न जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई सिफारिश गर्ने;

ट) लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसँग अन्तर्क्रिया, छलफल आयोजना गर्ने;

ठ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन जिल्लास्थित वित्तीय संस्थाहरूको पहिचान गरी उद्यमीहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गराउन आवश्यक समझदारी कायम गर्ने;

☼ड) लैङ्गिक तथा समावेशीसूचना व्यवस्थापन प्रणाली स्थापित गरी नियमित रूपमा उद्यमीहरूको तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, नियमित रूपमा जिल्ला उद्यम विकास समिति, प्रदेश सरकार, विकास साझेदार तथा सम्वन्धित निकायहरुमा पठाउने;

ढ) जिल्लामा सङ्कलित तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गरी जिल्ला गरिबी अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली (District Poverty Monitoring and Analysis System) मा नियमित सूचना उपलब्ध गराउने;

ण) सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा सहभागी भई प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने;

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

त) जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सम्बन्धित निकाय तथा पदाधिकारीहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सहज वातावरण तयार गर्ने

थ) जिल्ला उद्यम विकास समितिसँग समन्वय गरी सरोकारवालाहरू सबैको सहभागिता सुनिश्चित गरेर नियमित बैठक आयोजना गर्ने र

द) कार्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आइपर्ने कार्यान्वयन तहका बाधाअड्चन फुकाउने तथा आफूले फुकाउन नसक्ने बाधा अडचन फुकाउन जिल्ला उद्यम विकास समितिमा सिफारिस गर्ने ।

☼ध) मेडपा कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तह अन्तर्गतका उद्योग विकास शाखाको क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।

☼**३५. जिल्ला समन्वय समितिको भूमिका तथा दायित्व :** यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा जिल्ला समन्वय समितिको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः

क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी जिल्लास्तरीय योजना स्वीकृत गर्ने;

ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक श्रोत साधनको सुनिश्चितता गर्ने;

ग) जिल्लास्थित लघुउद्यम विकासका क्षेत्रमा कार्य गर्ने सरकारी, गैर सरकारी, विकास साझेदार तथा निजिक्षेत्रका सङ्घसंस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने;

घ) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी भएका कामहरूको नियमित अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन गरी, गराई निर्देशन तथा सुझाव दिने;

ङ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन जिल्लास्थित वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने;

च) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमसँग सम्बन्धित नीतिगत विषयमा आवश्यकतानुसार केन्द्रीय निकायमा सिफारिस गर्ने;

☼छ) स्थानीय तहको उद्यम विकास सम्बधी रणनीतिक योजना निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने;

☼ज) लघु उद्यम विकासका लागि स्थानीय स्रोत साधनको परिचालन गर्न गाउँपालिका/नगरपालिकाहरूलाई आवश्यक सहजीकरण र समन्वय गर्ने;

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

झ) विज्ञहरू मार्फत् गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिलाई आवश्यक परामर्श, सल्लाह र सुझाव दिने;

ञ) जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई समय समयमा आवश्यक निर्देशन दिने; र

☺ट) …………

■ठ) जिल्लामा लघु उद्यम विकास सम्बन्धी भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ जस्ता कार्यक्रमहरू आयोजना गरी जवाफदेहिता र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्ने ।

३६. **व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका तथा दायित्व** : यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः

क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी व्यवसाय विकास सेवा प्रदान गर्ने सन्दर्भमा गुणस्तरीयता, पारदर्शिता, विश्सनीयता कायम गर्ने ।

ख) नतीजामूलक सेवा उपकरार गर्ने सम्बन्धमा सम्झौतामा उल्लेखित शर्तहरूलाई पालना गर्ने;

ग) लघु उद्यमीहरूको सिर्जना र विकाससम्बन्धी सूचना र जानकारीहरू जिल्ला घरेलु कार्यालय/समिति तथा लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई उपलब्ध गराउने र

घ) लघु उद्यमसँग सम्बन्धित निकायहरू (घरेलु कार्यालय, गाउँपालिका/ नगरपालिका, जिल्ला समन्वय समिति, लघु उद्यम विकास कार्यक्रम) सँग प्रत्यक्ष सम्पर्क र समन्वय कायम गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

३७. **गाउँपालिका/नगरपालिकाको भूमिका तथा दायित्वः** यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा गाउँपालिका/नगरपालिकाको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः

क) गाउँपालिका/नगरपालिका स्तरमा लघु उद्यम विकास सम्बन्धी नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने;

ख) कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न गाउँपालिका/नगरपालिकाका तर्फबाट आवश्यक स्रोत र साधन जुटाउने;

ग) गाउँ/नगर स्थित लघुउद्यम विकासका क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी, गैर सरकारी, विकास साझेदार तथा निजिक्षेत्रका सङ्घसंस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने;

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

घ) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँ/नगरस्तरमा सञ्चालित कामहरूको नियमित अनुगमन, निरीक्षण तथा मूल्याङ्कन गरी सम्बद्ध सेवा प्रदायक सस्थालाई निर्देशन तथा सुझाव दिने;

ङ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन गाउँ/नगरस्थित वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय र सहजीकरण गर्ने;

च) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमसँग सम्बन्धित नीतिगत विषयमा आवश्यकतानुसार जिल्लास्तरीय निकायमा सिफारिस गर्ने;

छ) गाउँ/नगर उद्यम विकास सम्बन्धी रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने;

ज) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाबाट तयार गरिने कार्यक्रमको प्रगति विवरण गाउँपालिका/नगरपालिका बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमीकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन, सुझाव दिने;

झ) आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्र लघु उद्यम विकासमा काम गर्ने सरकारी, गैर सरकारी, निजीक्षेत्र, नागरिक समाजका सङ्घसंस्थाहरूसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि अनुकूल वातावरण तयार गर्ने;

ञ) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँपालिका/नगरपालिकामा भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाइ जस्ता कार्यक्रमहरू आयोजना गरी जवाफदेहिता र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्ने;

ट) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन आफ्नो कार्यक्षेत्र निकटमा रहेका वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय गरी जिल्ला उद्यम विकास समिति, व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थालाई जानकारी गराउने; र

ठ) वडास्तरमा वडा नागरिक मञ्च र गाउँपालिका स्तरमा नागरिक सचेतना केन्द्रमार्फत अति गरिब र समावेशी उद्यम विकासका लागि स्थानीय समुदायलाई परिचालनका लागि समन्वय गर्ने ।

☼**३८. मेडपा प्राविधिक सहयोग टोलीको भूमिका तथा दायित्वः** यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा मेडपा प्राविधिक सहयोग टोलीको भूमिका तथा दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः

क) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा)लाई आन्तरिकीकरण गर्न मेडपा रणनीतिक योजनाले निर्धारण गरेका

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

क्रियाकलापमा विकास साझेदारका तर्फबाट आगामी पाँच वर्षभित्र क्रमशः सबै जिल्लाहरूमा लघु उद्यम विकास कोषमार्फत विकास साझेदारको रकम परिचालन गर्ने;

ख) मेडपा रणनीतिक योजनामा वार्षिक कार्ययोजनाको रूपमा उल्लेखित क्रियाकलापहरूलाई कार्यान्वयन गर्ने;

ग) मेडपा कार्यान्वयनका साझेदार संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आर्थिक, प्राविधिक तथा मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउने;

घ) साझेदार संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सो क्षमता मेडपामा उपयोग हुने वातावरण बनाउने;

ङ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन मेडपा र वित्तीय संस्थाहरू बिच समन्वय गर्ने;

च) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमसँग सम्बन्धित योजना तर्जुमा, वित्तीय सुविधा, प्रविधि र बजारमा पहुँच जस्ता नीतिगत विषयमा आवश्यकताअनुसार परामर्श तथा सुझाव दिने;

छ) लघु उद्यम विकासका लागि योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा मन्त्रालय, विभाग तथा कार्यालयहरूलाई सहयोग गर्ने ।

ज) मेडपा कार्यान्वयनका लागि जिल्लामा लघु उद्यम विकासका लागि योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

■**३८ (क) उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता संरक्षण निर्देशनालयको भूमिका तथा दायित्वः** (१) प्रदेश मन्त्रालय अन्तर्गत स्थापना हुने उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता संरक्षण निर्देशनालयले आफू मातहतका जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समितिलाई मेडपा कार्यक्रम संचालनका लागि यस निर्देशिकाको अधिनमा रही आवश्यक समन्वय, सहजीकरण वा निर्देशन दिन सक्नेछ ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

भाग ९
स्तरोन्नति तालिम सम्बन्धी व्यवस्था

☼**३९. स्तरोन्नति तालिम दिनु पर्नेः** (१) जिल्ला उद्यम विकास समितिले वार्षिक योजनामा लघु उद्यमीहरुको स्तरोन्नतिका लागि पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिम दिने लक्ष्य समावेश गर्नु पर्नेछ । यसरी पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिम दिनु पूर्व व्यवसायलाई निरन्तरता दिन चाहनेका लागि Training of Existing Enterprenerus तालिम र व्यवसायलाई स्तरोन्नति गर्न चाहनेका लागि Training of Growing Enterrpreneurs तालिम प्रदान गर्नुपर्नेछ । उल्लेखित तालिम संचालन गर्दा स्थानीय तहको प्राथमिकतालाई समेत आधार लिनु पर्नेछ ।

☼(२) पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिमका लागि आवश्यकता विश्लेषण (Need Assesment) को आधारमा र कार्यालयको सहमतिमा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था मार्फत कार्यान्वयन हुनेछ। पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिमको लागि सहभागी छनौट गर्दा तालिमको आवश्यकता, प्रकार, अवधि, सहभागीको सङ्ख्या, तालिम दिने विषयको विवरण (Training Modules), श्रोतव्यक्ति, लागत लाभ विश्लेषण, लागत सहभागिता, व्यवसायिक योजना सहित तालिमको अनुमानित लागत समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

☼-३) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिमका लागि छनौट भएका लघु उद्यमीहरूसँग अर्न्तक्रिया गरी उनीहरूको तालिम आवश्यकता, सम्भाव्यता र क्षमता समेतको विश्लेषण गरेर एडभान्स तालिममा सहभागी गराउनु पर्दछ ।

☼(४) पुनर्ताजगी तथा एडभान्स तालिम कार्यक्रमहरू उपयुक्त स्थानमा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

☼(५) स्तरोन्नतिका लागि प्रभावकारी हुने विषयमा स्थानीय तालिम केन्द्रहरूबाट तालिम सञ्चालन हुन नसक्ने देखिएमा संघ/प्रदेश को सिफारिसमा विदेश तथा स्वदेशका अन्य उपयुक्त स्थानमा समेत आधारभुत तथा एडभान्स तालिममा सहभागि गराउन सकिनेछ ।

■(६) स्तरोन्नतिको सेवा प्राप्त गर्नु पूर्व लघु उद्यमीहरुले प्रचलित कानून बमाजिम व्यक्तिगत उद्यम भए व्यक्तिगत उद्यम, समूहमा भए (साझा सुविधा केन्द्रमा भएको उद्यम समेत) साझेदारी फर्मको रुपमा सम्बन्धित निकायमा दर्ता गरेको हुनुपर्नेछ ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

भाग १०
उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग र विकासमा सहयोग

४०. **प्रविधि हस्तान्तरण गर्न सकिनेः** (१) लघु उद्यमीलाई कोषको वार्षिक कार्यक्रममा व्यवस्था भए अनुसार प्रविधि हस्तान्तरण *गरिनेछ ।

(२) उपदफा(१) बमोजिमको प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा व्यवसाय विकास सेवा प्रद्रायक संस्था, उद्यम विकास समिति र अनुगमन उप-समितिको सिफारिसमा जिल्ला उद्यम विकास समितिको निर्णय अनुसार साझा *सुविधा केन्द्र वा समूह मार्फत गर्नु पर्नेछ ।

(३) जिल्ला उद्यम विकास समितिले उद्यमको प्रकृति हेरी व्यवसायिक योजना अनुसार कार्यक्रम र बजेटको परिधिभित्र रही लघु उद्यमी, लघु उद्यमीको समूह वा उद्यमीले प्रवर्द्धन गरेका सहकारीलाई उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

तर प्रविधि हस्तान्तरण र स्तरोन्नतिको सुविधा उद्यमीको लागत सहभागितामा मात्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

☼(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिम हस्तान्तरण गरिएका उपयुक्त प्रविधि कसैलाई विक्री तथा हस्तान्तरण गर्न पाइने छैन । यदि प्रविधिको उपयोग उद्यमीहरूले नगर्ने परि स्थिति सिर्जना भएमा सो प्रविधि सम्वन्धित वडा कार्यालयको सम्पत्ति हुनेछ । उद्यम विकास समितिले निर्णय गरी सो प्रविधि अन्य उद्यमी समूहलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(५) प्रविधि हस्तान्तरण गरी प्रवर्द्धन गरिएका लघु उद्यमीले आफ्नो वार्षिक प्रगति विवरण कार्यालयमा अनिवार्यरूपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(६) लघु उद्यमीलाई प्रविधि हस्तान्तरण गर्दा कार्यालयले शर्तनामा गराई बुझाउनुका साथै सोको विवरण अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

☼(७) व्यवसाय विकास सेवा प्रद्रायक संस्थाले लघु उद्यमीलाई प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने कार्यक्रमको पूर्व जानकारी वडा कार्यालय, उद्यम विकास समिति र कार्यालयलाई गराउनु पर्नेछ ।

(नोट : यस दफाको प्रयोजनका लागि "प्रविधि हस्तान्तरण " भन्नाले व्यवसाय सञ्चालन, विस्तार, स्तरोन्नति गर्नका लागि आवश्यक पर्ने मेसिन उपकरणहरू आफैंले उपलब्ध गराउने कार्य वा त्यस्ता मेसिन उपकरणहरू खरिद गर्नका लागि लागत साझेदारीमा सहयोग गर्न वा त्यस्ता मेसिन उपकरणहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने विशेष प्रकारको सिप सिकाउने कार्य भन्ने बुझ्नु पर्दछ ।)

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

भाग ११
करारमा तालिम चलाउने व्यवस्था

[☺]**४१. स्तर उन्नतिका लागि स्थानीय बजारमा रहेका संस्थाहरूसँग आपसी करार गरी तालिम चलाउन सकिने** :

(१) ....

(२) ....

(३) ....

भाग १२
तालिमबाट उत्पादित समानहरूको व्यवस्थापन

४२. **तालिमबाट उत्पादित समानहरू सहभागीलाई नै छुटमा विक्री गर्न सकिने** : (१) कुनै सामान वा वस्तु उत्पादन हुने तालिममा तालिमबाट उत्पादित समान वा वस्तुहरूको गुणस्तर कायम गराउनु प्रशिक्षकको दायित्व हुनेछ ।

(२) तालिमबाट उत्पादित वस्तुहरूको व्यवस्थित अभिलेख राखी त्यस्ता उत्पादनहरू प्रशिक्षण अवधिभित्रै परल मूल्यको पचास प्रतिशत छुट मूल्यमा सहभागीहरूलाई नै विक्री गर्न सकिनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम विक्री भएको सामानको रकम तालिम सम्पन्न भए पछि प्रशिक्षकले लघु उद्यम विकास कोषको खातामा जम्मा गर्नु पर्दछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिम विक्री हुन नसकेका सामानहरूको विवरण साथ कार्यालयमा बुझाई सात दिनभित्र स्टोर दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम स्टोर दाखिला हुन आएका सामानहरू तत्काल लिलाम विक्रीको प्रकृया अघि बढाई विक्री गरेर आएको रकम कोषको खातामा जम्मा गर्ने दायित्व कार्यालय प्रमुखको हुनेछ ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम लिलाम विक्री हुन नसकेका सामानहरू कार्यालयले सडी गली जानुभन्दा पूर्व नै नियमानुसार धुल्याउनु पर्दछ ।

[☺] तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

भाग १३
प्राविधिक तथा परामर्श सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

४३. **लघु उद्यमीहरूलाई प्राविधिक तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउनु पर्ने** : ☼(१)यस कार्यक्रम अन्तर्गत सिप विकास तालिम प्राप्त गरी व्यवसाय सञ्चालन गर्ने लघु उद्यमीहरूलाई आवश्यक पर्ने लगानी, प्राविधिक तथा परामर्श सेवा व्यवसाय विकास सेवा प्रद्रायक संस्थाले करार अवधि भर निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

☼(२) कुनै पनि प्रशिक्षार्थी लघु उद्यमीले माग गरेको लगानी, प्राविधिक तथा परामर्श सेवा सम्बन्धित विज्ञ मार्फत प्रदान गर्नु पर्ने भएमा विषय विज्ञमार्फत त्यस्तो प्राविधिक तथा परामर्श सेवा निशुल्क उपलब्ध गराउने व्यवस्था व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले मिलाउनुपर्नेछ ।

☺(३) ....

☺(४) ....

☺(५) ....

भाग १४
बजारीकरण सञ्जाल

*४४. **बजार बिकासमा सहयोग गर्नु पर्नेः** ☼(१) जिल्ला उद्यम विकास समितिले जिल्ला लघु उद्यमी संघको समेत सहकार्यमा लघु उद्यमीहरूको उत्पादनलाई बजार विकास गर्न लघु उद्यम विकास कोषबाट उद्यमीहरूलाई सहयोग गर्नॅपर्नेछ ।

(२) जिल्ला उद्यम विकास समितिले *लघु उद्यमीहरूबाट उत्पादित वस्तु वा सेवाको दिगो बजार विकासको लागि लघु उद्यमी, लघु उद्यमी समूह, जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघ, सहकारी र खरिद गर्ने संस्था/समुदाय वा व्यक्तिसँग देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरी सम्पर्क र सम्बन्ध स्थापित गराउनेछ :

(क) औद्योगिक तथा बजार मेला प्रदर्शनीमा सहयोग;

(ख) प्रचार प्रसारमा सहयोग;

(ग) सम्बन्धित खरिदकर्तासँग सम्पर्क स्थापना तथा समन्वय;

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(घ) सरोकारवालासँग अन्तरक्रिया/बैठक आयोजना;

(ङ) बजार प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने कार्यमा सहजीकरण र

◆(च) लघु उद्यमीहरूको हितमा नीति निर्माणमा पैरवी ।

भाग १५
गुणस्तर नियन्त्रण र सुधार

४५. **गुणस्तर नियन्त्रण र सुधारमा सहयोग गर्नु पर्ने** : ☼(१)जिल्ला उद्यम विकास समितिले लघु उद्यमीहरूलाई उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण, दक्ष जनशक्ति उपलब्धता, कच्चा पदार्थ प्राप्ति, उत्पादकत्व अभिवृद्धि, प्रशोधन, लेबलिङ्ग, टेष्टिङ, प्याकिङमा सहयोग गरी गुणस्तर नियन्त्रण र सुधारमा सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

☼(२) लघु उद्यमीका उत्पादनलाई गुणस्तर यकिन र प्रमाणित गर्नु, ब्राण्ड नाम तथा ट्रेडमार्क लिन आवश्यक भए सो कार्यमा समेत उद्यम विकास समितिको सिफारिसमा जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यक सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

■(३) जिल्ला उद्यम विकास समितिले लघु उद्यमीहरुको उत्पादनलाई साना, मझौला तथा ठूला उद्योगहरुका लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको रुपमा प्रयोग हुने सम्भावना भएका क्षेत्रहरुमा लघु उद्यमी र साना, मझौला तथा ठूला उद्योगहरु बिच उप करार गराउन सहजीकरण गर्नेछ ।

भाग १६
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

४६. **कार्यक्रमको अनुगमन गर्नु पर्नेः** ☼(१) संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका जिम्मेवार निकाय र पदाधिकारीले सूचकहरू निर्धारण गरी कार्यक्रमको प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कन स्थानीय तह, जिल्ला, प्रदेश र संघस्तरमा आवश्यकता अनुसार गरिनेछ ।

☼(२) स्थानीय तहमा उद्यम विकास समितिले कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्नेछ। उद्यम विकास समितिले गरेको अनुगमनको प्रतिवेदन सदस्य- सचिवले आवश्यकता अनुसार जिल्ला उद्यम विकास समिति र प्रदेशमा पठाउनु पर्नेछ ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

■ तेस्रो संशोधनद्वारा थप ।

☼(३) जिल्ला तहमा जिल्ला उद्यम विकास समितिले कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्नेछ । जिल्ला उद्यम विकास समितिले गरेको अनुगमनको मासिक प्रतिवेदन सदस्य-सचिवले प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

☼(४) जिल्ला उद्यम विकास समितिले यस निर्देशिकामा अनुगमन उपसमितिले गर्ने भनी तोकिएका काम गर्न तथा अनुगमनलाई प्रभावकारी र नतिजामुखी बनाउन आफू मातहत देहाय बमोजिम एक अनुगमन उपसमिति गठन गर्नेछः

(क) संयोजकः जिल्ला समन्वय अधिकारीले तोकेको जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयको अधिकृतस्तरको कर्मचारी १ जना

ख) सदस्य : सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले तोकेको कर्मचारी १ जना

ग) सदस्य : जिल्ला समन्वय समिति अन्तर्गत समितिले तोकेको १ जना महिला सदस्य

घ) सदस्य : प्रतिनिधि, जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघ

(ङ) सदस्य सचिवः कार्यालय प्रमुखले तोकेको कर्मचारी

♦(४क) अनुगमन समितिले सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्षलाई आमन्त्रित सदस्यको रुपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम गठन हुने अनुगमन उपसमितिलाई जिल्ला उद्यम विकास समितिले यस निर्देशिकामा अन्यत्र तोकिएका बाहेक देहायका कामहरू गर्ने गरी जिम्मेवारी तोक्नुपर्नेछ :

(क) चौमासिक प्रगति अवस्थाको विश्लेषणका लागि नियमित अनुगमन गर्ने,

(ख) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम कार्यक्षेत्रमा काम गरे नगरेको सम्बन्धमा स्थलगत अनुगमन गरी वास्तविकता पत्ता लगाउने,

(ग) कार्यक्षेत्रमा देखिएका र अनुभव गरिएका राम्रा अभ्यास तथा सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूमा जिल्ल्ला उद्यम विकास समितिमा छलफल गराउने,

(घ) स्तरोन्नति र प्रविधि हस्तान्तरणका सम्बन्धमा भै रहेका कार्यको प्रगति समीक्षा गर्ने,

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

♦ दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(ङ) अनुगमनको क्रममा कार्यसम्पादन सन्तोषजनक भएको नगर पालिकाइएमा यसको जानकारी सम्बन्धित निकायलाई तुरुन्त गराई आवश्यक कार्यवाही गर्ने ।

(च) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले पेश गरेको बिजक वास्तविक कार्यक्रम सम्पादन र परिणाम (actual performance and result) को आधारमा भुक्तानीको लागि आवश्यक सिफारिस गर्ने ।

(छ) अनुगमनलाई प्रभावकारी र नतीजामुखी बनाउने ।

(६) जिल्ला उद्यम विकास समितिले स्वीकृत गरेको कार्ययोजना बमोजिम कार्यालयका कर्मचारीहरूले कार्यक्रमको नियमित तथा आवधिक अनुगमन गर्नेछन् ।

☺(७) ....

☼(८) प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले आफ्नो मातहत सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन गरी सोको चौमासिक प्रतिवेदन संघीय मन्त्रालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

☼(९) मन्त्रालय,समन्वय समिति तथा निर्देशक समितिका पदाधिकारीले कार्यक्रमको अनुगमन गर्दा देखिएका समस्याहरु समाधान गर्न दिइएका सुझावहरु कार्यान्वयनका लागि अनुसूची १२ बमोजिम सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नसक्नेछ ।

(१०) मन्त्रालयले वार्षिक कार्यक्रममा बजेट व्यवस्था गरी आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमको तेश्रो पक्ष अनुगमन गराउन सक्नेछ ।

☼(११) नागरिक समाज, सञ्चार जगत, स्थानीय सरोकारवालाहरूले कार्यक्रमको अनुगमन गरी स्थानीय तहमा उद्यम विकास समिति, जिल्ला उद्यम विकास समिति, प्रदेशमा मेडपा निर्देशक समिति तथा संघमा समन्वय समितिलाई पृष्ठपोषण तथा सुझावहरू दिन सक्नेछन् ।

(१२) मेडपा रणनीतिमा उल्लेख भए बमोजिम मन्त्रालयले वार्षिक कार्यक्रममा उल्लेख गरी कार्यक्रमको चालु मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन तथा प्रभाव मूल्याङ्कन गराउने ।

(१३) अनुगमनलाई नतीजामुखी बनाउन सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(१४) राष्ट्रिय योजना आयोग तथा विकास साझेदारले कार्यक्रमको मध्यावधि मूल्याङ्कन तथा प्रभाव मूल्याङ्कन गराउन सक्नेछन् ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(१५) स्थानीय तहमा अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन उद्यम विकास सहजकर्ताले अनुसूची १३ अनुसार अनुगमन फारम भर्न र उद्यमीलाई डायरीको प्रयोग गर्न सहयोग पुऱ्याउने छन् ।

भाग १७
प्रगति प्रतिवेदन

४७. **प्रगति प्रतिवेदन समयमै तयार गर्नु पर्ने** : (१) केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म सबै निकायले समयमै प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्दछ ।

(२) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले दफा १२(८) अनुसार सम्झौता सम्पन्न भएको १ महिना भित्र प्रारम्भिक प्रतिवेदन (Inception Report) कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ। यस पछि अनुसूची १४ बमोजिमको ढाँचामा नियमिति प्रगति प्रतिवेदन तथा मासिक प्रतिवेदन (कार्यक्रम र वित्तीय) महिना वितेको ७ दिनभित्र गाउँपालिका/नगरपालिका मार्फत गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिमा तथा कार्यालयमार्फत जिल्ला उद्यम विकास समितिमा बुझाउनु पर्नेछ ।

☺(३) ....

☼(४) जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयले उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त प्रतिवेदनलाई विश्लेषण गरी आफ्नो कार्यालयबाट सम्पादन भएका कामलाई समेत समावेश गरेर महिना वितेको १५ दिनभित्र जिल्लागत मासिक प्रतिवेदन जिल्ला उद्यम विकास समिति र सम्बन्धित प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखामा पेश गर्नुपर्नेछ । साथै सम्बन्धित स्थानीय तहलाई समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

☼(५) प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले एकीकृत प्रतिवेदन तयार गरी महिना वितेको २१ दिनभित्र समन्वय समिति र मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ। समन्वय समितिले आवश्यकता अनुसार पृष्ठपोषण तथा सुझावहरू दिनेछ ।

☼(६) जिल्लामा कोषबाट सञ्चालन भएका कार्यक्रमको चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन महिना वितेको १५ दिनभित्र तयार गरी प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखामा पठाउने दायित्व सदस्य सचिवको हुनेछ। साथै विकास साझेदारको समेत सहयोग भएको अवस्थामा विकास साझेदारलाई तोकिएको खाकामा आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदन उपलब्ध गराउने कार्य पनि सदस्य-सचिवको हुनेछ ।

(७) कार्यान्वयन समितिले अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा निर्देशक समितिसमक्ष प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

☺ तेस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

☼ तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

[*](८) प्रतिवेदन तयारी र पेश गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (जेन्डर इक्वलिटी एण्ड सोसल इन्क्लुसिभ इन्फरमेशन म्यानेजमेन्ट सिस्टम डाटाबेस) स्थापना गरी संस्थागत गरिनेछ ।

(९) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले आफ्नो मासिक, चौमासिक र वार्षिक वित्तीय विवरण अवधि समाप्त भएको १५ दिनभित्र र लेखा परीक्षण प्रतिवेदन सहितको वित्तीय विवरण आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र जिल्ला उद्यम विकास समितिमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(१०) आवश्यकता अनुसार कार्यालयलाई प्रतिवेदन तयार गर्ने काममा मेडपा प्राविधिक सहयोग टोलीसहयोग उपलब्ध गराउनेछ ।

[☼](११) अनुगमनलाई नतिजामुखी बनाउन र प्रतिवेदन तयारीलाई व्यवस्थित बनाउन सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । त्यसका लागि मन्त्रालय, महाशाखा,कार्यालय र स्थानीय तहको उद्योग विकास शाखामा मेडपाको लागि तयार गरी उपयोग गरिएको लैगिंक तथा सामाजिक समावेश व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (जेन्डर एण्ड सोसियल इन्कुलजन म्यानेजमेण्ट इन्फरमेशन सिस्टम) स्थापना गरिनेछ । उक्त म्यानेजमेण्ट इन्फरमेशन सिस्टम संचालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गरिने छ । साथै अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सहयोगी हाते पुस्तिका तयार गरी सोही अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

भाग १८
वित्तीय सुशासन जोखिम (फिड्युसियरी रिक्स) न्यूनीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

४८. **लघु उद्यम विकास कोषको परिचालनमा वित्तीय सुशासन जोखिम (फिड्युसियरी रिक्स) न्यूनीकरण गर्नु पर्नेः** लघु उद्यम विकास कोषको संस्थागत, आर्थिक, वित्तीय सुशासन एवं विश्वसनीयता कायम गर्दै यस सम्बन्धी जोखिमहरू न्यूनीकरण गर्नका लागि देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिएको छ :

(क) जिल्ला उद्यम विकास समितिले आफ्नो जिम्मेबारी निर्वाह गर्ने क्रममा काम कारबाही सञ्चालन गर्दा कोषको सर्वोपरि हितलाई ध्यानमा राखी कोषप्रतिको विश्वसनियता अभिवृद्धि गर्नु पर्नेछ ।

(ख) सार्वजनिक खरिद ऐन, नियम, प्रचलित कानुन र यस निर्देशिका विपरीत कुनै पनि कार्यक्रम/क्रियाकलाप र सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्य सञ्चालन गर्न पाईने छैन ।

[*] पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

[☼] तेस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(ग) यस निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम नियमित रूपमा अनुगमन, प्रतिवेदन तथा समीक्षा गर्नु पर्नेछ। सो बमोजिम नगर्ने उपर प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही गरिने छ।

(घ) मालसामान वा सेवा खरिद प्रक्रियामा हुनसक्ने अनियमितता, मिलोमतो र गुणस्तरहीनता जस्ता कानुन विपरीतका कार्यहरू निरुत्साहीत गर्दै पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सहभागितालाई प्रवर्द्धन गर्नु पर्नेछ।

(ङ) लघु उद्यमीहरूको हित विपरीत हुने गरी कोषको रकमबाट कुनै पनि काम गर्न पाइने छैन।

(च) साझा सुविधा केन्द्र, कोसेली घर, सौगात गृह सञ्चालन जस्ता प्रकृयामा सरोकारवालाको व्यापक सहभागिता जुटाउने र योजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल प्रतिको विश्वास बढाउनु पर्नेछ।

(छ) कोषको रकम फ्रिज नगर्ने मनसायले नियमभन्दा बढी पेश्की दिन वा अन्य खातामा रकमान्तर वा स्थानान्तरण गर्न पाईने छैन।

(ज) लघु उद्यम विकास कोषको काम कार्यवाहीको सन्दर्भमा नागरिक अनुगमन, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण, जनसर्वेक्षणको व्यवस्था गरी कोषलाई सेवाग्राही (लघु उद्यमी) प्रति उत्तरदायी ढङ्गबाट सञ्चालन गर्ने।

(झ) यस निर्देशिकामा समावेस नभएको हकमा सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको सार्वजनिक खर्च र वित्तीय जवाफदेहिता तथा वित्तीय सुशासन जोखिम न्युनीकरण कार्ययोजना २०१२ मा समावेस भएका वित्तीय सुशासन जोखिम न्यूनीकरण उपायहरू पनि अवलम्बन गरिनेछ।

भाग १९
*पुरस्कार तथा दण्ड सम्बन्धी व्यवस्था

४९. **पुरस्कार दिन सकिने** : (१) कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र नतीजामुखी बनाउन कार्यान्वयन समितिको सिफारिसमा निर्देशक समितिले वार्षिक रूपमा उत्कृष्ट देखिएका जिल्ला उद्यम विकास समिति र व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थालाई नगद पुरस्कार र प्रमाणपत्र प्रदान गर्न सक्नेछ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

(२) यस कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र नतीजामुखी बनाउन योगदान गर्ने जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई देहायका सूचकहरूको आधारमा प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले मूल्याङ्कन गरी उचित पुरस्कारको लागि कार्यान्वयन समितिमार्फत निर्देशक समितिसमक्ष सिफारिश गर्न सक्नेछन्:

(क) सिर्जना भएका नयाँ उद्यमीको सङ्ख्या;

(ख) स्तरोन्नति भएका उद्यमीको सङ्ख्या;

(ग) रोजगारी सिर्जना गरेको सङ्ख्या;

(घ) गरिबीको रेखाभन्दामाथि आएको परिवार सङ्ख्या

(ङ) परिवारको आयमा भएको बृद्धिको अवस्था

(च) स्थानीय स्रोत उपयोगमा आएको वृद्धिदर;

(छ) आयात प्रतिस्थापन वा निर्यात वृद्धिमा पुऱ्याएको योगदान;

(ज) लघु उद्यमीहरूको संस्थागत विकास(मेग, मेगा तथा डिमेगाको सञ्जाल विकास र सुदृढीकरण) मा पुऱ्याएको योगदान;

(झ) वस्तु उत्पादक सङ्घ, सहकारी संस्था स्थापना तथा कर्जा प्रवाहमा लघु उद्यमीहरूको पहुँचको अवस्था;

(ञ) गाउँपालिका/नगरपालिका/वडा नागरिक मञ्च तथा नागरिक सचेतना केन्द्र अन्तर्गत लघु उद्यम विकासका लागि श्रोत परिचालन/समुदायको परिचालनमा भएको सकृयता ।

(ट) लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको अन्य गाउँपालिका वा क्षेत्रमा भएको विस्तार तथा अनुकरणीय प्रभाव (Replication Effect)

(ठ) समय तालिका वा तोकिए अनुसारको नियमित प्रतिवेदन/सूचना सम्प्रेषण

(३) यस कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र नतीजामुखी बनाउन योगदान गर्ने व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थालाई देहायका सूचकहरूको आधारमा प्रदेशको उद्योग हेर्ने महाशाखाले मूल्याङ्कन गरी उचित पुरस्कारको लागि कार्यान्वयन समितिमार्फत निर्देशक समितिसमक्ष सिफारिस गर्न सक्नेछ :

(क) लक्ष्य अनुरूप सिर्जना गरेका उद्यमी सङ्ख्या;

(ख) लघु उद्यमी समूह गठन तथा गतिशीलताको अवस्था;

(ग) उद्यमीको कर्जा तथा प्रविधिमा पहुँच तथा लगानी उपलब्धताको स्थिति;

(घ) कार्य योजना अनुसार कार्य सम्पादन गरेको ;

(ङ) पृष्ठपोषण समयमा उपलब्ध गराएको अवस्था;

(च) दक्ष मानवीय शक्ति तथा कार्यालय व्यवस्थापनको अवस्था;

(छ) कार्यक्रम सम्पादन र खर्च प्रकृयामा पारदर्शिता;

(ज) समय तालिका अनुसार भुक्तानी लिएको अवस्था;

(झ) समय तालिका अनुसार सुचना सम्प्रेषण तथा रिपोर्टिङ्ग गरेको अवस्था र

(ञ) कार्यान्वयन समिति तथा निर्देशक समितिले समय समयमा सुझाएको अन्य मापदण्ड ।

(४) जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई दिइने पुरस्कारको रकम निर्देशक समितिले समय समयमा तोके अनुसार हुनेछ। पुरस्कारको रकम जिल्ला उद्यम विकास समितिले उद्यम विकास कोषमा जम्मा गरी लघु उद्यम विकास कार्यक्रमका लागि खर्च गर्नु पर्नेछ।

(५) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थालाई दिइने पुरस्कारको रकम निर्देशक समितिले समय समयमा तोके अनुसार हुनेछ । पुरस्कारको रकम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले लघु उद्यम विकास कार्यक्रमा संलग्न जन शक्तिको क्षमता विकासमा खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(६) लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालनलाई बढी प्रभावकारी र नतीजामुखी बनाउन जिल्ला उद्यम विकास समितिले मेडपा कार्यक्रममा संलग्न उत्कृष्ट कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउन योजना बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

◆४९क. **दण्ड गर्न सकिने :** (१) कुनै व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले प्रस्ताव गरिए वमोजिमको सम्झौता गर्न नआएमा त्यस्ता संस्थालाई आगामी दुई वर्षसम्म छनौट प्रक्रियामा सहभागी गराइने छैन ।

(२) सम्झौता भइसकेपछि पनि सम्झौता अनुसार व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले समयमा तोकिएकै गुणस्तर एवं मात्रामा कार्य सम्पन्न नगरेमा उक्त संस्थाबाट क्षतिपूर्ति समेत भराई प्रचलित कानून बमोजिम आवश्यक कारवाही गरिनेछ ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

भाग २०
विविध

५०. [*]**उजुरी र गुनासो व्यवस्थापन प्रकृया :** (१) कार्यक्रम सम्बन्धी कुनै गुनासो पर्न आएमा सोको व्यवस्थापन र सुधारको लागि तत्सम्बन्धी निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला स्तरमा जिल्ला उद्यम विकास समिति र प्रदेशमा प्रादेशिक निर्देशक समितिको हुनेछ ।

(२) उजुरी लिनको लागि उजुरी पेटिका (Complaint Box) र विद्युतीय माध्यम लगायतका अन्य माध्यम प्रयोग गर्न सकिने छ ।

(३) प्राप्त उजुरी र गुनासोको अभिलेख राखी त्यसको सम्बोधन गर्न लिनु पर्ने कदमको सिफारिस सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने तथा निर्णयको कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी जिल्ला उद्यम विकास समिति र निर्देशक समितिको सदस्य-सचिवको हुनेछ ।

५१. लागत सहभागिता (cost sharing) लाई बढावा दिने : (१) लघु उद्यम विकास अभियानलाई आत्मनिर्भर बनाउन जिल्ला उद्यम विकास समितिले लागत सहभागितालाई बढावा दिने नीति अवलम्बन गर्नेछ ।

(२) साझा सुविधा केन्द्र सञ्चालन, एडभान्स तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण, प्रविधिक र परामर्श सेवा लगायतका व्यवसायिक सेवा र तालिम लागत सहभागिताको आधारमा सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

(३) लागत सहभागिताको आधार, क्षेत्र, परिमाण लगायतका मापदण्ड मेडेपसँग समन्वय गरी कार्यान्वयन समितिले समय समयमा निर्धारण गर्नेछ ।

५२. विकास साझेदारले छुट्टै लेखा परीक्षण गराउन सक्ने : विकास साझेदारले जवाफदेहिता र पारदर्शितामा विश्वस्त हुनका लागि आफ्नो तर्फबाट लेखा परीक्षक नियुक्त गरी महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट हुने अन्तिम लेखा परीक्षणभन्दा अगावै कार्यालयहरूसँग समन्वय गरेर विकास साझेदारको प्रयोजनार्थ लेखा परीक्षण गराउन सक्नेछ ।

५३. उद्यम विकास सहजकर्ताको योग्यता : (१) कार्यालय तथा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले देहायको योग्यता भएको जनशक्तिलाई उद्यम विकास सहजकर्ताको रूपमा नियुक्त गर्न सक्नेछन् :

(क) सहभागितात्मक ग्रामीण लेखाजोखा (PRA), घर धुरी सर्वेक्षण (HHS), उद्यमशीलता विकास (SIYB/MECD) जस्ता तालिम लिई उद्यम विकास सहजीकरणमा प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद (CTEVT) बाट सिप परीक्षणमा तह २ वा तह ३ उत्तीर्ण गरेका, वा

[*] पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

(ख) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद (CTEVT) बाट मान्यता प्राप्त उद्यम विकास सहजकर्तासम्बन्धी १५ महिने प्राविधिक एस.एल.सि. कोर्ष उत्तीर्ण गरेका ।

(२) यो निर्देशिका जारी हुनुभन्दा अघि उद्यम विकास सहजकर्ताको रूपमा नियुक्त भै कार्यरत रहेका जनशक्तिले दुई वर्षभित्र उपदफा (१) वा उपदफा (२) बमोजिमको प्रमाण पत्र पेश गरिसक्नु पर्नेछ ।

५४. खर्चका नर्म्सहरू : यस निर्देशिकाको कार्य प्रयोजनका लागि खर्चका नर्म्सहरू नेपाल सरकारबाट निर्धारण भए बमोजिम हुनेछ ।

५५. अनुसूचीमा संशोधन तथा हेरफेर सम्बन्धी व्यवस्था : मन्त्रालयले अनुसूचीमा समय सापेक्ष हेरफेर र संशोधन गर्न सक्नेछ ।

भाग २१
खारेजी तथा बचाउ

५६. खारेजी तथा बचाउ: (१) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०६६ (पहिलो संशोधन २०६७ सहित) खारेज गरिएको छ ।

(२) जिल्ला उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यान्वन कार्यविधि तथा लघु उद्यम विकास कोष सञ्चालन निर्देशिका २०६४ (पहिलो संशोधन २०६६ सहित) खारेज गरिएको छ ।

(३) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०६६ (पहिलो संशोधन २०६७ सहित) र जिल्ला उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यान्वन कार्यविधि तथा लघु उद्यम विकास कोष सञ्चालन निर्देशिका २०६४ (पहिलो संशोधन २०६६ सहित) खारेज हुनु अघि भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशिका अनुरूप भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची १

(दफा ७ (१) सँग सम्बन्धित)

संघ/संस्थाको विवरणका लागि भरिने फारम

१. सामान्य जानकारी

१.१ परियोजनाको शीर्षक	
१.२ परियोजनाको जिल्ला/ प्रदेश	
१.३ संघ/संस्थाको नाम	
१.४ संक्षिप्त नाम कुनै छ भने	
१.५ संघ/संस्थाकाकानुनीस्तर	राष्ट्रिय/जिल्ला(National/District)
	गैर सरकारी संस्था/फर्म (NGO/Firm)
१.६ सम्पर्क विवरण जस्तैः सम्पर्क व्यक्ति, ठेगाना, फोन, फयाक्स, इमेल	
१.७ दर्ता भएको मिति, दर्ता गरिएको कार्यालयहरूको नाम; जस्तैः समाज कल्याण परिषद, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालय आदि	
१.८ काम सुरु गरेको मिति (Date started to work)	
१.९ दर्ता नवीकरणको अन्तिम मिति	

२. संघ/संस्थाको उद्देश्य तथा क्षमता (Objectives and competency of the organization)

२.१	विधानमा उल्लेखित संस्थाको प्रमुख उद्देश्यहरू समावेश गर्ने (संस्थाको विधानको प्रतिलिपी संलग्न गर्ने	
२.२	संस्थाको योग्यता (जस्तैः कृषिमा, वनमा, पर्यटनमा, सेवामा आधारित उद्यमहरूको विकासका क्षेत्रमा)	
२.३	कार्यक्रम व्यवस्थापन निर्देशिका (संस्था छनोट पछि हेरिने)	
२.४	तपाईंको संस्थाले लैङ्गिक र सामाजिक समावेसीकरणका पक्षमा कस्तो ध्यान पु¥याएको छ। (जस्तैः कर्मचारी भर्नामा,कर्मचारीको जिम्मेवारीमा, लाभांश वितरणमा आदि)	
२.५	संस्थाको कति जना कर्मचारी या सदस्यहरूले उद्यमशीलता/लघु-उद्यमविकासको माध्यमवाट गरिबी निवारणको लागि तालिम प्राप्त तथा अनुभव हासिल गरेका छन् ? कति जना कर्मचारीको उद्यम विकास सहजकर्ता या अधिकृतको रूपमा काम गरेको अनुभव छ ?	
२.६	विगतमा संस्थाले उद्यम विकासको क्षेत्रमा के कति सफलता पाएको छ ?	
२.७	विगतमासंस्थाले दात्री संस्थाहरूसँग या साझेदारीमा काम गरेका संस्थाहरू (यदि भएमा) उल्लेख गर्नुहोस् ।	

३. विगत कामको अनुभव (Work history)

३.१ कामको किसिम	३.२ जिल्ला	३.३ ✡गाउँपालिका/ नगरपालिकाहरू	३.४लाभान्वितहरू		३.५ कार्य गरको अवधि	३.६ कोष परिचालन रुपियामा	३.७ कोषको श्रोत	३.८ परिणाम हासिल (Results achieved)
			जम्मा	महिला प्रतिशतमा				

३.९ पहिले काम गरेको दातृ देश या संस्था र अन्य संस्थाहरूको सिफारिस कम्तीमा ३ वटा समावेश गर्ने । (Please include recommendations from past donors and other organisations (at least three))

३.१० संस्थाको छोटकरी प्रतिवेदन तथा प्रगति प्रोफाइल या प्रकाशित भएको दस्तावेज कम्तीमा ३ वटा बुझाउन होला जसले संस्थाको सफलता हासिल गरेको देखिन्छ ।(Please also include brief progress reports or organisational progress profile or any published documents that indicate organisational achievements (at least three))

४. संस्थाको कार्यकारी समितिको संरचना (Executive Board Composition)

४.१ व्यक्तिको नाम (Name of the persons)	४.२ लिङ्ग (Sex)	४.३ जात/जनजाति (Caste/ethnicity)	४.४बोर्डमा रहेको पद (Position in the Board)	४.५ शिक्षा/योग्यता (Education/ qualification)	४.६ काम गरेको क्षेत्र र अनुभव गरेको वर्ष (Area and number of years of experience)	४.७ सम्बन्धित जिल्लामा काम गरी अनुभव प्राप्त गरेका वर्षहरू (Number of years of experience of the district)

नोटः प्रस्तावित परियोजनामा बोर्डका सदस्यहरू कर्मचारी भएर काम गर्न पाउने छैन् । (Note: Board members are not qualified to be staff for this proposed project)

✡ पहिलो संशोधनद्वारा रुपान्तरित ।

५. संस्थामा रहेका मानव श्रोतहरू (Human Resources in the organization)

५.१ व्यक्तिको नाम (Name of the persons)	५.२ लैङ्गिक (Sex)	५.३ जात/जनजाति (Caste/ethnicity)	५.४ बोर्डमा रहेको पद (Position in the organization)	५.६ शिक्षा/योग्यता (Education/ qualification)	५.७ काम गरेका क्षेत्र र अनुभव गरेको वर्ष (Areas and number of years of experience)	५.८ सम्बन्धित जिल्लामा काम गरी अनुभव प्राप्त गरेका वर्षहरू (विशेष जिल्ला पनि) (Number of years of field experience) (specify district also)

६. परियोजनाका टोलीको संरचना (यस प्रस्तावित परियोजना कार्यन्वयनका लागि) (Project team composition (to implement this proposed project))

६.१ व्यक्तिको नाम (Name of the persons)	६.२ लैङ्गिक (Gender)	६.३ जात/जनजाति (Caste/ ethnicity)	६.४ पेशागत अनुशासन (Professional's discipline)	६.५ शिक्षा/योग्यता (Education/ qualification)	६.७ काम गरेका क्षेत्र र अनुभव गरेको वर्ष (Number of years of experience)	६.८ जिल्लामा काम गरी अनुभव प्राप्त गरेका वर्षहरू (विशेष जिल्ला पनि) (Number of years of field experience) (specify district also)

नोटः प्रस्तावित परियोजनामा बोर्डको सदस्यहरू कर्मचारी भएर काम गर्न पाउने छैन् । (Note: Board members are not qualified to be staff for this proposed project)

७. एकै साथ मिलेर र साझेदारीमा (Collaboration and partnership)

७.१ एकै साथ मिलेर र साझेदारीमा काम गरेको संस्थाहरू(Organisation with which partnership/collaboration established)	७.२ एकै साथ मिलेर र साझेदारीमा काम गर्नको उद्देश्य (Purpose of collaboration/partnership)	७.३ एकैसाथ मिलेर काम गरेको अवधि (Period of collaboration)	कैफियत (Remarks)

८. वित्तीय तथा अन्य प्रणाली (Financial and other systems)

८.१ बुक किपिङ्ग प्रणाली/वित्तीय/लेखा तथा प्रशासनिक प्रणाली(System of book keeping/financial/ accounting and administration system)	
८.३ कर छुटको प्रमाण पत्र राख्नु यदि संस्था कर छुटको दायरामा पर्दछ ।(Include Tax Free Documents (if Tax Free Organisations)	
८.४ गत २ वर्षको अडिट प्रतिवेदन को साथ अडिटरले दिएको टिका टिप्पणी समेतको फोटो कपि पेश गर्ने(Audit reports with auditor's comments for last two years (please attach the copies))	
८.५VATरजिष्ट्रेसनको प्रमाण पत्र र सूचीत नम्बर समाबेश गर्ने(Include VAT registration certificate and indicate number)	
८.६ व्यक्तिगत,प्रशासनिक,रवित्तीयनीति/र्निदेशिका (छनौटपछि प्रमाणित गरिने छ) । (Personnel, administrative and financial policy/guidelines (will be verified after selection))	
८.७ ओभरहेडको उपयोगबारे रणनीति/निर्देशिका (Overhead utilization strategy/guidelines)	

९. यदि संस्था कुनै पनि कानूनी झमेलामा परेको भएमा सत्य तथ्यता खुलाउनु पर्नेछ । छ .... छैन .... (Disclose of the fact that the organization/Consultant has not been subjected to any legal actions): Yes.................. No...........................

१०. माथि लेखिएका सबै जानकारी सत्य छ भनी प्रमाणित गर्दछु । (Declaration: The above information is true).

सहि...

नामः

पदः

मितिः

Signature.....................................

1. Curriculum Vitae

I. General information

Name	
Proposed position	
Sex and age	
Caste/ethnicity	
Address	
Email, mobile, fax	

II. Educational qualifications

Degree	Name of school/institution	Year of completion

III. Training received

Subject of training	Name of institution/training organization	Duration of training

IV. Employment history

Year (from....to)	Name of organization	Position	Key roles and responsibilities (specify districts also)

V. References (at least three)

Date: .... **Signature: ....**

अनुसूची २

दफा १२ (१) सँग सम्बन्धित

प्राविधिक प्रस्ताव फारम

तल उल्लेख गरिएका १ देखि ११ प्रश्नहरूको उत्तर दिने सँस्थाहरूमात्र आगामी प्रक्रियाका लागि छनौट हुन सक्नेछन् ।

क. सं.	विषयवस्तु (Content) सन्दर्भ सङ्केत नम्वर :
१	परियोजनाको शीर्षकः छोटो रूपमा उल्लेख गर्नुहोस् (के, किन र कहिले गरिने छ ?)
	क. प्राविधिक प्रस्ताव
२	**भूमिका र पुष्ट्याइँ** २.१ यो परियोजना यहाँको कार्यक्षेत्र - जिल्ला, गाउँपालिका/नगरपालिका, ग्रामीण बजारकेन्द्रमा किन आवश्यक छ ? २.२ यो परियोजनाका लागि लक्षित समुदायका मागका आधारहरू वा पुष्ट्याइँका आधारहरू के-के हुन् ? २.३ हाल के के लघुउद्यम व्यवसायहरू सञ्चालित छन् र जिल्ला, गाउँपालिका/नगरपालिका र बजार क्षेत्रमा सम्भाव्य उद्यमहरू (श्रोतको उपलव्धता, लक्षित समुदायको चाहना वा रुची, बजारको माग) को अवस्था कस्तो छ ? २.४ परियोजनाको कार्यान्वयनका लागि संस्थाका निर्दिष्ट अनुभवहरू के-के छन् ? २.५ यो परियोजनाका लागि योजना तर्जुमा गर्दा (प्रस्तावित कार्यक्षेत्रमा) क-कस्को सहभागिता रह्यो ? लक्षित समुदाय (विशेषगरी महिला, विपन्न समुदायका सदस्यहरूलाई लघुउद्यमीका रूपमा विकास गर्नका लागि) को विचार के थियो ?
३	परियोजनाको उदेश्यहरू (२.५ SMART सूचकहरू) निर्दिष्ट (specific), मापनयोग्य (measurable), प्राप्त गर्न सकिने (achievable), सान्दर्भिक (relevant), समयसीमा (time-bound) अति गरिब र समावेशी लघुउद्यम विकासका लागि उद्देश्यहरू) .... परियोजना के उपलव्धि गर्न चाहन्छ ?

४ लक्षित समूहहरू र उपभोक्ताहरू (beneficiaries)(.................वर्षमा)

जिल्ला : ....

ग्रामीण बजार केन्द्र	गाउँपालिका/ नगरपालिका	लघुउद्यमी समूह संख्या	सहकारीको संख्या	लघुउद्यमी समूह सङ्घको संख्या	श्रृजना गरिएको नयाँ उद्यमीहरूको संख्या

ग्रामीण बजार केन्द्र	गाउँप(ालिका	सिर्जना गरिएको नयाँ उद्यमीहरूको संख्या (कमजोर आर्थिक अवस्थाबाट)					
		महिला	दलित	आदिवासी जनजाति	युवा	अन्य पछिपरेका मधेशीहरू	मुस्लिम

५ परियोजनाको अवधि

.... परियोजनाको सुरु र अन्तिम मिति

६ परियोजनाको तार्किक ढाँचा (Project Logical Framework)

सारांश	संख्यात्मक उद्देश्यमूलक रूपमा पुष्ट्याइँयोग्य सूचकहरू **(Objectively verifiable indicators – OVIs)**	गुणात्मक रूपमा जाँच गर्न सकिने सूचकहरू(**QVIs)**	पुष्ट्याइँका आधारहरू	जोखिमहरू र पूर्वानुमानहरू
ध्येय (Goal)				
उद्देश्य (Purpose)				
उपलब्धिहरू(Outputs) मेडेपा मोडेलका प्रत्येक सम्भागका लागि)				
क्रियाकलापहरू	Inputs			

७ परियोजनाअन्तर्गत सम्पन्न गरिने मुख्य क्रियाकलापहरू (गरिबी निवारणका लागि लघुउद्यम विकास कार्यक्रमको अति गरिब र समावेशी लघुउद्यम विकास मोडेलका सबै सम्भागहरू अवलम्बन गरेर)

प्रत्येक उपलब्धि **(Output)** का लागि मुख्य क्रियाकलापहरू	समयसीमा (कहिले सुरु र सम्पन्न गर्ने)	विधिहरू/तहहरू (कसरी कार्यान्वयन गर्ने)	सहयोगी संस्थाहरू

८	कार्यान्वयनको अवधारणा (approach) ८.१ परियोजनाका उपलब्धि (output)र परिणाम(outcomes) लाई कसरी दिगो बनाउन सकिन्छ ? ८.२ यो परियोजनाका कारण वातावरणमा पर्ने सम्भाव्य नकारात्मक असरहरूबाट बच्न कसरी निश्चिन्त हुन सकिन्छ ? कुन वातावरणमैत्री प्रविधि र अभ्यासहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ ? ८.३ परियोजनाका सम्पूर्ण लक्ष्य (माथि उल्लिखित) अनुसारका क्रियाकलापहरूमा (मेडेप मोडेलका सम्पूर्ण सम्भागहरू), लघुउद्यमी समूह, लघुउद्यमी समूह सङ्घ र जिल्ला लघुउद्यमी समूह सङ्घका निर्णायक तहहरूमा महिला र बाहिर पारिएकाहरूले नेतृत्वगर्ने उद्यम व्यवसायहरूमा लैङ्गिक तथा सामाजिक समाबेशीकरणलाई कसरी सुनिश्चित गर्नुहुन्छ ? ८.४ लघुउद्यमहरू स्थापना र विकासका लागि उद्यमीहरूको ऋणमा पहुँचका लागि कसरी सहजीकरण गर्नुहुन्छ ? ८.५ मूल्यश्रृङ्खला पद्धति कसरी अवलम्बन गर्नुहुन्छ ? ८.६ उद्यमीहरू बिशेषगरी अशिक्षित महिला विपन्न समुदायमा उद्यमशीलता र प्राविधिक सीपको विकास कसरी सुनिश्चित गर्नुहुन्छ ? ८.७ उद्यमीहरूको उपयुक्त प्रविधिमा पहुँचका लागि कसरी सहजीकरण गर्नुहुन्छ ? ८.८ स्वस्थ र गुणस्तरयुक्त वस्तु उत्पादन, उत्पादित बस्तुको बजार सञ्जाल, वस्तु विकास (products development) का लागि कसरी सुनिश्चित गर्नुहुन्छ ? ८.९ गुणस्तरयुक्त सेवा प्रवाह (जस्तै तालिम, साझा सुविधा केन्द्र, ...) का लागि कसरी सुनिश्चित गर्नुहुन्छ ?
९	अन्य सरोकारवालाहरूसँग सहकार्य तथा साझेदारी ● जिल्ला लघुउद्यमी समूह सङ्घहरूसित कसरी र के का लागि ? ● विषयगत निकायहरूसँग कसरी र के का लागि ? (कृपया उल्लेख गर्नुहोस्) ● निजी क्षेत्रसँग कसरी र के का लागि ? (कृपया उल्लेख गर्नुहोस्) ● अन्य सरोकारवाला निकायहरूसँग कसरी र के का लागि ? (कृपया उल्लेख गर्नुहोस्)
१०	**अनुगमन तथा मूल्याङ्कन** १०.१ परियोजनाका गतिविधि प्रगतिको सुपरीवेक्षण कसरी गर्नुहुन्छ ? १०.२ परियोजनाका गतिविधिहरूको उपलब्धि र परिणामहरूको अभिलेख कसरी राख्नुहुन्छ ? १०.३ लघुउद्यमी समूह र लघुउद्यमीको तहमा प्रगति र सिकाइहरूको अभिलेख कसरी राख्नुहुन्छ ? १०.४ प्रत्येक क्रियाकलाप/गतिविधिको कार्य दक्षता मूल्याङ्कन कसरी गर्नुहुन्छ? १०.५ नियमित कार्य सम्पादन प्रतिवेदन कसरी तयार गर्नुहुन्छ र आगामी योजना तर्जुमा र नीतिगत प्रभाव पार्न यसलाई कसरी उपयोग गर्न सकिन्छ ?

देहायका अवस्थामा प्राविधिक प्रस्ताव स्विकार गरिने छैन :

क) सहभागीलाई खाजा खर्च वापत दैनिक रु. १०० भन्दा कम प्रस्ताव गरेमा ।

*ख) तालिम प्राप्त गर्न बास वस्नु पर्ने जुनसुकै सहभागिको हकमा निर्वाह भत्ता वापत दैनिक रु. "रु. ३५०" भन्दा कम प्रस्ताव गरेमा ।

ग) उद्यम विकास सहजकर्ताको प्रारिश्रमिक मासिक न्युनतम रु. १८,००० भन्दा कम प्रस्ताव गरेमा ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

अनुसूची ३

दफा १२ (१) सँग सम्बन्धित

वित्तीय प्रस्ताव फारम

तल उल्लेख गरिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनेसंस्थाहरू मात्र आगामी प्रक्रियाका लागि छनौट हुनेछन्।

वित्तीय प्रस्ताव

*१२ मेडपाबाट अनुरोध गरिएको कुल वित्तीय सहयोग

प्रस्तावित क्रियाकलापहरू	**समयसीमा** (२०........)	**मेडपाको योगदान** (रु.)	**अन्य संघ/ संस्थाको योगदान** (रु.)	**आवेदन गर्ने संस्थाको योगदान** (रु.)	**जम्मा रु.**
	देखि	**सम्म**			
उपलब्धि (Output) १ **सामाजिक परिचालन :**					
क्रियाकलाप १.१					
क्रियाकलाप १.२					
उपजम्मा (Subtotal)					
उपब्धि (Output) २ **उद्यमशीलता विकास तालिम :**					
क्रियाकलाप २.१					
क्रियाकलाप २.२					
उपजम्मा (Subtotal)					
उपलब्धि (Output) ३ **प्राविधिक सीप विकास तालिम :**					

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित।

	क्रियाकलाप ३.१					
	क्रियाकलाप ३.२					
	क्रियाकलाप ३.३					
	उपलब्धि (output) ४ **लघु कर्जामा पहुँच :**					
	क्रियाकलाप ४.१					
	क्रियाकलाप ४.२					
	उपजम्मा (Subtotal)					
	उपलब्धि (Output) ५ **उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण तथा सम्वन्धन विकास :**					
	क्रियाकलाप ५.१					
	क्रियाकलाप ५.२					
	उपजम्मा (Subtotal)					
	उपलब्धि (Output) ६ **वजारीकरण तथा परामर्श सेवा :**					
	क्रियाकलाप ६.१					
	क्रियाकलाप ६.२					
	उपजम्मा (Subtotal)					
	जनशक्ति व्यवस्थापन लागत :					
	१					

	२					
	३					
	अन्य					
	१					
	शीर्षभार (overhead)					
	जम्मा					
	मूल्य अभिवृद्धि कर					
	कुल जम्मा					

मनासिब प्रशासनिक लागत (शीर्षभार खर्च) समावेश गर्नुपर्नेछ जुन सिलसिलेवार रूपमा उल्लेख गरिएको (itemized) र जवाफदेहिताका लागि आवश्यक हुनेछ । शीर्षभार कुल कार्यक्रम खर्चको १५ प्रतिशतभन्दा कम हुनुपर्ने छ र कर्मचारीको तलव र दैनिक भ्रमणभत्ता हटाएर औचित्य पुष्ट्याइँ गर्न आवश्यक छ ।

शीर्षभार खर्चमा निम्नकुराहरू समावेश हुनसक्नेछन् :

क) प्रशासनिक र वित्त

ख) कम्प्युटर

ग) कार्यालय भाडा, कार्यालय सामग्री, फर्निचर

घ) हुलाक तथा सञ्चार, आदि ।

शीर्षभार उपयोग योजनासमेत उल्लेख गर्न आवश्यक छ। शीर्षभार उपयोग योजनाबिनाको प्रस्ताव अमान्य हुनेछ ।

कुल बजेट समग्रमा निम्न कुराहरूमा आधारित हुनेछ :

क) नयाँ उद्यमी श्रृजनाको संख्या,

ख) प्रतिउद्यमी श्रृजना लागत खर्च[1]

ग) ५ देखि १० प्रतिशत कम भुक्तानी (समावेशी तथा लैंगिक उद्यमी विवरणका आधारमा)[2]

प्राविधिक तालिम उद्यमीहरूको मागअनुसार प्रस्ताव गरिएभन्दा बढी समय र लागत लाग्ने भएमा यसका लागि उपकरारमा संशोधनमार्फत वा छनौट गरिएका प्राविधिक सीप प्रशिक्षकहरूसँग सोझै सम्झौता गरी गरिनेछ। विभिन्न सहयोगी सरकारी निकायहरू, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू, स्थानीय निकायहरू, निजीक्षेत्रबाट लागत योगदानको अवस्थाका आधारमा अति विपन्न आर्थिक अवस्थाका लघुउद्यमीहरूलाई साझा सुविधा केन्द्रका लागि सोझै वित्तीय सहयोग उपलव्ध गराइनेछ ।

1 An approximate cost per entrepreneur creation for 2012 is NRs. 31,000 for mountain/hill districts of mid- and far west regions, NRs. 23,100 for mountain/hill districts of west, central and eastern regions, and NRs. 19,582 for Tarai districts of all regions. This cost includes all the costs required, including overhead and VAT.

2 **100% payment:** (i) hard core poor men and women from disadvantaged social groups residing in disadvantaged districts, (ii) hard core poor men and women from disadvantaged social groups residing in other districts, (iii) hard core poor women from other social groups residing in disadvantaged districts, (iv) poor men and women from disadvantaged social groups residing in disadvantaged or other districts, (v) poor women from other social groups residing in disadvantaged districts.

95% payment: (i) hard core poor men from other social groups residing in disadvantaged districts, (ii) hard core poor men and women from other social groups residing in other districts, (iii) poor men from other social groups residing on disadvantaged districts.

90% payment: poor men and women from other social groups residing in other districts.

Disadvantaged social groups: Dalits, highly disadvantaged indigenous nationalities, ex-Kamaiya, ex-Kamlari, Badi, Muslim, backward Madhesi castes

Highly disadvantaged indigenous nationalities: All 42 Indigenous Nationality groups included in ―endangered, ―highly marginalized, ―marginalized categories of the NFDIN Act (2002) are: Kusunda, Bankariya, Raute, Surel, Hayu, Raji, Kisan, Lepcha, Meche, Kuswadiya, Majhi, Siyar, Lhomi/Shinsaba, Thudam, Dhanuk, Chepang, Santhal, Jhagad, Thami, Bote, Danuwar, Baramu, Sunuwar, Tharu, Tamang, Bhujel, Kumal, Rajbanshi, Gangaai, Dhimal, Bhote, Darai, Tajpuriya, Pahari, Topkegola, Dolpo, Fri, Mugal, Larke, Lohpa, Dura, Walung.

Disadvantaged districts (bottom 20 in terms of low Human Development Index): .Mugu, Bajura, Kalikot, Bajhang, Jajarkot, Jumla, Achham, Humla, Dolpa, Dailekh, Rolpa, Rukum, Baitadi, Rasuwa,Salyan, Doti, Mahottari, Sarlahi, Dang, Rautahat.

अनुसूची ४

(निर्देशिकाको दफा १३सँग सम्बन्धित)

“गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम” कार्यान्वयनका लागि जिल्ला उद्यम विकास समिति....................को मिति ....को निर्णयानुसार जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समिति .... र ....संस्थाबिच भएको

द्विपक्षीय सम्झौता पत्र

जिल्ला घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/समिति ....(यसपछि “प्रथम पक्ष” भनिएको) र .... संस्था (यसपछि “दोश्रो पक्ष” भनिएको) बिच .... जिल्लाको ....गाउँपालिका/नगरपालिकामा ....आर्थिक वर्षमा ....जना लघु उद्यमी सृजना गर्ने र .... जना स्तरोन्नति गर्ने लक्ष्य हासिल गर्न संलग्न कार्यादेश बमोजिम तपसिलमा उल्लेखित शर्तका अधीनमा रही प्रथम पक्षको कार्यालयमा यो द्विपक्षीय सम्झौता भएको हो ।

शर्तहरू

(१) **सम्झौताका पक्षहरूको विवरण**

प्रथम पक्ष	**दोश्रो पक्ष**
नाम :	नाम :
ठेगाना :	ठेगाना :
फोन नं.:	फोन नं.:
फ्याक्स नम्बर :	फ्याक्स नम्बर :
सम्पर्क व्यक्ति :	सम्पर्क व्यक्ति :
माबाइल नं. :	मोबाइल नं. :

(२) **सम्झौताको कार्य क्षेत्र** : नेपाल सरकारले जारी गरेको गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) सञ्चालन निर्देशिका २०७० तेश्रो संशोधन बमोजिम व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूको परिचालन गरी गर्नु पर्ने लघुउद्यमी सिर्जनासँग सम्बन्धित देहायका कार्यहरू यस सम्झौताका कार्यक्षेत्र हुनेछन् :

(क) बजार, स्रोत तथा सम्भाव्यता अध्ययन,

(ख) सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा

(ग) घरधुरी सर्वेक्षण

(घ) समूह निर्माण र क्षमतावृद्धि

(ङ) उद्यमशीलता विकास तालिम

(च) सिप विकास तालिम संचालन

(छ) कर्जा प्रवाह गर्न सहयोग र सहजीकरण

(ज) व्यवसाय विकास परामर्श तथा बजार विस्तार

(झ) उपयुक्त प्रविधिमा पहुँचका लागि सहयोग र सहजीकरण

(ञ) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन

(ट) निर्देशिकामा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले गर्ने भनी तोकिएका अन्य कार्यहरू

(३) कार्य सम्पादन तालिका :

क. सं.	**सम्पादन गर्नु पर्ने कामको विवरण**	**काम सम्पन्न गरिसक्नु पर्ने मिति**	**कार्य सम्पादन सूचक**
१	बजार, स्रोत तथा सम्भाव्यता अध्ययन		प्रतिवेदन
२	सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा		प्रतिवेदन
३	घरधुरी सर्वेक्षण		प्रतिवेदन
४	समूह निर्माण र क्षमतावृद्धि		प्रतिवेदन
५	उद्यमशीलता विकास तालिम		प्रतिवेदन
६	सिप विकास तालिम सञ्चालन		प्रतिवेदन
७	कर्जा प्रवाह गर्न सहयोग र सहजीकरण		प्रतिवेदन
८	व्यवसाय विकास परामर्श तथा बजार विस्तार		प्रतिवेदन
९	उपयुक्त प्रविधिमा पहुँचका लागि सहयोग र सहजीकरण		प्रतिवेदन
१०	साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन		प्रतिवेदन
११	....		प्रतिवेदन

(४) दोश्रो पक्षले सम्झौताको अवधिभर सञ्चालन गर्नु पर्ने विभिन्न तालिमहरूको नाम, अवधि र सहभागी संख्या (महिला ७०%, दलित ३०%, जनजाति ४०%, मधेशी ४०%, युवा ६०%) देहायमा उल्लेख गरिएको छ :

क्र.सं.	**तालिमको नाम**	**तालिम अवधि**	**न्यूनतम् सहभागी संख्या**
१	उद्यमशीलता विकास तालिम	७ (सात) दिन	…… जना
२			
३			

(५) दोश्रो पक्षले यस सम्झौता बमोजिमको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण निम्नानुसार हुनेछ :

क्र.सं.	**पद**	**संख्या**	**कैफियत**
१	✂…………		
२	कार्यक्रम संयोजक		
३	उद्यम विकास सहजकर्ता		
४			

(६) दोश्रो पक्षले सम्झौता अवधिभर गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७० तेश्रो संशोधन मा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाले गर्ने भनि तोकिएका दायित्व र जिम्मेवारीहरूका साथै देहायका जिम्मेवारीहरू पूरा गर्नु पर्नेछ :

(क) छनौट गरिएका घरधुरीमध्येबाट समूहमा आबद्ध भएका सदस्यहरूका बिचमा समूह गठन, नियमित बैठक सञ्चालन, नियमित वचत सङ्कलन तथा परिचालन गर्न सहजीकरण गर्ने ।

(ख) छानिएका सम्भावित उद्यमीहरूलाई समूहगत रूपमा उद्यमशीलता तालिम जस्तै: आफ्नो व्यवसाय शुरू र सुधार गरौं वा लघु उद्यम सिर्जना तथा विकास (Start and Improve Your Business (SIYB/MECD) दिई आफ्नो ठाउँ सुहाउँदो व्यवसाय छान्न र सो व्यवसायका आधारमा व्यावसायिक योजना तयार गर्न सहयोग गर्ने ।

✂ पहिलो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

(ग) सम्भावित उद्यमीले छानेको व्यवसायका आधारमा आवश्यक पर्ने सिप विकास तालि(मको व्यवस्था गर्ने । उक्त तालिम दिंदा गुणस्तरलाई मध्यनजर राखी पर्याप्त समय र स्रोतको सुनिश्चितता गर्ने ।

(घ) जिल्लास्थित लघु वित्त संस्थाहरूको पहिचान गरी उनीहरूद्वारा उद्यमीहरूलाई लघु कर्जा परिचालन गर्न समन्वय गर्ने । यसका लागि छुट्टै सम्झौता गर्नुपर्ने भएमा संस्थागत जिम्मेवारी तोकी सम्झौता गर्न जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई सुझाव र सहयोग दिने ।

(ङ) उद्यमीहरूले छनौट गरेको उद्यम संचालन गर्न आवश्यक पर्ने उपयुक्त प्रविधि उप(लब्ध गराउन सम्बन्धित संस्थासंग समन्वय गराउने तथा आवश्यक परेको उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धित समूहले उपलब्ध गराउन नसकेको अवस्थामा "साझा सुविधा केन्द्र (Common Facility Centre)" को अवधारणा अन्तर्गत व्यवस्था मिलाउने ।

(च) कुनै कारणबस कुनै बजारकेन्द्र/गाउँपालिका/स्थानमा कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्था भएमा सोको स्पष्ट कारण देखाई जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई सुझाव सहितको विकल्प प्रस्तुत गर्ने ।

(छ) जिल्लामा लघु उद्यम विकास कार्यक्रमले तयार गरेको Management Information System (MIS) and Database System (DBS)स्थापना गरी प्रत्येक उद्यमीका लागि आवश्यक पर्ने सूचकहरू (Indicators) कम्प्युटरमा राख्ने र मासिक रूपमा सोको अद्यावधिक गरी सोको MIS report कार्यालयमा मासिक/चौमासिकरूपमा नियमित उपलब्ध गराउने ।

(ज) प्रारम्भिक सम्भाव्यता अध्ययनदेखि प्रविधिमा पहुँचसम्मका लागि सहयोग र सहजीकरणका विभिन्न चरणमा उद्यमीलाई प्रदान गरिने सहयोग सम्बन्धमा आधार र कारण सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(७) दोश्रो पक्षले स्थानीय उद्यम विकास समितिसँग प्रत्यक्ष सम्पर्कमा रहेर काम गर्नु पर्नेछ ।

(८) दोश्रो पक्षले अनुगमन गर्ने पदाधिकारी, निकाय तथा तेश्रो पक्षलाई सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(९) काबु बाहिरको परिस्थिति आइपरेको भनी आधार र कारणसहित निवेदन पेश गरेमा सो निवेदन उपर जिल्ला उद्यम विकास समितिले निर्णय गरी दिएको निर्देशन अनुसार काम सम्पादन गर्नु पर्नेछ ।

(१०) यस सम्झौता बमोजिमका कार्यहरू गर्न दोश्रो पक्षले सब कन्ट्रयाक्ट गर्न पाउने छैन ।

(११) यो सम्झौता कार्यान्वयनमा कुनै विवाद उत्पन्न भएमा जिल्ला उद्यम विकास समितिले विवाद समाधान संयन्त्रको रूपमा कार्य गर्नेछ । यो संयन्त्रको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने पक्षले अन्य कानुनी उपचारका उपायहरू अपनाउन यस सम्झौताले बाधा पुर्‍याउने छैन ।

(१२) यो सम्झौता कार्यान्वयन गर्न आर्थिक पक्षहरूमा सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा नियमावली २०६४ प्रावधानहरू लागु हुनेछन् भने कार्यक्रम संचालनका सन्दर्भमा गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यकम कार्यान्वयन निर्देशिका २०७० तेश्रो संशोधन बमोजिम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

(१३) यस सम्झौतामा उल्लेखित कृयाकलाप बाहेक लघुउद्यमीको हितको लागि जिल्ला उद्यम विकास समितिले आवश्यक ठानेको अन्य थप कृयाकलापहरू प्रचलित कानुनले तोकेका प्रकृयाहरू पुरा गरी दोश्रो पक्षमार्फत गराउन कुनै बाधा पुगेको मानिने छैन

(१४) यस सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरिएका दोश्रो पक्षले गर्नु पर्ने कार्यहरूमा आवश्यकता अनुसार थपघट गर्नु परेमा पहिलो पक्षले १५ दिन अगावै सोको जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(१५) कार्यतालिकामा तोकिएको समय भित्र कार्य सम्पादन नगरेमा, अनुगमन उपसमितिले कामको गुणस्तर लगायतका पक्षमा प्रश्न उठाई दिएको प्रतिवेदन उपर समयमा सुधार नगरिएमा जिल्ला उद्यम विकास समितिको निर्णयानुसार प्रथम पक्षले ३० दिनअघि लिखित जानकारी गराई सम्झौता रद्द गर्न सक्नेछ ।

(१६) म्याद थप सम्बन्धी व्यवस्था : दोश्रो पक्षले कुनै कार्यसम्पादनका लागि म्याद थप गर्न औचित्यपूर्ण कारण सहित लिखित निवेदन दिएमा प्रचलित कानुनको अधीनमा रही कार्यालयले एकपटकमा १५ दिनका दरले बढीमा ४५ दिनसम्म म्याद थप गर्न सक्नेछ ।

(१७) यस सम्झौताको कूल रकम (सबै प्रकारका कर सहित) जम्मा रु. .... अक्षेरेपि रु. .... रहेको छ ।

(१८) रकम भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था : पहिलो पटक प्रारम्भिक प्रतिवेदन (Inception Report)पेश गरे पछि २० प्रतिशत पेश्की दिइनेछ । उक्त पेश्की फछ्र्यौट भएपछि भने दोश्रो पक्षले काम सम्पन्न गरी बिल पेश गरेका आधारमा बिल पेश भएको मितिले एक महिनाभित्र भुक्तानी दिइनेछ ।

(१९) भुक्तानीका शर्त र तरिका : भुक्तानीका लागि बिल पेश गर्दा कार्य सम्पन्न विवरण, मासिक प्रतिवेदन तथा कामको यथार्थ अवस्था झल्किने कागजातहरू समेत बुझाउनु पर्नेछ । यसरी पेश हुन आएका प्रतिवेदन तथा कागजातका आधारमा अनुगमन उपसमितिले आवश्यक जाँचबुझ गरी उक्त प्रगतिहरु लैंगिक तथा सामाजिक समावेशी व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्टी भएको समेतको आधारमा भुक्तानीका लागि सिफारिस गरेपछि प्रत्येक भुक्तानीमा नियमानुसार लाग्ने कर कट्टि गर्नुका साथै दश प्रतिशत रकम रिटेन्सन मनी वापत कटाई बाँकी रकम भुक्तानी दिइनेछ ।

(२०) अन्य कुराहरू: ....

(२१) सम्झौताको अवधिः यो सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर भएको मिति............देखि .... सम्म कायम रहने छ । प्रचलित कानुनको अधीनमा रही दुबै पक्षको आपसी सहमतिमा आवश्यकता अनुसार सम्झौताको म्याद थप गर्न सकिनेछ ।

◆(२२) साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने अवस्थामा साझेदारी गर्न चाहने संस्थाहरूको समेत सहभागिता हुनेगरी त्रिपक्षीय सम्झौता समेत गर्न सकिने छ ।

उपरोक्त शर्तहरूमा मञ्जुरी भई दस्तखत गर्ने आधिकारिक प्रतिनिधिहरू

<table>
<tr><td colspan="2">दोश्रो पक्ष.......................................
.... का तर्फबाट</td><td colspan="2">प्रथम पक्ष...
.... का तर्फबाट</td></tr>
<tr><td colspan="2">हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
संस्थाको छाप :</td><td colspan="2">हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
कार्यालयको छाप :</td></tr>
<tr><td colspan="4">रोहबर</td></tr>
<tr><td colspan="4"><u>जिल्ला उद्यम विकास समितिका तर्फबाट</u>
हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :</td></tr>
<tr><td colspan="4">गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिका तर्फबाट</td></tr>
<tr><td>हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
गाउँपालिका/
नगरपालिका :</td><td>हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
गाउँपालिका/
नगरपालिका :</td><td>हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
गाउँपालिका/
नगरपालिका :</td><td>हस्ताक्षर ....
नामः ....
पद :
गाउँपालिका/
नगरपालिका:</td></tr>
</table>

इति सम्बत २०७ साल ....गते रोज .... शुभम ।

◆ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

अनुसूची ५

दफा १५ (२क) सँग सम्बन्धित

घर परिवार सर्वेक्षण फारमहरू (फारम ए, बी र सी)

घर परिवार सर्वेक्षण फारम - ए (Form A)

(सबै घर परिवारका लागि)

प्रश्नावली नम्बरः

१) घरधुरी विवरण			
प्रदेशको नाम र नम्बरः	जिल्लाः	महानगरपालिका/ उपमहानगरपालिकार नगर पालिकार गाउँपालिकाः	बजार केन्द्रः
कार्ड नं.:	बस्तीको नामः	घर मूलीको नामः	
जतीय समूहः		जातिः	
धर्मः		तपाईंको परिवारको आर्थिक अवस्था कस्तो छ भन्ने सोच्नुहुन्छ ?	

क) घरपरिवार सम्बन्धि विवरण भर्नुहोस्-

२) परिवारको सदस्यको भोगचलनमा रहेको जग्गा जमिनकोविवरण						
स्वामित्वको किसिम	**खेत** (रोपनी/ विगाहा)	**बारी** (रोपनी/ विगाहा)	**घडेरी** (रोपनी/ विगाहा)	**जङ्गल** (रोपनी/ विगाहा)	**अन्य** (रोपनी/ विगाहा)	**जम्मा** (रोपनी/ विगाहा)
आफ्नो निजी						
मोही कमाएको						
बटैया						
ऐलानी, सरकारी						
गुठी						
जम्मा क्षेत्रफल						
अरूलाई कमाउन दिएको						

३) (क) पशुधन सम्बन्धि विवरण					
स्वामित्व / किसिम	आफ्नो आफैंले पालेको संख्या	अरूको आँफूले पालेको संख्या	अनुमानित मुल्य (रू)	अघिल्लो साल बिक्री गरिएको संख्या	पशुधनको बिक्रीबाट अघिल्लो साल भएको आम्दानी (रू)
गाई					
गोरू बाछी					
पाडो भैंसी					
पाडी भैंसी					
भेडा च्याङ्गा					
खसी बाखा					
सुँगुर बङ्गुर					
हाँस कुखुरा					
घोडा, खच्चर					
खरायो					
माछा (भुरा छाडेको)					
परेवा					
अन्य					

३) (ख) अघिल्लो साल गरिएको दुग्धजन्य तथा मासुजन्य पदार्थको बिक्री विवरण			
दुध बिक्रीबाट भएको आम्दानी (रू)	दुधजन्य पदार्थको घ्यू, बटर, मिठाई) को बिक्रीबाट भएको आम्दानी (रू)	अण्डा बिक्रीबाट भएको आम्दानी (रू)	माछा तथा मासु बिक्रीबाट भएको आम्दानी (रू)

४) गत वर्ष भएको कृषि उब्जनी सम्बन्धि विवरण					
बालीको प्रकार	**बाली लगाइएको क्षेत्रफल**	**एकाइ**	**कूल उब्जनी केजी**	**आफूले उपभोग गरेको अनुमानित रकम(रू)**	**बिक्री गरेर भएको आम्दानी रकम (रू)**
धान					
गहुँ					
मकै					
कोदो					
जौ					
आलु					
तेलहन					
दलहन					
तरकारी					
उखु					
अदुवा					
लसुन					
बेसार					
फापर					
कागुनो					
चिनो					
अन्य					

५) गत वर्ष भएको फलफूल उत्पादन सम्बन्धि विवरण

फलफूलको प्रकार	फलफूल रोपिएको क्षेत्रफल	एकाइ	फललाग्ने बृक्ष संख्या	फल नलाग्ने बृक्ष संख्या	फलफूल उत्पादन केजी	फलफूल बिक्री परिमाण केजी	फलफूल बिक्रीबाट भएको आम्दानी रकम (रू)
सुन्तला							
कागती							
ज्यामिर							
जुनार							
स्याउ							
अनार							
अंगुर							
केरा							
आँप							
मेवा							
निबुवा							
लिची							
नास्पाती							
आलुबखडा							
भोगटे							
अन्य							

६) उद्यम सम्बन्धि विवरण(उद्यम गरेको भए)		
उद्यमको नाम	**उद्यमको उत्पादन**	**उद्यमबाट हुने वार्षिक आम्दानी (रू)**

७) घरको स्थिति सम्बन्धि विवरण (उपयुक्त कोठामा चिनो लगाउनुहोस्)			
घरको स्वामित्वको प्रकार	☐ आफ्नै ☐ भाडामा ☐ घरविहिन ☐ अरूको शरण		
घरको भित्ताको प्रकार	☐ ढुंगारमाटो ☐ ईटारमाटो ☐ ढुंगारसिमेन्ट ☐ ईटारसिमेन्ट ☐ बाँस र पराल र हाँगा ☐ जस्ता		
घरको छानाको प्रकार	☐ खर र पराल ☐ सिमेन्टेड ☐ जस्ता र टायल र स्लेट		
घरको तल्लाको संख्याः	कोठाको संख्याः	घरको लम्बाइ (फिट)	घरको चौडाइ (फिट)

८) घरायसी सरसामानको विवरण								
सामग्री	**संख्या**	**खरिद मुल्य**	**सामग्री**	**संख्या**	**खरिद मुल्य**	**सामग्री**	**संख्या**	**खरिद मुल्य**
रेडियो			रंगिन टिभी			श्यामश्वेत टिभी		
बयलगाडा			साइकल			मोटरसाइकल		
ट्रयाक्टर			पम्पिङ सेट			कलधारा		
फर्निचर			चारा काट्ने मेसिन			सिलाउने मेसिन		
सोलार सेट			घट्ट			क्यामरा		

९) तपाईंको परिवारलाई वर्षभरि आवश्यक खाद्यान्न कसरी पूर्ति हुन्छ ?					
आफ्नै उत्पादनबाट (महिना)	व्यापारबाट (महिना)	ज्याला मजदुरीबाट (महिना)	अँैचोपैंचो सापटीबाट (महिना)	ऋण(उधारोबाट (महिना)	जम्मा (महिना)
					१२

१०) तपाईंको परिवारले लिएको ऋण सम्बन्धि विवरण								
ऋणको श्रोत (बैंक, फाइन्यान्स, सहकारी)	ऋण लिएको मिति	ऋण रकम (रू)	ऋणको वार्षिक ब्याजदर	ऋणलिनुको कारण (उपभोग वा आयआर्जन)	तिरिसकेको ऋण रकम (रू)	तिर्न बाँकी ऋण रकम (रू)	ऋण नतिर्नुको कारण	ऋण तिर्ने योजना गरिएको मिति

११) थप घरायसी प्रश्न (उपयुक्त कोठामा चिनो लगाउनुहोस्)	
खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धन	☐ दाउरा ☐ गुईंठा ☐ मट्टितेल ☐ छ्वाली पराल ☐ बिजुली ☐ सौर्य उर्जा ☐ गोबर ग्यास ☐ एलपी ग्यास
खाना पकाउन दाउराको प्रयोग गर्ने गरेको भए, चुल्होको प्रकार	☐ परम्परागत ☐ सुधारिएको
खाने पानीको स्रोत	☐ पाइपको पानी ☐ ट्युववेल ☐ कुवा ☐ मूल ☐ खोला नदी
खानेपानी ल्याउन लाग्ने समय (मिनेटमा)	

१२) तपाईंको परिवारमा ५ वर्ष मुनि उमेरका बालबालिकालाई कति पटक झाडापखाला लागेको छ?		
झाडापखाला लागेका १ वर्ष मुनिका शिशुको संख्या	झाडापखाला लागेका ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको संख्या	५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई हालसम्म कति पटक झाडापखाला लाग्यो?

१३) तपाईंको परिवारमा खोप लगाउन छुटेका बालबालिकाको संख्या	
५ वर्षमुनिका बालिकाको संख्या	५ वर्षमुनिका बालकको संख्या

१४) विद्यालय जान छोडेका वा जाँदै नगएका बालबालिकाको संख्या			
विद्यालयमा भर्ना नभएका ६ देखि १२ वर्षसम्मका बालिकाको संख्या	विद्यालयमा भर्ना नभएका ६ देखि १२ वर्षसम्मका बालकको संख्या	विद्यालयमा भर्ना नभएका वा पढाइ छाडेका १३ देखि १७ वर्षसम्मका किशोरीको संख्या	विद्यालयमा भर्ना नभएका वा पढाइ छाडेका १३ देखि १७ वर्षसम्मका किशोरको संख्या

१५) तपाईंको परिवारमा विगत ५ वर्षमा भएको शिशु तथा मातृमृत्यूको विवरण	
निधन भएको शिशु (१ वर्ष मुनीको) संख्या	मातृमृत्युको संख्या

ख) घरपरिवारका सदस्य सम्बन्धि विवरण भर्नुहोस्

१६) परिवारको सदस्यको विवरण							
पूरा नाम	जन्ममिति	लिंग (म/पु)	फोन	वैवाहिक अवस्था	अपांगता (छ/छैन)	घरमूलीसँगको सम्बन्ध	शिक्षार शैक्षिक स्तर

पु. पुरुष, म. महिला, नि. नरक्षर, प्रा. प्राथमिक साक्षर, मा. माध्यमिक, उ. उच्च शिक्षा, अ. अध्ययनरत

१७) परिवारका १५ वर्ष भन्दा माथिका सदस्यको पेशा सम्बन्धि विवरण						
पूरा नाम	मुख्य पेशाका लागि १ र सहायक पेशाका लागि २ लेख्ने					लघु उद्यममा रूचि (छ र छैन)
	कृषि	ब्यापार	उद्योग उद्यम	नोकरी	श्रमिक	

१८) कामको खोजीमा रहेका १५ वर्ष भन्दा माथिका परिवारका सदस्यको विवरण					
पूरा नाम	सीप	सीपको विवरण	हाल गरिरहेको कामको प्रकार	ईच्छाएको कामको विवरण	काम खोज्न थालेको मिति

१९) परिवारका १५ वर्ष भन्दा माथिका सदस्यको बसाईंसराई सम्बन्धि विवरण				
पूरा नाम	बसाईं सरेको मिति	सदस्य बसाईं सर्नुको कारण	बसाईं सराइको किसिम (चिनो लगाउनुहोस्)	
			फर्कने गरि	नफर्कने गरि

ग) परिवार तथा परिवारका सदस्यको आम्दानी र खर्च सम्बन्धि विवरण भर्नुहोस्

२०) ज्याला(मजदुरी (हरुवागिरी) मा संलग्न रहेका १५ वर्ष भन्दा माथिका परिवारका सदस्यको विवरण					
पूरा नाम	कामको प्रकार (कृषि र गैह्र कृषि)	खाद्यान्नका लागि काम गरेको दिन संख्या	प्राप्त खाद्यान्नको अनुमानित मुल्य (रू)	नगदका लागि काम गरेको दिन संख्या	नगदका लागि कामबाट प्राप्त कूल रकम (रू)

२१) परिवारको आम्दानी सम्बन्धी प्रश्नहरू
(माथि उल्लेख भइसकेका कृषि, पशुपालन, दुध, फलफूल, ज्याला मजदुरी, उद्यम व्यवसाय बाहेक)

तलब भत्ताबाट प्राप्त रकम (रू)	पेन्सनबाट प्राप्त र कम (रू)	भाडाबाट प्राप्त रकम (रू)	छोराछोरी वा इष्टमित्रबाट प्राप्त रकम (रू)	अन्य आम्दानीबाट प्राप्त रकम (रू)

२२) परिवारको खर्च सम्बन्धि विवरण						
खाद्यान्नका लागि भएको खर्च रकम (रू)	**लत्ता कपडाका लागि भएको खर्च रकम (रू)**	**शिक्षाका लागि भएको खर्च रकम (रू)**	**स्वास्थ्यका लागि भएको खर्च रकम (रू)**	**घर भाडा वा मर्मतका लागि भएको खर्च रकम (रू)**	**चाडपर्वका लागि भएको खर्च रकम (रू)**	**फुटकर खर्च रकम (रू)**

जानकारी दिनेको नाम		
अन्तर्वार्ता लिनेको नाम		
अन्तर्वार्ता लिनेको सही		
मितिः		स्थानः

घर परिवार सर्वेक्षण प्रश्नावली

बी (Form B)

(बेरोजगार वा सम्भावित उद्यमीहरूका लागि)

प्रश्नावली नम्बरः

लघुउद्यमी बन्न इच्छुक व्यक्तिको नामः		
घरधुरी नम्बरः	प्रदेशनाम र नम्बरः	
जिल्लाः	महानगरपालिका/उपमहानगरपालिका/ गाउँपालिका/नगरपालिकारः	
वडा नम्बरः	बस्तीको नामः	बजार केन्द्रः

सम्भावित उद्यमीसँग सोध्ने प्रश्नहरू

उपयुक्त कोठामा चिनो लगाउनुहोस्		
प्र. नं.	**प्रश्न**	**इच्छुक व्यक्तिको उत्तर**
१	**उद्यमशीलता प्रतिको रूचि/प्राथमिकता**	१ | २ | ३
२	**(१ सबैभन्दा बढी, ३ सबै भन्दा कम)**	निरक्षर | प्राथमिक साक्षर | माध्यमिक | उच्च शिक्षा | अध्ययनरत
३	**शैक्षिक स्तर**	उद्यमी | जागिरे | ज्यालादारी | बेरोजगार

४	अनुभव	स्वावलम्बी हुन	पैसा कमाउन	आत्मनिर्भर बन्न		
५	उद्यम गर्न चाहनुको मूल उत्प्रेरणा	पूरै	आधा	थोरै		
६	उद्यम सुरु गर्नको लागि आवश्यक मध्ये कति रकम उपलब्ध छ?	आमाबुवा	आफन्त	साथीभाइ	कसैले छैन	
७	परिवार तथा नातागोतामा कसैले उद्यम गर्नु भएको छ ?	छ	छैन			
८	उद्यम सुरु गर्नका लागि चाहिने सीप, कला, खुबी वा अनुभव छ ?	धेरै	पर्याप्त	थोरै		
९	नैतिक समर्थ वा प्रोत्साहन छ ?	छ	छैन			
१०	कुनै संस्था, समुह वा सहकारीको सदस्यता लिनु भएको छ ?	१५(२२	२३(३०	३१(४०	४१(५०	५१(६०
११	उमेर समुह	छ	छैन			
१२	सुरु गर्न चाहेको उद्यमको स्थानीय माग छ ?	छ	छैन			

<table>
<tr><td>१३</td><td>क्षमता विकास सम्बन्धि ज्ञान छ ?</td><td><table><tr><th>छ</th><th>छैन</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१४</td><td>उद्यमस्थापना गर्न आवश्यक परेमा बसाईं सर्न तयार हुनुहुन्छ ?</td><td><table><tr><th>छ</th><th>छैन</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१५</td><td>ब्यापारिक सीप छ ?</td><td><table><tr><th>आफैं</th><th>परिवार</th><th>नातागोता</th><th>सहकारी</th><th>बैंक</th><th>ऋणदाता</th><th>साथीभाइ</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१६</td><td>(पारम्परिक वा ब्यावसायिक)</td><td><table><tr><th>उत्पादनमूलक (ब्यावसाय)</th><th>अन्य (बचत)</th><th>अनुत्पादक (खपत)</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१७</td><td>उद्यम सुरुगर्न चाहिने र कम कुन स्रोतबाट जुटाउनुहुन्छ ?</td><td><table><tr><th>छ</th><th>छैन</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१८</td><td>उद्यमबाट हुने आम्दानीलाई कसरी प्रयोग गर्नु हुन्छ ?</td><td><table><tr><th>छ</th><th>छैन</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>१९</td><td>तपाईंले उद्यम सुरु गर्नु हुन्छ भनेर परिवारका सदस्यहरू ढुक्क हुनुहुन्छ</td><td><table><tr><th>अधिकतम</th><th>मध्यम</th><th>न्यूनतम</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td>२०</td><td>उद्यम रब्यवसाय सञ्चालन गर्ने स्थानका बारेमा सोच्नु भएको छ ?</td><td><table><tr><th>अधिकतम</th><th>मध्यम</th><th>न्यूनतम</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td></tr>
<tr><td colspan="2">जानकारी दिनेको नाम</td><td>आवश्यक भौतिक सहयोग परिवारबाट प्राप्त हुन्छ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">अन्तर्वार्ता लिनेको नाम</td><td>कुनै तालिममा भाग लिनु भएको छ?</td></tr>
<tr><td colspan="2">अन्तर्वार्ता लिनेको सही</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">मितिः</td><td>स्थानः</td></tr>
</table>

घर परिवार सर्वेक्षण प्रश्नावली

(Form C)

(मौजुदा उद्यमको बारेमा थप जानकारीका लागि)

District	Municipality/ Rural Municipality
जिल्ला:	नपा/गाउँपालिका :
Ward No.	Settlement Name:
वार्ड नं.:	वस्तीको नाम:
Rural Market Centre (RMC)/Market Centre (MC):	
ग्रामीाण बजार केन्द्र/बजार केन्द्र:	
Household Identification No.	
घरधुरी नं.:	

उद्यमीको नाम :	
उमेर:	लिङ्ग : म/पु
जाति :	धर्म:
विवाहित/अविवाहित :	
विवाहित/अविवाहित/विधुर/विधुवा/छुट्टिएको/पारपाचुके गरेको	

१.	**पृष्ठभूमि**
१.१	उद्यमीको शैक्षिक स्तर ________
१.२	सिप ________
१.३	लिएको तालिम ________

२.	**उद्यम/व्यवसायको विवरण**
२.१	उद्यम/व्यवसायको नाम ____________
२.२	गतिविधिको प्रकार ____________
२.३	व्यवसाय सुरु मिति ____________
२.४	उद्यममा काम गर्नेको संख्या ____________
(क) परिवारबाट (ख) बाहिरको (ग) जम्मा ।	

नोट : यदि एकै व्यक्तिको एक भन्दा बढी उद्यम/व्यवसाय भएमा छुट्टा छुट्टै फाराम भरी एकै ठाउँमा नत्थी गर्नुपर्छ।

३. स्वामित्व					
उद्यमीको आफ्नै	☐	पारिवारिक	☐	अरुको भाडामा	☐
साझेदारी	☐	सहकारी	☐	(lease मा)	

४. प्रस्तुत व्यवसाय गर्न तपाईंले कहाँबाट प्रेरणा पाउनु भयो ?							
बुबा	☐	आमा	☐	नातेदार	☐	तालिम/शिक्षा	☐
साथी	☐	परम्परागत	☐	आफ्नै छनौट	☐	अन्य………	☐

५. तपाईंले आफ्नो उद्यममा कुन प्रकारको कच्चा पदार्थ प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

५.१ प्रयोग हुने कच्चा पदार्थको नाम ----------------------

५.२ कच्चा पदार्थको आपूर्ति अवस्था

वर्षभरि प्राप्त हुने

मौसम अनुसार प्राप्त हुने (कुन कुन महिना__________)

कहिलेकाहीं मात्र

मौसम अनुसार प्राप्त भए पनि वर्षभरि पुग्ने

५.३ कच्चा पदार्थ लिन कहाँ जानुहुन्छ ?

क) ठाउँको नाम ☐ ख) कति टाढा पर्छ ? ☐ कि.मि.

ग) वर्षमा कति पटक जानुहुन्छ ? ☐ घ) आते जाते खर्च ☐

रु.

ङ) एकपटकमा कतिको खरिद गर्नुहुन्छ? रु.

५.४ कच्चा पदार्थको आपूर्तिमा भएको मुख्य समस्याहरू

१)

२)

३)

४)

६. उद्यमका लागि उपलब्ध स्रोतको विवरण

६.१ तपाईंको उद्यमको पूँजीको स्रोत के के हुन् ?

स्रोत	स्रोतस्थल	जम्मा रू.	ऋण लिएको भएमा सोको विवरण				अन्तिम पटक प्रयोग गरेको मिति
			व्याज दर	भुक्तानी रू.	बाँकी रु.	कहिले तिर्ने योजना छ?	
आफ्नो निजी बचत							
परिवार							
नातेदार							
स्थानीय साहू महाजन							
गैर सरकारी संस्था							
सहकारी संस्था							
सामुदायिक सङ्गठन							
बैंक							
अन्य							

६.२ पूँजीसँग सम्बन्धित भोगेका मुख्य समस्याहरू

१.

२.

३.

४.

७. सेवा प्रदान गर्ने उद्यमको हकमा

सेवाको विवरण	ज्याला लिने अवधि				सेवा प्रदान गर्ने जम्मा घर	जम्मा आय		जम्मा वार्षिक आय रु.
	पटक	दैनिक	मासिक	वार्षिक		जिन्सी	नगद रु.	

८. उत्पादन गर्ने वस्तुहरूको विवरण

उत्पादित वस्तुको प्रकार	उत्पादन संख्या		प्रति इकाइ उत्(पादन मूल्य रू.
	प्रति सप्ताह	प्रति महिना	

८.१ उत्पादन प्रक्रियामा रहेका मुख्य समस्याहरू

१.

२.

३.

४.

८.२ उत्पादित वस्तु सम्बन्धी मुख्य समस्याहरू

१.

२.

३.

४.

९. बजारीकरण

तपाईंको उत्पादन बिक्री वितरण कसरी हुने गरेको छ ?	कहाँ लगेर बेच्ने (स्थान)	वार्षिक कति बिक्री हुने (परिमाण)	प्रति इकाइ बिक्रीमूल्य कति (मूल्य)	उत्पादनको ओसार पसारको खर्च (रू.)
उत्पादन स्थलबाटै बिक्री				
स्थानीय बजारमा आफैं लग्ने				
सहकारीमार्फत्				
व्यापारीमार्फत्				
अन्य				

१०. बिक्री वितरण

१०.१ उत्पादित सामान कुन रूपमा बढी बिक्री हुन्छ

नगद ☐ उधारो ☐

१०.२ उधारोमा बिक्री गर्ने गरेको भए उठाउन कति बाँकी छ

रु. ☐

१०.३ हालसम्म उधारोमा कति रकम डुबेको छ ?

रु. ☐

११. थप माग सम्बन्धी विवरण

११.१ तपाईंले आफ्नो माल सामग्री बेचिरहेको ठाउँभन्दा अन्यत्रबाट थप माग भइरहेको जानकारी पाउनुभएको

छ ☐ छैन ☐

११.२ पााएको छ भने ठाउँको नामहरू ____________________

____________________ परिमाण ।

१२. बिक्री वितरणमा हुने प्रतिस्पर्धा

१२.१ तपाईंको कुन कुन उत्पादनले कुन कुन ठाउँमा कुन क्षेत्रबाट आउने सामग्रीसग प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्छ ?

प्रतिस्पर्धामा रहेको उत्पादन सामग्रीको प्रकार	कुन ठाउँको उत्पादनसँग (Origin)	प्रतिस्पर्धा हुने स्थल

१३. अन्य उद्यमसँगको अन्तरसम्बन्ध

१३.१ तपाईंको उत्पादनलाई अरु साना/घरेलु उद्योगको उत्पादन गर्ने काममा प्रयोग हुन्छ भने ?

उत्पादनको		कस्तो किसिमको काममा प्रयोग हुने	प्रयोग हुने स्थल
नाम	परिमाण		

१४. तपाईंको उत्पादनको बिक्री (बजारीकरण) को मुख्य समस्याहरू

१.

२.

३.

४.

१५. तपाईंले आफ्नो उद्यमबाट सरदर मासिक आम्दानी कति गर्नुहुन्छ ?

रु. १०००- भन्दा कम	☐	रु. १०००-३००० सम्म	☐
रु. ३००१-५००० सम्म	☐	रु. ५००१-७००० सम्म	☐
रु. ७००१-१०००० सम्म	☐	रु. १०००० माथि	☐

१६. तपाईंको उद्यम/व्यवसाय सम्बन्धमा भविष्यको योजना के छ ? उल्लेख गर्नुहोस् ।		
नयाँ उत्पादन बजारमा ल्याउने	☐	________________
काम गर्ने ठाउँ विस्तार गर्ने	☐	________________
काम गर्ने ठाउँ सार्ने	☐	________________
तालिम लिने	☐	________________
नयाँ प्रविधि ल्याउने	☐	________________
मेसिनरी फेर्ने	☐	________________
व्यवसाय बन्द गर्ने	☐	________________
अन्य	☐	________________

१७. तपाईं आफ्नो उद्यम/व्यवसायको उन्नतिका लागि कस्तो सहयोग होस् भन्ने चाहनुहुन्छ ? स्पष्ट खुलाउनुहोस् ।
१.
२.
३.
४.

सूचना दिनेको नामः

सूचना सङ्कलकको नामः

सूचना सङ्कलकको सहीः

मितिः   स्थानः

अनुसूची ६

दफा १५ (२ग) सँग सम्बन्धित

बजार प्रविधि, श्रोत, वातावरणसम्बन्धी विश्लेषण फारमहरू (डी, इ, एफ, जी१, जी२)

ग्राहक सर्वेक्षण फारम डी

(Form D)

(स्थानीय स्तरमा उत्पादन गर्न सक्ने सामग्रीको पहिचानको लागि)

पसलेको नाम :

स्थान : जिल्ला : वार्ड :

फोन नं. : ग्रामीण बजार केन्द्र/बजार केन्द्रको नाम:

पसलको नाम :

प्रकार : किराना स्टोर ☐ फेन्सी स्टोर ☐

मिश्रित स्टोर हस्तकला सम्बन्धी ☐

वस्तु बिशेष स्टोर अन्य भए खुलाउने ☐

वर्ग : थोक व्यापारी खुद्रा व्यापारी ☐

सेल्स एजेन्ट औद्योगिक ग्राहक ☐

अन्य ☐

स्थापना भएको मिति :

१. वस्तॅको जानकारी :

वस्तुको नाम	एक पटकमा खरिद गर्ने परिमाण (एकाइ/संख्या)	दुई पटकको खरिदको फरक (हप्ता/महिना)	आपूर्तिकर्ताको संख्या	आपूर्तिकर्ताको स्थल
१. स्थानीय उत्पादन				
२. राष्ट्रिय उत्पादन (स्थानीय बाहेक)				
३. आयातित वस्तु				

२. बजार क्षेत्र :

वस्तुको नाम	बिक्री क्षेत्रको नाम									
	व्यक्ति	पसल	व्यक्ति	पसल	व्यक्ति	पसल	व्यक्ति	पसल	व्यक्ति	पसल

३. बजार स्थिति :

(क) बढ्दो वृद्धि भएको वस्तु

बढ्दो वृद्धि भएको वस्तु			
वस्तुको नाम	बिक्री		
	गत वर्ष प्रति महिना (संख्यामा)	यस वर्ष प्रति महिना (संख्यामा)	बिक्री बढ्नुको कारण

(ख) घट्दो बिक्री भएको वस्तु :

घट्दो बिक्री भएको वस्तु			
वस्तुको नाम	बिक्री		
	गत वर्ष प्रति महिना (संख्या/एकाइमा)	यस वर्ष प्रति महिना (संख्या/एकाइमा)	बिक्री घट्नुको कारण

४. अपर्याप्त आपूर्ति सम्बन्धी सूचना :

वस्तुको नाम	वस्तुको किसिम वा प्रयोग	वस्तु वनाउन प्रयोग भएको सामग्री	बिक्री परिमाण हप्ता	कम आपूर्तिको कारण

५. थप गर्न चाहेको वस्तु (नयाँ आपूर्तिकर्ताबाट) :

नयाँ आपूर्तिकर्ताबाट खरिद गर्ने वस्तुको नाम	वस्तुको प्रयोग वा किसिम	चाहेको परिमाण हप्ता/महिना (संख्यामा)		खरिद गर्ने स्थिति
		नियमित	मौसमी	

६. स्थानीय स्तरमा लघु उद्यमबाट उत्पादन गरी बिक्री गर्न सकिने वस्तु/किसिमहरू :

तालिका (क)

हाल बिक्री भएको सामग्रीहरू उत्पादन गर्न सकिने

वस्तुको नाम	वस्तुको किसिम वा प्रयोग	वस्तु उत्पादनमा लाग्ने सामग्री	चाहेको परिमाण (प्रति महिना)	खरिद गर्ने स्थिति

तालिका (ख)

हाल बजारमा भएका वस्तुहरू बाहेक कुनै नयाँ वस्तु/सामान उत्पादन गर्न सकिने

वस्तु वा साम(ानको नाम	वस्तुको प्रयोग वा किसिम	वस्तु उत्पादनमा लाग्ने सामग्री	चाहेको परिमाण (प्रति महिना)	खरिद गर्ने स्थिति

नोट :

....

....

....

अन्तर्वार्ता लिनेको नाम : .... अन्तर्वार्ता दिनेको नाम : ....

दस्तखत : .... मिति : ....

अनुसूची ६

दफा १७ (१) सँग सम्बन्धित

सिप तथा उपयुक्त ग्रामीण प्रविधि सर्वेक्षण
Skills and Appropriate Rural Technology Survey

(Form E)

भैरहेको सिपहरू र स्थानीय स्तरमा प्राप्त हुने उपयुक्त ग्रामीण प्रविधिहरू पहिचानको लागि
To identify existing skills and locally available rural technology

प्रश्नावली नं................. Questionairre No..............

जिल्ला : District:	गाउँपालिका/नगरपालिका : Rural Municipality/Municipality
वडा नं. :	वस्तीको नाम :
Ward No:	Name of Settlement:
ग्रामीण बजार केन्द्र/बजार केन्द्र :	
Rural Market Centre/Market Centre:	
गाउँपालिका/नगरपालिका पहिचान नं. :	घरधुरी पहिचान नं :
Rural Municipality/Municipality Identification No:	Household Identification No

अन्तर्वाता दिने व्यक्तिको नाम:
Name of interviewee:

जाति:
Caste:

धर्म:
Religion:

उमेर :
Age:

लिङ्ग : म/पु
Sex: W/M

विवाहित/अविवाहित :

Married/Unmarried:

विवाहित / अविवाहित / विधुर / विधुवा / छुट्टिएको / पारपाचुके गरेको :
Married/unmarried/widower/widow/seperated/divorced:

पेशा:
Occupation:

- **जिल्ला सदरमुकाम र नगरपालिकाको हकमा बजार केन्द्र भनिने छ।**
  (In the case of district headquaters and Municipality it will be called market centre)

१. परम्परागत तथा आधुनिक सिप सम्बन्धी जानकारी
1. Information on traditional and modern skills

सिपको नाम Name of the Skills	**कहिले सिकेको? When acquired?**	**कहिले सम्म प्रयोग भैरहेको? How long in use?**	**सिप कहाँबाट सिकेको ? Who provided the skills?**	**अझै प्रयोग गर्न सकिन्छ कि? Could be used further?**
(क) परम्परागत सिप (a) Indigenous Skills				
सिलाइकटाइ Tailoring				
धान कुट्न Rice Dehulling				
पिठो पिस्ने Grinding				
मह काढ्ने Honey extraction				
बुनाइ Weaving				
सिलाइStitching				
ग्रामीण उपचार Heal-ing				
आयुर्बेद उपचार Ayurvedic treatment				
झार फूक/झाक्री Shamanism				
अन्य (खुलाउने)Others (Specify)				

सिपको नाम **Name of the Skills**	कहिले सिकेको? **When acquired?**	कहिले सम्म प्रयोग भैरहेको? **How long in use?**	सिप कहाँबाट सिकेको ? **Who provided the skills?**	अझै प्रयोग गर्न सकिन्छ कि? **Could be used further?**
(ख) आधुनिक सिप **Modern Skills**				
सिलाइ/गार्मेन्ट Tailor-ing				
आधुनिक मौरी पालन Modern beekeeping				
साबुन बनाउने Soap making				
टिका बनाउने Tika making				
खुवा बनाउने Khuwa making				
बाँसको सजावट सामान बनाउन Bamboo crafts mak-ing				
ढाका बुनाइ Dhaka weaving				
अन्य (खुलाउने) Others (Specify)				

२. परम्परागत तथा आधुनिक उपयुक्त ग्रामीण प्रविधिहरू सम्बन्धी जानकारी

2. Information regarding traditional and appropriaite modern rural techonology

प्रविधिको नाम Name of the Technology	कहिले विकास भएको ? When developed?	कहिलेसम्म प्रयोग भैरहेको ? How long in use?	प्रविधि कहाँबाट प्राप्त भएको ? Who transferred the technology?	अझै प्रयोग गर्न सकिन्छ कि? Could be used further?
क. परम्परागत ग्रामीण प्रविधिहरू Indigenous Rural Technologies				
पानी घट्ट Water Mill				
कोल Local Oil Expeller				
मोही पार्ने Milk churner				
मुढेघारLog Beehive				
आरन Blacksmithy				
ढिकी Rice Dehuller				
जाँतोGrinder				
तान Handloom				
अचार बनाउने Pickle making				
क्यान्डी बनाउन Candy making				
मिठाई बनाउने Sweet making				
अन्य (खुलाउने) Others (Specify)				

प्रविधिको नाम **Name of the Technology**	**कहिले विकास भएको ?** **When developed?**	**कहिलेसम्म प्रयोग भैरहेको ?** **How long in use?**	**प्रविधि कहाँबाट प्राप्त भएको ?** **Who transferred the technology?**	**अझै प्रयोग गर्न सकिन्छ कि?** **Could be used further?**
ख.आधुनिक ग्रामीण प्रविधिहरू Improved Rural Technologies				
सुधारिएको घट्ट Improved Water Mills				
धान कट्ने मिलRice Mills				
सुन्धारा तेल मिल Sundhara Oil Expeller				
आधुनिक मौरीको घार ModernBeehive				
विजुलीले पिस्ने मशिन Power Grinder				
किम निकाल्ने मशिन Cream Separator				
रेशा निकाल्ने मशिन Raspador Machine				
पापड बनाउने मशिन Papad Press				
टपरी बनाउने मशिन Leaf Plate Press				
टिका बनाउने मशिन Tika Dye Machine				
मह काढ्ने औजार Honey Extractor				
सौर्य शक्तिले सुकाउने Solar Dryer				
धागो कात्ने मशिन Spinner				

प्रविधिको नाम **Name of the Technology**	कहिले विकास भएको ? **When developed?**	कहिलेसम्म प्रयोग भैरहेको ? **How long in use?**	प्रविधि कहाँबाट प्राप्त भएको ? **Who transferred the technology?**	अझै प्रयोग गर्न सकिन्छ कि? **Could be used further?**
ज्याकार्ड तान Jackard Handloom				
बिर्को बंद गर्ने मशिन Canning machine				
Sweater weaving machineस्वीटर बुन्ने मशिन				
Sealing machineशिल गर्ने मशिन				
Others (Specify) अन्य (खुलाउने)				

नोट Note

सूचना सङ्कलकको नाम (Name of information collector): ______________________

सूचना सङ्कलकको सही (Signature of information collector): ____________________

स्थान (Place): ______________________________

मिति (Date): _______________________

श्रोत सर्वेक्षण (Form F)

Potential micro-enterprises/types/employment generated (based on relationship between market, resource and potentiality for MEs)

Rural Market Centres	Types of Enterprises				Potential Micro-Enterprises	Resource availability	Potential Target groups				Potential Entre-preneurs for 5 yrs	No. of jobs creation for 5 yrs
	Agro	Artisan	Forest	Service			Women	Dalits	Indig. Natio.	Others		

Format 1: Focus Group Discussion Survey (Market Settlement based Micro Enterprises)

CHECKLIST

Name of Market Place/Rural/Municipality :

Name of Surveyor: Date of Survey:

1. Types of products:

Goods/Items produced	Description–features	
	Quantity (estimation)	Value added products
a. Agriculture based		
b. Animal-based		
c. Forest-based		
d. Minerals based		
e. Service-based		
f. Artisan		
g. Others (specify)		

2. Harvesting patterns

Goods/Items produced	Description – Harveting patterns	
	Harvesting season	Post harvest management
a. Agriculture based		
b. Animal -based		
c. Forest- based		
d. Minerals based		
e. Service-based		
f. Artisan		
g. Others (specify)		

3. State of accessible patterns to the local production resources:

Local production resources	Description – Accessible patterns	
	Near, adequate	Distant, scattered, monopoly
a. Agriculture-based		
b. Animal -based		
c. Forest- based		

d. Minerals based		
e. Water based		
f. Service-based		
g. Others (specify)		

4. Potential of locally available natural resources for exploitation

Local production resources	Description – Features	
	Amount (estimation)	Uses of different parts
a. Agriculture-based		
b. Animal -based		
c. Forest- based		
d. Minerals based		
e. Water based		
f. Service-based		
g. Others (specify)		

5. Sustainability plans of use and management:

Local production resources	Description– Plans and Management	
	Plans	Management
a. Agriculture-based		
b. Animal-based		
c. Forest-based		
d. Minerals based		
e. Water based		
f. Service-based		
g. Others (specify)		

6. Historical development of local resources use by local enterprises

Local enterprises	Description – Local enterprises	
	Proportion	Development (approximate year)
a. Agriculture-based		
b. Animal-based		
c. Forest-based		
d. Minerals based		

e. Water based		
f. Service-based		
g. Others (specify)		
Total	100	

7. Traditional enterprises:

Types of traditional enterprises	Description – features, current status, etc

8. Skills of entrepreneurship development:

Types of enterprises	Description – skills	
	Traditional–apprenticeship	Training, place, duration, level

9. Employment generation and pattern:

Types of enterprises	Description–skills	
	Family labour-number	Hired labour: number, sex, race

10. Major places of demand centres (destination places of local products)

Type of goods/Items produced	Description of destination places (order of importance)	
	Name of first market places	Name of second market places
a. Agriculture based		
b. Animal -based		
c. Forest- based		
d. Minerals based		
e. Water-based		
f. Others (specify)		

11. Handling of local products trade:

Origin of traders	Description of traders		
	Local	Other district/region	Foreign (specify)
a. Agriculture based			
b. Animal -based			
c. Forest- based			
d. Minerals based			
e. Water-based			
h. Others (specify)			

12. Current development activities or projects of market linkage development:

List of Major Projects	Description (type and responsible agencies)

13. Problems hindering to develop market linkages

List of Problems	Priority Order (I, II, & III)

14. Plans/Programmes (suggestions) to develop market linkages:

List of Plans/Programmes	Description (priority order

Notes

1. **Focus Group Discussion** (FGD) will be held among the micro enterprises (target group) in all the potential market settlements. The market settlements for consideration of micro enterprises survey are defined as those that contain at least five enterprises. Those with below five will not be considered for survey considering economic viability. The composition of micro enterprises (target groups) will be made representing different features like poor indigenous nationalities, dalits, and women, if exist. This checklist will also be used as Market Rapid Appraisal Survey (MRA) to be carried out in the selected potential market towns and filled in out from the business enterprises.
2. ***The number of enterprises for each focus group survey should be from 4 to 10.*** Attendance of the participants is to be recorded by date and place.
3. ***Definition of the terms:***

▪ Quantity	Approximate volume of the products in case of goods and number in case of toursists
▪ Quality	Nature – thin forest/pasture, poor stock, poor soil, lack of facilities for tourism and the like
▪ Harvesting season	Products being harvested by month, tourist arrival season
▪ Post harvesting management	Ways of harvested items being kept in storage, for durability
▪ Proportion	Approximate divisions among the items, totalling 100
▪ Enterprise development	Brief historical account of the economic enterprises
▪ Traditional enterprises	Type and origin of local traditional enterprises – kami, artisans, etc
▪ Apprenticeship	Entrepreneurship skill learned from parents/generations
▪ Enterprise skill training	Skill earned from formal training - place, duration, level & use
▪ Destination places– ***First***	Name of FIRST destination or demand places of the local products
▪ Destination places-others	Other towns where goods being flowed from the FIRST places
▪ Handling of local products	Type & origin of business traders handling local products- patterns
▪ Plans	Plan of activities about sustainable (over/under) use of local resources
▪ Management	Pattern of use and conservation practices of local resources for use

Format 2: Sample Micro-Enterprises (Owner or Responsible Person)

CHECKLIST

01. Location (name of locality and Rural/Municipality): …

02. Surname (caste/ethnicity) of Entrepreneur: … Age:

03. Sex and Age: (a) M (b) F (c) Age

04. Nature of Migration: (a) Local (b) Migrant

05. Selection of enterprise	Reasons (with importance): (a) … (b) … (c) …
06. Structure of enterprise:	(a) Mobile (b) Fixed
07. Year of establishment:	Year: …
08. Skill & type of attainment:	1. Skill type: … (b) Training attainment: …
09. Type of enterprise:	(a) Own (single): … (b) Partner: …
10. Number of employees: …	(a) Own family: … (b) Hired: … (c) M… (d) F …
11. Working hours: …	Shift – (a) morning … (b) day … (c) evening …
12. Types of raw materials:	Quantity: …
13. Places of origin of raw materials	(a) Local (%): … (b) Outside (%): …
14. Transport means:	Means: …
15. Production quantity/day:	Quantity: …
16. Types of products:	Types: …
17. Investment amount: Rs …	(a) Own (%): … (b) Loan (%):
18. Market links:	(a) Local (%) … (b) District town (%) … (c) Large city (name) (%) ….
19. Registration:	(a) Local (b) District
20. Nature of relationship:	With administrator …
21. Type of processing	(a) Manual … (b) Mechanical …
22. Ownership of premise:	(a) Own … (b) hired/rented
23. Desire for more activities:	Type of activities: …
24. Future expansion	Type of expansion: …

STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
• …	• …	• …	• …
• …	• …	• …	• …
• …	• …	• …	• …
• …	• …	• …	• …
• …	• …	• …	• …

NOTES (remarks):

Format 3: Key Informant Survey

CHECKLIST

Full Name of Participant:

Address (Tol/Locality/Rural/Municipality/District):

Position of the Participant: (i) Current: (ii) Before:

Name of Interviewer: Date of Interview:

01. Local resource potentials:

1.1 Resources	1.2 Description
a. Natural (agri-land, forest, minerals, water, pasture, sand, pebble, etc)	
b. Soci-Cultural (health service, education center, skill labour, touristic/heritage sites, historical sites, and others)	
c. Agriculture-horticulture crops (cereals, vegetables, fruits, livestock, honey etc.)	
d. Others (specify)	

02. Current development activities or projects (local/GO/NGO/INGO) in VDCs:

2.1 List of Major Projects	2.2 Description (type and responsible agencies)

03. Problems hindering to develop/utilise resources

3.1 List of Problems	3.2 Priority Order (I, II, & III)

04. Major needs of the local area development

4.1 List of Needs	4.2 Description - Priority Order (I, II, & III)

05. Plans/Programmes to develop the area:

5.1 List of Plans/Programmes	5.2 Description (types)	1.1 Sharing of Invesment

06. Prevailing land price (speculated):

6.1 Locations	6.2 Description (Rupees per Ropani)
a. Along the street–bazaar area	
b. Away from the main street (interior)	
c. Open area	
d. Others	

07. Occuring of likely changes in areas around the roads

7.1 Possible changes	7.2 Description
a. Land value	
b. Intensification of agri-production	
c. Expansion of settlements	
d. Linking to other places	
e. Others	

08. Opinion about future market town/urban development of own area:

- ...
- ...
- ...

Notes:

Key Informant Survey (KIS) will be carried out in each growth nodal centers (e.g. district head-quarters, Rural/Municipalityoffice areas, market centres, etc.) and filled in out from the key prominent personnel or stakeholders such as:

(a) Teachers

(b) Social workers

(c) Business enterprises/district level commerce & industrial association personnel

(d) Industrialists

(e) Ex-VDC/ward chairpersons and members

(f) Prominent local political leaders

(g) Local government officials

(h) Officials of the central government agencies

(i) Others

Calculation for the Estimated Micro-Enterprises, Rolpa District

Parameters used	Number	Population to be employed	Enterprises to be created
Total agriculture hhs (census)	32,762	-	-
50 % of agriculture hhs	16,381	54,057	-
Average employed ratio (sample)	5.3	-	-
Total estimated enterprises	3,091	54,057	3,091
Average working population/hh	3.3	-	-
Average household size	5.6	-	-
Employed ratio male (sample)	60	32,434	-
Employed ratio female (sample)	40	21,623	-
Employed ratio hired (sample)	60	32,434	-
Employed ratio own family (sample)	40	21,623	-
Magar population % (census)	44	23,785	4,488
Dalits population % (census)	16	8,649	1,632

(a) Note: hhs = households

(b) The estimation of micro-enterprises for the agricultural households is calculated based on 25 micro enterprises of the sample market places.

Environmental Screening of Micro-Enterprises (Form G1)
लघुउद्यमका वातावरण प्रभाव सर्वेक्षण (फारम जी १)

Province:

District:

जिल्ला :

Rural/Municipality:

गाउँपालिका/नगरपालिका :

Ward number: Settlement Name:

वार्ड नं./टोल/वस्तीको नाम :

Rural Market Center (RMC)/Market Center (MC):

ग्रामीण बजार केन्द्र/बजार केन्द्र :

House Number:

घर नं. :

1. Your Name:

१ तपाईंको नाम:

2. Your Enterprise's Name:

२ तपाईंको व्यवसायको नाम:

3. Type of your enterprise: (i) Agro-based (ii) Forest-based (iii) Service-based (iv) Tourism-based(v) Artisan-based (vi) Information technology-based,(vii) construction-based, (viii) others (specify, as per Industrial Policy 2067).......

३. तपाईंको व्यवसायको प्रकार : (क) कृषिमा आधारित (ख) वनमा आधारित (ग) सेवामा आधारित (घ) पर्यटनमा आधारित (ङ) कलामा आधारित (च) सूचना प्रविधिमा आधारित (छ) निर्माणमा आधारित (ज) अन्य (औद्योगिक नीति २०६७ अनुसार).................

4. Do your enterprise operation have negative impact on environment?

(i) Yes (ii) No

४. तपाईंको व्यवसाय सञ्चालनले वातावरणमा नकारात्मक असर पार्छ ?

(क) पार्छ (ख) पार्दैन

5. Do your enterprise operation have negative impact on human health?

(i) Yes (ii) No

५. तपाईंको व्यवसाय सञ्चालनले मानव स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर गर्छ पार्छ ?

(क) पार्छ (ख) पार्दैन

a) Raw Materials

अ) कच्चा पदार्थहरू

a.1) What raw materials do you use?

अ.१) तपाईंले कस्ता कच्चा पदार्थहरू प्रयोग गर्नुहुन्छ ?...

a.2) Is raw materials adequate for your enterprise? (i) Yes (ii) No

अ.२) तपाईंको व्यवसाय सञ्चालन गर्न कच्चापदार्थ पर्याप्त छ ?(क) छ (ख) छैन

a.3) Will your micro-enterprise result in the degradation of natural resources, existing species, traditional varieties or breeds? (i) Yes (ii) No

अ.३) तपाईंको लघुउद्यमले प्राकृतिक श्रोत, विद्यमान प्रजाति, परम्परागत प्रजाति वा नश्लहरूलाई बिगार्ने काम गर्दछ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

a.4) Do you consider regeneration of raw materials during harvesting/collection?

(i) Yes (ii) No

अ.४) तपाईंले कच्चापदार्थ सङ्कलन गर्दा पुर्नउत्पादनलाई ध्यान दिनुभएको छ ?

(क) छ (ख) छैन

a.5) Do you also practice plantation for increasing raw materials availability

(i) Yes (ii) No

अ.५) तपाइले कच्चापदार्थको उपलब्धता बढाउनको लागि वृक्षारोपणजस्ता कार्य गर्नुभएको छ ?(क) छ (ख) छैन

b) Production and processing

आ) उत्पादन तथा प्रशोधन

b.1) Does your enterprise require to use harmful chemicals (e.g. chemical fertilizer, insecticides, etc)? (i) Yes (ii) No

आ.१) तपाईंको व्यवसायमा कुनै हानिकारक रसायनको (उदाहरणको लागि रासायनिक मल/किटनाशक औषधि इत्यादि) प्रयोग गर्नुपर्दछ ?(क) पर्छ (ख) पर्दैन

b.2) Will your enterprise be likely to impact on or lead to soil degradation and landslides? (i) Yes (ii) No

आ.२) के तपाईको व्यवसायले माटोको गुणस्तरमा कमी ल्याउन र पहिरो जान सघाउँछ ? (क) सघाउँछ (ख) सघाउँदैन

b.3) Will your enterprise likely to impact on or lead to forest fires? (i) Yes (ii) No

आ.३) तपाईको व्यवसायले वनमा आगलागी/डढेलो निम्त्याउन सक्छ ?(क) सक्छ (ख) सक्दैन

b.4) Will your enterprise likely to impact on or lead to contamination in water? (i) Yes (ii) No

आ.४) तपाईको व्यवसायले पानीमा सङ्क्रमण गर्न निम्त्याउन सक्छ ?(क) सक्छ (ख) सक्दैन

b.5) Will your enterprise has potential to negatively impact on water quality and increase the risk of infectious diseases? (i) Yes (ii) No

आ.५) तपाईको व्यवसायले गर्दा पानीको गुणस्तरमा नकारात्मक असर र रोगको संक्रमण बढ्ने सम्भावना छ ?(क) छ (ख) छैन

b.6) Will your micro-enterprise have negative effect on or dry up existing water source? (i) Yes (ii) No

आ.६) तपाईको व्यवसायले गर्दा पानीको श्रोतमा नकारात्मक असर र विद्यमान श्रोत सुक्ने सम्भावना छ ?(क) छ (ख) छैन

b.7) Does your micro-enterprise operation give bad smell and contaminates air (e.g. leather, piggery, and poultry)? (i) Yes (ii) No

आ.७) तपाईको व्यवसाय सञ्चालनले कुनै प्रकारको दुर्गन्ध (उदाहरणको लागि छाला, बङ्गुरपालन र कुखरापालन) र वायु प्रदुषण गर्छ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

b.8) Does your micro-enterprise operation spew smokes? (i) Yes (ii) No

आ.८) तपाईंको लघुउद्यम सञ्चालनबाट कुनै किसिमको धुँवा आउँछ ?(क) आउँछ (ख) आउँदैन

b.9) Does your micro-enterprise operation produce noise? (i) Yes (ii) No

आ.९) तपाईंको लघुउद्यम सञ्चालनले कुनै किसिमको ध्वनि प्रदुषण गर्दछ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

b.10) Does your micro-enterprise operation produce dust? (i) Yes (ii) No

आ.१०) तपाईंको लघुउद्यम सञ्चालनबाट कुनै किसिमको धुलो निस्कन्छ ?(क) निस्कन्छ (ख) निस्कँदैन

b.11) Does your enterprise operation give non-decomposable by-products (e.g. plastics, metals etc.) (i) Yes (ii) No

आ.११) तपाईंको व्यवसाय सञ्चालनबाट नकुहिने उपउत्पादन (उदाहरणको लागि प्लाष्टिक/धातु इत्यादि) निस्कन्छ ?(क) निस्कन्छ (ख) निस्कँदैन

b.12) Does you enterprise impact on water quality by livestock slurries, agrochemicals and waste products? (i) Yes (ii) No

आ.१२) तपाईंको व्यवसाय सञ्चालनबाट निस्किने पशुपक्षीको बिष्टा, कृषि रसायन खेर गएको पदार्थले पानीको गुणस्तरमा असर पार्छ ?(क) पार्छ (ख) पार्दैन

b.13) Does your enterprise pollute water through discharge of wastewater generated from washing, cleaning, ripening and cold storage operations (i) Yes (ii) No

आ.१३) तपाईंको व्यवसाय सञ्चालन गर्ने क्रममा पखाल्न, सफा गर्न, पकाउन र शीत भण्डारणमा प्रयोग हुने पानीले पानीको श्रोत प्रदुषित गर्छ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

b.14) Does your enterprise require heavy use of fuel wood and timber? And increased depletion of forests and increased air pollution? (i) Yes (ii) No

आ.१४) तपाईंको व्यवसायमा अत्यधिक रूपमा दाउरा र काठको प्रयोग हुन्छ ? र वनक्षय र वायु प्रदुषणलाई बढाउँछ ?(क) बढाउँछ (ख) बढाउँदैन

b.15) what are the by-products (e.g. plastics in tunnel Farming)of your enterprise ?

आ.१५) तपाईंको व्यवसायबाट कस्तो खालको उप-उत्पादन निस्कन्छ (उदाहरणको लागि टनेल खेतीमा प्लाष्टिकको प्रयोग) ?

b.16) Do you utilize by-products? (i) Yes (ii) No

आ.१६) तपाईंको व्यवसायबाट निस्किने उप–उत्पादनको सदुपयोग गर्नुहुन्छ ?(क)गर्छु (ii) गर्दिन

b.17) How do you utilize by-products?

आ.१७) तपाईंको व्यवसायबाट निस्किने उप–उत्पादनलाई कसरी सदुपयोग गर्नुहुन्छ ?

....

b.18) Do you use any method for the waste management? (i) Yes (ii) No

आ.१८) तपाईंको व्यवसायबाट खेर जाने पदार्थलाई व्यवस्थापन गर्न कुनै विधि अपनाउनु भएको छ ?(क) छ (ख) छैन

b.19) Will climate change-related events, such as floods, drought, landslides, windstorms, or forest fires, likely to affect the desired outcomes of your micro-enterprise? (i) Yes (ii) No

आ.१८) तपाईंको लघुउद्यमको उपलब्धिलाई जलवायु परिर्वतनसँग सम्बन्धित घटनाहरू जस्तै बाढी, खडेरी, पहिरो, आँधी, डढेलोले असर पार्छ ?(क) पार्छ (ख) पार्दैन

c) Micro-enterprise location

इ) लघुउद्यम व्यवसाय/स्थल

c.1) Is the air or ventilation enough in the working area (common facility centre location, building)? (i) Yes (ii) No

इ.१) तपाईंले काम गर्ने ठाँउमा (साँझा सुविधा केन्द्र भएको ठाँउ, भवनमा) हावा लाग्छ र हावाको आवागमन प्रयाप्त छ ?(क) छ (ख) छैन

c.2) Is the place congested for your enterprise conduction? (i) Yes (ii) No

इ.२) तपाईंले काम गर्ने ठाँउ उद्यम गर्नलाई साँगुरो छ ?(क) छ (ख) छैन

c.3) Is the light enough in your working area? (i) Yes (ii) No

इ.३) तपाईंले काम गर्ने ठाँउमा पर्याप्त उज्यालो छ ?(क) छ (ख) छैन

c.4) Do you do the sanitation work (cleaning the machinery in time interval, cleaning the working area, using method to reduce housefly and other type of insect in the area) in your enterprise? (i) Yes (ii) No

इ.४) तपाईंले काम गर्ने ठाँउमा सरसफाइ (बेला–बेलामा मेशिनको सरसफाइ, परिसर सरसफाइ, काम गर्ने ठाँउमा झींगा र अन्य कीराहरू कम गर्ने विधि) गर्नु भएको छ ?(क) छ (ख) छैन

c.5) Do your common facility centre (CFC) has space for child care? (i) Yes (ii) No

इ.५) तपाईंको साझा सुविधा केन्द्रमा बच्चालाई हेरचार गर्ने ठाँउ छुट्याइएको छ ?

(क) छ (ख) छैन

c.6) Do you have a toilet facility near the CFC or working area?

(i) Yes (ii) No

इ.६) तपाईंको साझा सुविधा केन्द्र वा काम गर्ने ठाँउको नजिक शौचालयको सुविधा छ ? (क) छ (ख) छैन

d) Human Health

ई) मानव स्वास्थ्य

d.1) Do you use any safety measures for your health during the enterprise operation (eg. Using masks, globes, apron, modern stove (dhuwa rahit chulo)?

(i) Yes (ii) No

ई.१) तपाईंले उद्यम सञ्चालनगर्दा आफ्नो स्वास्थ्यको लागि केही सुरक्षा विधि (उदाहरणको लागि मास्क, पञ्जा, एप्रोन, आधुनिक चुल्हो (धुवाँरहित चुल्हो) प्रयोग गर्नु भएको छ ? (क) छ (ख) छैन

d.2) Did the enterprise affected negatively in the part of the body of the entrepreneurs/persons working in the enterprise? (i) Yes (ii) No

ई.२) के व्यवसाय सञ्चालन गर्दा उद्यमी/कामदारको शरीरको कुनै अङ्गमा नकारात्मक असर पुऱ्याएको छ ?(क) छ (ख) छैन

d.3) Do you use primary security method for the emergency accident?

(i) Yes (ii) No

ई.३) तपाईंले आकस्मिक दुर्घटनाको लागि केही प्राथमिक सुरक्षा विधि अपनाउनु भएको छ ?

(क) छ (ख) छैन

d.4) Do you have to take care of your children while you are involved in theenterprise? (i) Yes (ii) No

ई.४) के तपाईंले उद्यम सञ्चालन गर्दा बालबालिकाको हेरविचार आफै गर्नुहुन्छ ?

(क) छ (ख) छैन

d.5) If you yourself do take care, then what type of precaution you are using?

ई.५) यदि उद्यम सञ्चालनगर्दा बालबालिकाको हेरविचार आफै गर्नुहुन्छ भने कस्तो सुरक्षा विधि अपनाउनु भएको छ ?

d.6) Do you use safety measures during application of chemicals (e.g. mask, glove, apron etc) (i) Yes (ii) No

ई.६) तपाईंले रसायन प्रयोग गर्दा सुरक्षा विधि (उदाहरणको लागि मास्क, पञ्जा, एप्रोन इत्यादि) लगाउनुहुन्छ ?(क) लगाउँछु (ख) लगाउदिन

Name of the staff who interviewed:

अन्तरर्वाता लिने कर्मचारीको नाम :

Name of the organization:

संस्थाको नाम :

Date of interview:

अन्तरर्वाताको मितिः

---

1 Environmental screening of potential micro-enterprises. For this, interview micro-entrepreneurs who are operating the identified potential micro-enterprises

१. सम्भाव्य उद्यमीको लागि वातावरण सर्वेक्षण फर्म ।यसका लागि पहिचान गरिएका सम्भाव्य व्यवसाय गरिरहेका लघुउद्यमीका अन्तरवार्ता लिनुहोस् ।

Environmental Screening of Micro-Enterprises (Form G2)

वातावरण प्रभाव सर्वेक्षण (फारम जी२)

Environmental screening of potential micro-enterprises that are new to the location. For this, interview with experts working in line agencies (e.g. District Agriculture Development Office for agro-based enterprises, District Forest Office for forest-based enterprises, etc).

सम्भाव्य नयाँ उद्यम (जुन त्यस स्थानको लागि नयाँ) वातावरण सर्वेक्षण फर्म । यसका लागि मातहतका कार्यरत विशेषज्ञ (कृषिमा आधारित उद्यमको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यलय, वनमा आधारित उद्यमको लागि जिल्ला वन कार्यलय, आदि) सँग अन्तरवार्ता लिनुहोस् ।

1. Category of potential enterprise: (i) Agro-based (ii) Forest-based (iii) Service-based (iv) Tourism-based (v) Artisan-based (vi) Information technology-based, (vii) construction-based, (viii) others (specify, as per Industrial Policy 2067)………….

१. व्यवसायको प्रकार : (क) कृषिमा आधारित (ख) वनमा आधारित (ग) सेवामा आधारित (घ) पर्यटनमा आधारित (ङ) कलामा आधारित (च) सूचना प्रविधिमा आधारित (छ) निर्माणमा आधारित (ज) अन्य (औद्योगिक नीति २०६७ अनुसार)................

2. If agro-based enterprise, type of agro-based enterprise (e.g. mushroom production, processing)

२. कृषिमा आधारित हो भने, कृषिमा आधारित व्यवसायको प्रकार (उदाहरणको लागि च्याउ उत्पादन, प्रशोधन).......................................

3. Name of the staff members interviewed? ……

३. अन्तरवार्ता दिने कर्मचारीको नामः

4. Name of the organization the staff members are working………………………..

४. अन्तरवार्ता दिने कर्मचारीले काम गर्ने संस्थाको नामः ....

5. Do above enterprise operation negatively impact on environment? (i) Yes (ii) No

५. उल्लिखित उद्यम सञ्चालन गर्दा वातावरणमा नकारात्मक असर गर्छ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

6. Do above enterprise operation negatively impact on human health? (i) Yes (ii) No

६. उल्लिखित उद्यम सञ्चालन गर्दा मानव स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर गर्छ ?

(क) गर्छ (ख) गर्दैन

a. Raw Materials

अ. कच्चा पदार्थ

a.1) What raw materials will be required for the above enterprise?

अ.१) उल्लिखित उद्यम सञ्चालन गर्नको लागि कस्तो कच्चा पदार्थ चाहिन्छ ?

a.2) Will the present availability of raw materials adequate for the above enterprise? (i) Yes (ii) No

अ.२) के हाल उपलब्ध कच्चापदार्थ उल्लिखित व्यवसाय सञ्चाालनको लागि पर्याप्त छ ? (क) छ (ख) छैन

a.3) Will the above micro-enterprise result in the degradation of natural resources, existing species, traditional varieties or breeds? (i) Yes (ii) No

अ.३) के उल्लिखित व्यवसायले प्राकृतिक श्रोत, विद्यमान प्रजाति, परम्परागत प्रकारका प्रजाति वा नश्लहरूको विनाश गर्दछ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

a.4) What aspects should be considered for regeneration of raw materials during harvesting/collection?

अ.४) कच्चा पदार्थ पुनर्उत्पादनको लागि सो को कटानी तथा सङ्कलनका बेलामा कुन कुन पक्षमा विचार/ध्यान पु¥याउनु पर्दछ ?

a.5) How will the micro-entrepreneurs be able to practice plantation for increasing raw materials vailability?..........................

अ.५) कच्चा पदार्थ बढाउन गरिने वृक्षरोपणमा लघुउद्यमीहरू कसरी सक्षम हुनसक्छन् ?

b.) Production and processing

आ) उत्पादन तथा प्रशोधन

b.1) Will the above enterprise require using harmful chemicals (e.g. chemical fertilizer, insecticides, etc)? (i) Yes (ii) No

आ.१) उल्लिखित उद्यममा कुनै हानिकारक रसायन (उदाहरणको लागि रासायनिक मल/कीटनाशक औषधि इत्यादि) प्रयोग गर्नुपर्दछ ?(क) पर्छ (ख) पर्दैन

b.2) Will the above enterprise likely to impact on or lead to soil degradation and landslides? (i) Yes (ii) No

आ.२) के उल्लिखित उद्यमले भूक्षय र पहिरो जान सघाउँछ ?(क) सघाउँछ (ख) सघाउँदैन

b.3) Will the above enterprise likely to impact on or lead to forest fires?

(i) Yes (ii) No

आ.३) के उल्लिखित व्यवसायले वनमा डढेलो निम्त्याउन सक्छ ?(क) सक्छ (ख) सक्दैन

b.4) Will the above enterprise likely to impact on or lead to contamination in water? (i) Yes (ii) No

आ.४) के उल्लिखित व्यवसायले पानी संक्रमण निम्त्याउन सक्छ ?(क) सक्छ (ख) सक्दैन

b.5) Will the above enterprise has potential to negatively impact on water quality and increase the risk of infectious diseases?

(i) Yes (ii) No

आ.५) के उल्लिखित व्यवसायले पानीको गुणस्तरमा नकारात्मक असर र रोगको संक्रमण बढ्ने सम्भावना छ ?(क) छ (ख) छैन

b.6) Will the above enterprise operation give bad smell and contaminate air (e.g. leather, piggery, poultry)? (i) Yes (ii) No

आ.६) उल्लिखित उद्यम सञ्चालनले कुनै प्रकारका दुर्गन्ध र वायुमा संकमण (उदाहरणको लागि छाला,बंगुर पालन, कुखरापालन) गर्छ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

b.7) Will the above enterprise operation spew smokes? (i) Yes (ii) No

आ.७) उल्लिखित उद्यम सञ्चालनबाट कुनै प्रकारका धुवाँ निस्कन्छ ?(क) निस्कन्छ (ख) निस्कँदैन

b.8) Will the above enterprise operation produce noise? (i) Yes (ii) No

आ.८) उल्लिखित उद्यम सञ्चालनबाट कुनै प्रकारका ध्वनि आउँछ ?(क) आउँछ (ख) आउँदैन

b.9) Will the above enterprise operation produce dust? (i) Yes (ii) No

आ.९) उल्लिखित उद्यम सञ्चालनबाट कुनै प्रकारका धुलो निस्कन्छ ?(क) निस्कन्छ (ख) निस्कँदैन

b.10) Will the above enterprise operation produce non-decomposable waste-products (e.g. plastics, metals etc.) (i) Yes (ii) No

आ.१०) उल्लिखित उद्यम सञ्चालनबाट कुनै प्रकारका नकुहिने खेर पदार्थ (उदाहरणको लागि प्लास्टिक, धातु) निस्कन्छ ?(क) निस्कन्छ (ख) निस्कँदैन

b.11) Will the above enterprise impact on water quality by livestock slurries, agro-chemicals and waste products? (i) Yes (ii) No

आ.११) उल्लिखित व्यवसाय सञ्चालनबाट निस्किने पशुपक्षीको बिष्टा, कृषि रसायन र खेरगएको पदार्थले पानीको गुणस्तरमा असर पार्छ ?(क) पार्छ (ख) पार्दैन

b.12) Will the above enterprise pollute water through discharge of wastewater generated from washing, cleaning, ripening and cold storage operations (i) Yes (ii) No

आ.१२) उल्लिखित व्यवसाय सञ्चालन गर्ने क्रममा पखाल्न, सफा गर्न, पकाउन र शीत भण्डारणमा प्रयोग हुने पानीले पानीका श्रोत प्रदुषित गर्छ ?(क) गर्छ (ख) गर्दैन

b.13) Will the above enterprise require heavy use of fuelwood and timber? And increased depletion of forests and increased air pollution? (i) Yes (ii) No

आ.१३) उल्लिखित व्यवसायमा अत्यधिक रूपमा दाउरा तथा काठको प्रयोग हुन्छ ? र वन क्षय र वायु प्रदुषण बढाउँछ ?(क) बढाउँछ (ख) बढाउँदैन

b.14) What will be the by-products of the above enterprise (e.g. plastics in tunnel farming)?

आ.१४) उल्लिखित व्यवसायमा कस्तो खालको उप-उत्पादन निस्कन्छ ? (उदाहरणको लागि टनेल खेतीमा प्लाष्टिकको प्रयोग) ?

……………….......................………………………………

आ.१५) How can by-products be utilized? ....

b.१) व्यवसायबाट निस्किने उप-उत्पादनलाई कसरी सदुपयोग गर्नहुन्छ ?

b.16) What will be the waste management methods?…

आ.१६) कुन विधिबाट खेर गएका वस्तुहरूलाई व्यवस्थित गर्न सकिन्छ ?

……………………..………………………

b.17) Will climate change-related events, such as floods, drought,landslides, windstorms, or forest fires, likely to affect the desired outcomes of the above enterprise? (i) Yes (ii) No

आ.१७) उल्लिखित व्यवसायले जलवायु परिवर्तनसँग सम्बन्धित घटना बाढी, पहिरो,हावा,हुरी वा डढेलोले व्यवसायको अपेक्षित उपलब्धिमा असर पार्छ ?(क) पार्छ (ख) पार्दैन

c) Micro-enterprise location

इ) लघुउद्यम व्यवसाय/स्थल

c.1) What aspects should be considered for location of the above enterprise (e.g. enough air or ventilation, adequate space, light,sanitation etc.)?

इ.१) लघु उद्यम रहेको स्थानमा कुन पक्षलाई ध्यानमा दिई उल्लिखित व्यवसायलाई सञ्चालन गर्नु पर्दछ (उदाहरण पर्याप्त हावा वा हावा ओहोरदोहोर हुने ठाउँ, पर्याप्त ठाउँ,प्रकाश,सरसफाइ आदि) ?

…………………………………………………………………………………

d) Human Health

ई) मानव स्वास्थ्य

d.1) What safety measures micro-entrepreneurs need to apply for their health during the enterprise conduction (eg. Using masks, globes, apron, modern stove (dhuwa rahit chulo)?

ई.१) लघुउद्यमीहरूले आफ्नोउद्यम सञ्चालन गर्दा आफ्ना स्वस्थ्यका लागि कस्ता सुरक्षाका विधिहरू (उदाहरण मास्क,पञ्जा,एप्रोन, धुँवारहित आधुनिक चुल्हो) अपनाउनु पर्दछ ?

......…………………………………………………………………………………

d.2) Will the above enterprise likely to negatively impact on the part of the body of the entrepreneurs/persons working in the enterprise? (i) Yes (ii) No

ई.२) उल्लिखित व्यवसाय सञ्चालन गर्दा उद्यमी/कामदारको शरीरको कुनै अङ्गमा नकारात्मक असर पुऱ्याएको छ ?(क) छ (ख) छैन

d.3) What primary security methods for the emergency accident the micro-entrepreneurs need to apply? …………………………………………………..

ई.३) लघुउद्यमीहरूले आकस्मिक दुर्घटनाको लागि कस्ता प्राथमिक सुरक्षा विधि अपनाउनु पर्दछ ?

d.5) If micro-entrepreneurs have to take care of their children , then what type of precaution they need to take during the operation of the above enterprise?

………………………………………………………………

ई.४) यदि लघुउद्यमी आफैले बालबालिकाको हेरविचार गर्नुपरेमा कस्तो खालका सुरक्षा विधिहरूअपनाउनु पर्दछ?

Name of the staff who interviewed:

अन्तरवार्ता लिने कर्मचारीको नाम

Name of the organization:

कार्यालयको नाम

Date of interview:

अन्तवार्ता लिएको मिति

अनुसूची ७

(दफा २१(५) सँग सम्बन्धित)

सिप विकास तालिम प्राप्त प्रशिक्षार्थीहरूलाई उपयुक्त प्रविधि कार्यक्रम अन्तर्गत हस्तान्तरण गरिने मेसिन औजारको शर्तनामा

लिखितम .... जिल्ला......... गाउँपालिका/नगरपालिका......... वडा .... बस्ने .... को नाति/नातिनी .... को छोरा/छोरी/बुहारी वर्ष ....को म .. .. ले घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/ समिति .... बाट नियमानुसार पाउने निम्न बमोजिमका मेशिन औजार ढुवानी बाहेक जम्मा खरिद मूल्य रु..................... (अक्षरेपि.......................................) मा आफैले उद्योग व्यवसाय संचालन गर्ने गरी खरिद गरी लिएको छु । उक्त मेशिन औजार कसैलाई आजका मितिले ५ वर्षसम्म कसैलाई बिक्री वितरण वा भाडामा दिने छैन र दिएको अवस्थामा ममाथि नियमानुसार हुने कारवाही व्यहोर्ने सहर्ष स्वीकार्ने सहमतिका साथ मेरो मनोमानी राजी खुशीले यो शर्तनामा गरी दिए ।

मेशिन औजारको विवरण :

क्र.सं.	मेसिन औजार नाम	परिमाण	खरिद मूल्य	कैफियत

बुझाउने पदाधिकारीको:

बुझिलिनेको:

नाम, थर:

पद:

दस्तखत:

नाम,थर:

दस्तखत:

ईति सम्बत् २०........... साल .... महिना .... गते रोज .... शुभम् ।

समूहले बुझिलिएकोमा : समूहको नाम: .... सम्बन्धितको हस्ताक्षर: ....

अनुसूची ८

दफा २१ (६) सँग सम्बन्धित

सहभागी प्रशिक्षार्थीहरूलाई उपलब्ध गराइएको सुविधाको विवरण

तालिम ....

मिति:

सि.नं.	सहभागीको नाम थर	खाजा खर्च	निर्वाह खर्च	अन्य	दर (३+४+५)	जम्मा दिन	जम्मा रकम	बुझिलिनेको दस्तखत
१	२	३	४	५	६	७	८	९

अनुसूची ९क

दफा २४को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित

साझा सुविधा केन्द्र स्थापना, सञ्चालन फारमहरू तथा दर्ता प्रक्रिया

साझा सुविधा केन्द्र कार्यक्रमको प्रस्तावनाको फर्मेट

१. प्रस्ताव पेश गर्ने:

संस्थाको नाम :

सम्पर्क व्यक्ति पद :

टेलिफोन : फ्याक्स: ईमेल:

पुरा ठेगाना :

प्रदेश: जिल्ला:

गाउँपालिका/नगरपालिका.:

वार्ड नं.: गाउँ/टोल:

प्रस्ताव पेश मिति:

२. संस्थाको किसिम:

क. उपभोक्ता समिति/समूह (UCG) ख. समुदायमा आधारित संस्था (CBO)

ग. स्थानिय साझा/सहकारी संस्था (Coop) घ. स्थानीय गैर सरकारी संस्था (NGO)

ङ. अन्य (खुलाउने)

३. संस्था स्थापना तथा आबद्धता:

४. संस्थाको लक्ष्य तथा उद्देश्य:

५. प्रस्ताव पेश गरिएको लघु परियोजना/क्रियाकलापको नाम (Project Title):

६. प्रस्ताव पेश गर्नुको उद्देश्य:

क) साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना:

ख) अन्य.

७. प्रस्तावित लघु परियोजना क्षेत्रको वस्तुस्थिति तथा समस्या विश्लेषण:

८. समुदायका विभिन्न आवश्यकताहरू मध्ये किन र कसरी यो लघु परियोजनालाई प्राथमिकीकरण गर्नुभयो ?

९. प्रस्ताव गरिएको लघुपरियोजनावाट हुने लक्षित प्रतिफल:

१०. प्रस्ताव गरिएको परियोजना क्षेत्र:

प्रदेश: जिल्ला: गाउँपालिका/नगरपालिका:

वार्ड नं.: गाउँ/टोल:

११. CFC परियोजनाले लाभ पुऱ्याउने समुदाय:

जातीय विवरण										
जाति	**घरधुरी संख्या**	**महिला**	**पुरुष**	**जम्मा**	**१४ वर्षभन्दा कम उमेर**			**१४ वर्षभन्दा माथि उमेर**		
					महिला	**पुरुष**	**जम्मा**	**महिला**	**पुरुष**	**जम्मा**
दलित										
आदिवासी जनजाति										
अन्य										
जम्मा										

१२. सहभागी लक्षित वर्गको आर्थिक स्थिति

क्र. सं.	सहभागीको नाम	१४ वर्षभन्दा मुनि			१४ वर्षभन्दा माथि			जम्मा परिवार सदस्य संख्या			परिवारको वार्षिक आय (रु.)	प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष आय (रु.)	राष्ट्रिय गरिबी रेखा[१]		अति गरिब
		म	पु	ज	म	पु	ज	म	पु	ज			माथि	तल	
जम्मा															

१३. CFCपरियोजना अवधिः ....वर्ष ....महिना

१४. CFCपरियोजनाका कृयाकलापमा समुदायको सहभागिता के/कसरी हुन्छ ?

१५. यदि यो CFCपरियाजना स्वीकृत भएमा समुदाय कसरी लाभान्वित हुनेछ ?

क. तुरुन्तै पाउने लाभहरूः

ख. दीर्घकालीन रूपमा हुने लाभहरूः

१६. दीर्घकालीन रूपमा यो CFC परियोजनाबाट समुदायले फाइदा लिन के कस्ता कृयाकलापहरू गर्नुहुन्छ ?

१७. CFCपरियोजनाको अनुगमन कसले र कसरी गर्नु हुन्छ ?

१ राष्ट्रिय योजना आयोग, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको नेपाल जीवन स्तर सर्वेक्षण २०६६/६७ (सन २०१०/११) अनुसार प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष आय रु. १९२६१।- लाई निरपेक्ष गरिबी रेखा परिभाषित गरिएको छ।

१८. कार्यक्रममा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति र अति गरिव लक्षितवर्गको सहभागिता कसरी सुनिश्चित गर्नुहुन्छ ?

१९. CFC परियोजनाको आय-व्यय विवरण कसरी उपभोक्ता तथा अन्य सम्बन्धित/सहयोगी संस्थालाई दिनुहुन्छ ?

२०. CFCपरियोजना सञ्चालन गर्न लाग्ने अनुमानित खर्च (बजेट) र बेहोर्ने स्रोतः

शीर्षक/कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	गाउँपालिका/नगरपालिका बाट प्राप्त अनुदान	**अन्य संस्था (रु.)**	**समुदायको सहभागिता (रु.)**	**जम्मा (रु.)**
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				
६.				
कुल परियोजना खर्च				

प्रस्ताव पेश गर्दा निम्न कागजातहरू अनिवार्य रूपमा प्रस्ताव साथ पेश गर्नुपर्नेछ :

क) संस्था विवरण फारम,

ख) लघुपरियोजनाको विस्तृत बजेट विवरण,

ग) निर्माण लघु परियोजनाको लागि लगत अनुमान एवम् लेखाङ्कन (Design),

घ) निम्न समितिहरूको बनौटः

१. खरिद समिति

२. स्टोर समिति (यदि आवश्यक छ भने)

३. लेखा समिति

४. समुदाय परिचालन समिति (यदि आवश्यक छ भने)

संस्था विवरण

प्रस्तावपत्रमा जिल्ला उद्यम विकास समितिबाट गरिएको सिफारिस र निर्णयहरू

प्रस्ताव नं.			
परियोजनाको नाम			
प्रस्तावित बजेट	रु.		
संस्था			
परियाजना क्षेत्र			
प्रस्ताव प्राप्त मिति		निर्णय मिति	

प्रस्तावको सारांश

मिति	प्रस्ताव उपर गरिएको कारवाही तथा निर्णय	जिम्मेवारी/ दस्तखत
	१. प्रस्ताव अध्ययनको आधारमा गरिएका सुझावहरू	
	२. लघु परियोजना क्षेत्र अध्ययन/अनुगमन	
	३. प्रस्ताव तथा लघु परियोजना क्षेत्र अध्ययनको आधारमा गरिएको सिफारिस	
	४. निर्णय	

साझेदार संस्थाको जोखिम निर्धारण

(संस्था विवरण फारम एवं प्रस्तावको आधारमा यो फारम लघु उद्यम विकास कार्यक्रमले तयार गर्ने)

१. साझेदार संस्थाको नामः

२. संस्थाको ठेगानाः

३. संस्था दर्ता छ कि छैन ? क) छ ख) छैन

४. संस्था दर्ता भएको भए कहाँ दर्ता भएको हो ?

५) दर्ता नम्बरः ६. कहिलेसम्म नवीकरण भएको छ ?

७. सदस्य संख्याः महिलाः__________ पुरुषः __________ जम्माः __________

दलितः ________ जनजातिः________ अन्यः ________जम्माः __________

८. नियमित बैठक कति अवधिमा बस्छ ?

९. साक्षर सदस्य संख्याः महिलाः ________ पुरुषः ________ जम्माः ________

माथिका १ देखि ९ सम्मका बुँदाहरूका आधारमा विश्लेषण गर्नुहोस । व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था **प्रतिनिधिले** भर्ने

१०. लघु परियाजनाले लघु उद्यम विकास कार्यक्रम ले राखेका उद्देश्यहरू पुरा गर्न कसरी सहयोग पुऱ्याउँछ ?

११. लघु परियोजनाको प्रविधिक सम्भाव्यता अध्ययन गरिनु जरुरी छ कि छैन ?

क) छ ख) छैन

१२. लघु परियोजना गरिब दलित, गरिबआदिवासी जनजाति, गरिब महिला र अति गरिब वर्गमा लक्षित छ कि छैन ?

क) छ ख) छैन

१३. लघु परियोजनाले समुदायलाई प्रत्यक्ष फाइदा दिने लक्ष छ कि छैन ?

क) छ ख) छैन

१४. लघुपरियोजनाको फाइदा वा गतिविधि दिगो हुन्छ वा हुँदैन ?

क) हुन्छ ख) हुँदैन

१५. संस्थाको बैंक खाताको विवरणः

१६. बैंकको नामः

१७. संस्थाको कार्यालयबाट बैंक कति टाढा छ?

१८. खाताको प्रकार:

१९. खाता नम्बर:

२०. संस्थामा लेखा कसले राख्छ ?क) कर्मचारीले ख) सदस्यले

२१. संस्थाका कतिजना सदस्यहरू लेखा राख्न दक्ष छन ?

२२. संस्थाले यसअघि सञ्चालन गरेका वा गरिरहेका लघु परियोजनाहरूको विवरण:

क.सं.	**लघु परियोजनाको नाम**	**समुदायको दायित्व**	**ल उ वि काको दायित्व**	**जम्मा रकम (रु.)**

२३) संस्थाको लेखा परीक्षण नियमित भैरहेको छ कि छैन ?

क) छ ख) छैन

२४) संस्थाले यसअघि कति पटक सार्वजनिक लेखापरीक्षण गराएको छ ?

माथिका १५ देखि २४ सम्मका बुँदाहरूका आधारमा विश्लेषण गर्नुहोस । (लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सम्बद्ध कर्मचारीले भर्ने)

तयार गर्ने	सिफारिश गर्ने	स्वीकृत गर्ने
....	....	....
लघु उद्यमी समूह/सहकारी संस्था	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	जिल्ला उद्यम विकास समिति
अध्यक्ष	प्रतिनिधि	अध्यक्ष
मिति:	मिति:	मिति:

Proposal Ceckliist

S.N.	Details of Documents –कागजातका विवरण	Indicate √ or NA चिन्ह लगाउने (√)
1.	Complete signed proposal–सहिछाप भएको प्रस्तावना	
2.	Funding request letter of CBO/UCG in case of physical construction micro projectउपभोक्ता समिति वा संस्थाको अनुरोध पत्र	
3.	List of beneficiaries (to the extent specified)–लाभान्वित व्यक्तिहरूको विवरण	
4.	Recommendation from local authority (for legally complex projects)जिल्ला उद्यम विकास समितिको सिफारिस	
5.	Design estimate for construction projectsनिर्माणको काम भए नक्सा, लागत इस्टिमेट	
6.	Duty segregation in CBO/UCG उपभोक्ता समिति वा संस्थाको उपसमितिको कर्तव्य a. Purchase Groupखरिद समूह b. Store Group (if applicable)भण्डार समूह c. Account Groupलेखा समूह d. Community mobilization Group (if applicable) सामुदायिक परिचालन समूह	
7.	Risk analysis (refer risk analysis form) जोखिम निर्धारण	
8.	Recommendation by Enterprise Development Officerलघु उद्यम प्रतिनिधि अथवा व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको सिफारिस	
9.	Recommendation by District Micro Enterprise Groupजिल्ला लघु उद्यमी समूह संघको सिफारिस	
10.	Recommendation by Micro Enterprise Specialistलघु उद्यम विज्ञको सिफारिस	
11.	Recommendation by Finance and Admin Associate प्रशासन तथा लेखा प्रमुखको सिफारिस	
12.	Request letter of CBO/UG to release first installment of projectलघु उपभोक्ता समिति अथवा संस्थाको अनुरोध पत्र	
13.	Recommendation by District Enterprise Development Committeeजिल्ला उद्यम विकास समितिको सिफारिस	

सम्झौता

जिल्ला उद्यम विकास समिति

(जसलाई यसपछि कार्यक्रम भनिने छ)

एवम्

लघु उद्यमी समूह/ सहकारी संस्था

....

(जसलाई यसपछि सञ्चालक संस्था भनिने छ)

को बिचमा

....

साझा सुविधा केन्द्र आयोजना सञ्चालनका निम्ति सम्पन्न भएको

सम्झौता

१.	घ.सा.उ.का. ले सञ्चालक संस्थालाई यसैसाथ संलगन परियोजना प्रस्तावमा विस्तृत रूपमा उल्लेख भए अनुसार ....परियोजना सञ्चालनको निम्ति नेपाली रूपैया .... अक्षरेपी ....मात्र) बराबरको सहयोग उपलब्ध गराउनेछ ।
२.	घ.सा.उ.का. ले यो परियोजनाको सञ्चालनकालागि सञ्चालक संस्थालाई यो समझदारी-पत्रमा दस्तखत भएको मितिले .... महिनासम्म मात्र सहयोग उपलब्ध गराउने छ ।
३.	घ.सा.उ.का.ले प्रदान गर्ने परियोजना रकमको व्यवस्थापन सञ्चालक संस्थाले निम्नलिखित शर्तहरूका अधीनमा रही गर्नेछ । क) परियोजनाको रकम परियोजना प्रस्तावमा उल्लेख भएअनुसारको कृयाकलापमा मात्र उपयोग हुनेछ । ख) सञ्चालक संस्थाले परियोजना तोकिएको समयमा पूर्णरूपमा सम्पन्न गर्न यथासम्भव प्रयत्न गर्नेछ । ग) परियोजनाको लागि रकम नेपाली रूपैयामा उपलब्ध हुनेछ । घ) परियोजना प्रस्तावमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि सञ्चालकसंस्थाले घ.सा.उ.का.ले तोकेबमोजिमको कार्यक्रममा तोकेबमोजिमको आर्थिक प्रकृया पुरा गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ । सञ्चालक संस्थाले परियोजनाको विभिन्न चरणहरूमा सार्वजनिक लेखापरीक्षण गराई सोको प्रतिवेदन परियोजना समाप्त भएपछि पेश गर्नेछ ।

ङ) सञ्चालक संस्थाले उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.लाई निम्नलिखित प्रतिवेदनहरू तल उल्लेखित अवधिमा बुझाउनेछ:

प्रतिवेदनको नाम	अवधि
कार्यक्रम प्रगति प्रतिवेदन	
पहिलो आर्थिक प्रतिवेदन	
आवधिक आर्थिक प्रतिवेदन	
कार्यक्रम सम्पन्न तथा अन्तिम आर्थि प्रतिवेदन	

च) सञ्चालक संस्थाले यस परियोजनाको छुट्टै खातापातासहित दुरुस्त हिसाबकिताब राख्नेछ र घ.सा.उ.का.का कर्मचारी वा खटाएको आधिकारिक व्यक्तिलाई चाहेको बेला हिसाब तथा खातापाता हेर्न, जाँच गर्न वा लेखापरीक्षण गर्न दिनेछ

४) यो सम्झौतापत्रमा सहिछाप हुनेबित्तिकै सञ्चालक संस्थाले पहिलो किस्ता रकम उपलब्ध गराउन पत्राचार गर्नेछ र सोको आधारमा घ.सा.उ.वि.का.ले सञ्चालक संस्थालाई रु. .... (अक्षरेपी रु. .. .. मात्र) उपलब्ध गराउने छ ।त्यसपछिका किस्ताहरू आवधिक आर्थिक प्रतिवेदन अवधिका आधारमा सञ्चालक संस्थालाई घ.सा.उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.ले उपलब्ध गराउनेछ। आवधिक अर्थिक प्रतिवेदनहरू अवधि समाप्त भएको एकहप्ताभित्र सञ्चालक संस्थाको अधिकारप्राप्त अधिकारीले दस्तखत गरी पठाउनु पर्नेछ ।

५) उ.वि./घ.सा.उ.वि.स. द्वारा प्रदान सहयोगको लगानीबाट भएको आम्दानी (ब्याज आदि) उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.को सहयोग मानिनेछ ।

६) सञ्चालकसंस्थाले परियोजना समाप्त भैसकेपछि खर्चहुन बाँकी रकम उ.वि./ घ.सा.उ.वि.स.लाई अन्तिम आर्थिक प्रतिवेदनसाथ फर्काउनु पर्नेछ ।

७) उ.वि./घ.सा.उ.वि.स. सहयोगद्वारा जोडिएका स्थिर सम्पत्तिहरू परियोजना समाप्त भएपछि सञ्चालक संस्थाले उ.वि./ घ.सा.उ.वि.स.ले निर्देशन दिए अनुसारले व्यवस्थापन गर्नेछ ।

८) सञ्चालकसंस्थालेपरियोजना क्षेत्रमा आयोजनाको लागि प्राप्त रकम र बजेट (प्रस्तावपत्रमा उल्लेख भए अनुसार) र खर्चहरूको हिसाब अद्यावधिक रूपमा सर्वसाधारणले देखिने गरी टाँस गरिराख्नेछ । यस्ता आम्दानी र खर्चहरूको विवरण समुदायले हेर्न चाहेको बेला देखाउनु पर्नेछ र सार्वजनिक लेखापरीक्षण समेत अनिवार्य रूपमा गराउनु पर्नेछ ।

९) यो परियोजना सञ्चालन गर्न सञ्चालकसंस्थाले कुनै तेश्रो पक्षलाई संलग्न गराएमा त्यस्तो तेश्रो पक्षको कुनै पनि दायित्व उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.ले व्यहोर्ने छैन ।

१२) परियोजना समाप्त भैसकेपछि सञ्चालकसंस्थाले घ.सा.उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.सँग सम्बन्धित सबै सङ्कलित तथ्याङ्क, सूचना आलेख आदि सबै परियोजना समाप्त हुनासाथ उ.वि./घ.सा.उ.वि.स.लाई फिर्ता गर्नेछ र तिनीहरूको प्रतिलिपि अधिकार उ.वि./घ.सा.उ.वि.स. निहित रहेको मानिने छ ।

१३) माथिका सबै बुँदाहरू राम्ररी पढी, बुझी हामी दुबै पक्षहरूले स्वतन्त्र सहमतिका साथ निम्न साक्षीको रोहवरमा यो सम्झौतामा सहिछाप गरी एक एक प्रति लियौं दियौं ।

१०) यो परियोजना सञ्चालनका क्रममा कुनैपनि फेरबदल गर्नुपरेको खण्डमा सञ्चालक संस्थाले त्यस्तो फेरबदल गर्न लिखित प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ र उ.वि. ⁄ घ.सा.उ.वि.स.ले सहमति जनाएको खण्डमा यस सम्झौतामा संसोधन गर्न सक्नेछ । तर उ.वि. ⁄ घ.सा.उ.वि.स. त्यस्तो फेरबदल गर्ने नगर्ने वा यो सम्झौता रद्ध गर्ने विषयमा आफ्नो अधिकार सुरक्षित राख्दछ ।

११) सञ्चालक संस्थाले आयोजना सञ्चालन गर्ने क्रममा सङ्कलित तथ्याङ्क तथा कुनै पनि जानकारीहरू परियोजना अवधिमा र त्यसपछि पनि उ.वि. ⁄ घ.सा.उ.वि.स.को सहमति बिना प्रकासमा ल्याउन वा वितरणमा ल्याउने छैन ।

जि.उ.वि.स.कोतर्फबाट

____

अध्यक्ष

मितिः

साक्षी

____

नामः

पदः

मिति

सञ्चालक संस्थाका तर्फबाट

____

नामः

पदः

मितिः

साक्षी

____

नामः

पदः लघु उद्यम इकाइ, फोकल पर्सन (MEU/ Focal Person)

मिति

व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाका तर्फबाट

____

नामः

पदः

संस्थाः

मिति

घ.सा.उ.का. - घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय

उ.वि. - उद्योग विभाग

पुनश्चः घ.सा.उ.वि.स. - घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति

अनुसूची ९(ख)

दफा २४(९) सँग सम्बन्धित

साझा सुविधा केन्द्रको कानुनी मान्यता

(LEGALIZATION OF COMMON FACILITY CENTER)

१. पृष्ठभूमि : साझा सुविधा केन्द्र भन्नाले विशेषत उद्यम संचालनका लागि तयार गरिएको भवन (भौतिक संरचना) वा भवन निर्माण तथा त्यसमा जडान गरिएका मेशिन औजारहरु समेतलाई बुझिन्छ । यस्ता साझा सुविधा केन्द्र महिला, वालवालिका तथा अपागं मैत्री हुनु पर्नेछ ।

हाल सम्म यस्ता साझा सुविधा केन्द्रहरु जम्मा ४५२ वटा स्थापना भएका छन जसमध्ये २२८ वटा साझा सुविधा केन्द्रहरु विभिन्न निकायमा दर्ता भैसकेका छन् ।

२. साझा सुविधा केन्द्रहरुलाई कानुनी मान्यता दिने प्रक्रिया तथा चरणहरु :

साझा सुविधा केन्द्रलाई कानुनी मान्यता दिन निम्न प्रक्रियाहरु तथा चरणहरु पुरा गर्नुपर्नेछ ।

(क) यस अनुसूची ९ (क) अनुसार निर्माण भएका साझा सुविधा केन्द्र अन्तर्गतको जग्गा, भवन, मेसीन औजारहरुवा भवनको मूल्याकंन गर्नुपर्नेछ ।

(ख) साझा सुविधा केन्द्र शुरु गर्दाको अवस्थामा प्रयोग गर्ने कच्चा पदार्थहरुको मूल्याकंन गनुपर्नेछ ।

(ग) माथिको (क) र (ख) अनुसारको मूल्याकंनको कुल रकम गणना गर्नुपर्नेछ ।

(घ) साझा सुविधा केन्द्रमा संचालन भएको उद्यम यस साझा सुविधा केन्द्रमा संलग्न भएका उद्यमीहरुको नाममा दर्ता गनुपर्नेछ । साझा सुविधा केन्द्र दर्ता निम्नानुसारका कानुनी मान्यता मध्ये कुनै एक बमोजिम गर्न सकिन्छ ।

  १. साझेदारी फर्म : एक भन्दा वढि उद्यमीले संचालन गर्ने उद्यम साझेदारी हुन्छ । त्यसैले साझा सुविधा केन्द्रमा संचालन हुने उद्यमहरु सामुहिक रुपमा संचालन हुने हुँदा साझेदारी फर्मको रुपमा दर्ता गनु पर्नेछ ।

  २. यदि साझा सुविधा केन्द्रमा ३० जना भन्दा वढी उद्यमीहरुले उद्यम संचालन गरेको भएमा सहकारीमा दर्ता गर्न चाहेमा सहकारी भई दर्ता गर्ने ।

  ३. सहकारी अन्तरगत रहेको साझा सुविधा केन्द्रलाई पनि साझा सुविधा केन्द्रमा संलग्न उद्यमीहरुको नाममा साझेदारी फर्म दर्ता गर्न सक्नेछन् ।

(ङ) उद्यम दर्ता गर्ने समयमा साझा सुविधा केन्द्रको माथि "ग" अनुसार मूल्याकंन गरी साझा सुविधा केन्द्रमा संचालित उद्यमा संलग्न सदस्यहरुका नाममा वरावर शेयर प्रवन्ध पत्रमा उल्लेख गर्ने र उद्यम दर्ता भैसकेपछि शेयर प्रमाण पत्र वितरण गर्नुपर्नेछ । यो शेयर समूहका सदस्यहरुले आफैले प्रमाण पत्र तयार गरी अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षको हस्ताक्षरबाट वितरण गर्नु पर्छ ।

(च) यदि प्राविधिक कारणले साझा सुविधा केन्द्रमा संचालित उद्यम दर्ता हुन नसकेमा पनि सबै सदस्यहरुलाई बरावर शेयर बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ । भविश्यमा साझा सुविधा केन्द्रको भवन कसैलाई बिक्रि गर्न परेमा त्यसबाट प्राप्त हुने रकम प्रत्येक उद्यमीले दामाशाहीले प्राप्त गर्नेछन् ।

(छ) साझा सुविधा केन्द्रको जग्गा र भवन वाहेक अन्य लगानीहरु जस्तै त्याहाँ जडित मेशिन औजार, कच्चा पदार्थ आदिको कुल मूल्य रु ५००,०००।– भन्दा वढी हुन्छ भने त्याहाँ संचालित उद्यमलाई साना उद्यममा दर्ता गर्नुपर्नेछ । त्यसैगरी ९ जना भन्दा वढी उद्यमी संलग्न छन् र पूर्ण रोजगारीमा छन् भने अथवा २० किलोवाट भन्दा वढीको उर्जा प्रयोग भएको भएमा वा वार्षिक कारोवार रु ५०,००,०००।– भन्दा वढी हुन्छ भने पनि त्यस्ता उद्यमलाई समेत साना उद्यममा दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(ज) साझा सुविधा केन्द्रमा संचालित उद्यम सम्बन्धित निकायमा दर्ता भैसके पछि, सम्बन्धित निकायहरुवाट दर्ता प्रमाण पत्र प्राप्त हुनेछ । त्यो प्रमाण पत्र र शेयर प्रमाण पत्र नै कानुनी मान्यत(ाका दस्तावेज हुनेछ ।

(झ) त्यसरी दर्ता भैसकेपछि दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय र सम्वन्धित स्थानीय सरकारलाई समेत बुझाउनु पर्नेछ ।

अनुसूची-१०

दफा ४१(१) सँग सम्बन्धित

तालिम, परामर्श सेवाका लागि सम्झौता फारमको नमूना

सम्झौता

घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय/विकास समिति, ...को आर्थिक सहयोगमा ....द्वारा यही मिति .... देखि .... गतेसम्म ....मा आयोजना गरिने .... दिने/महिने .... सम्बन्धी .... तालिम/परामर्श सेवा/.....................का लागि सो कार्यक्रम आयोजना गर्ने संस्था (पहिलो पक्ष) र श्रोत व्यक्ति/संस्था (दोश्रो पक्ष)काबीच तालिम/परामर्श सेवा/.................... सञ्चालनका लागि भएको सह-सम्झौता ।

शर्तहरू:

पहिलो पक्ष(तालिम आयोजक) :

१. पहिलो पक्षले तालिम/परामर्श सेवा/...............................का लागि आवश्यक ....देखि .... जना सहभागीहरू जुटाउनेछ ।

२. पहिलो पक्षले तालिम/परामर्श सेवा/..................... सञ्चालनका लागि आवश्यक तालिम हल, तालिम सामग्री लगायतका लजिस्टिक तथा स्टेशनरीहरूको प्रबन्ध मिलाउनेछ ।

३. तालिम सञ्चालनका लागि तोकिएका स्रोत व्यक्तिका लागि दैनिक/मासिक रु..................का दरले ....दिन.............को दैनिक/मासिक..........दरले एक मुष्ट रकम रु....................प्रदान गर्नेछ ।

४. प्रचलित नेपाल सरकारको नियमानुसार पारिश्रमिकमा १५ प्रतिशत करकट्टी गर्नेछ ।

५. पहिलो पक्षले स्रोत व्यक्तिका लागि अन्य तोकिए बमोजिमका (जस्तैः ....) खर्च व्यहोर्नेछ ।

६. पहिलो पक्षले माथि उल्लेख गरे वाहेक अन्य कुनै आर्थिक तथा प्राविधिक दायित्व बहन गर्ने छैन ।

दोश्रो पक्ष (स्रोत व्यक्ति):

१. ....सम्बन्धी ....दिने / महिने सिप विकास, उद्यमशीलता विकास / बजारीकरण / व्यवस्थापन / ....तालिम / परामर्श सेवा / .... सञ्चालनका लागि आवश्यक कक्षा कार्यतालिका (बनाई) कार्यक्रम वा सेवा सुरु हुनु एक हप्ता पूर्व नै पठाउनेछ ।

२. ....सम्बन्धीतालिम / परामर्श सेवा / .... गुणस्तरीयतापूर्वक प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

३. तालिम / परामर्श सेवा / ....का साथमा आवश्यक ह्याण्ड आउट पनि प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

४. तालिम / परामर्श सेवा / ....को अन्त्यमा कार्यक्रम वा सेवा समापन प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।

विविधः

१. कारणवश तालिम / परामर्श सेवा / ....वा सम्बन्धी कार्यक्रम तोकिएको कार्यक्रम वा सेवा सञ्चालन नगर्ने अवस्था आएमा एक हप्तापूर्व एकले अर्को पक्षलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

२. तालिम सञ्चालनका सम्बन्धमा आयोजक र स्रोतव्यक्ति / संस्थाका बीच कुनै विवाद आइपरेमा दुवै पक्ष बसी विवाद समाधान गर्नेछ ।

३. कार्यक्रमसम्बन्धी दुई पक्षबीच विवाद समाधान नभएमा प्रचलित नेपाल कानुन बमोजम हुनेछ ।

आयोजक संस्था(प्रथम पक्ष) का तर्फबाट	**स्रोतव्यक्ति/संस्था(दोश्रो पक्ष)का तर्फबाट**
....	....
....	....

साक्षी

....	....

मितिः ....

अनुसूची ११

(दफा ४६ (६,७) सँग सम्बन्धित)

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (MEDPA)

जिल्लास्तरीय अनुगमन फारम (त्रैमासिक/चौमासिक)

१. जिल्ला : ....कार्यक्रम सञ्चालन भएका गाउँपालिका........................

२. कार्यक्रम सञ्चालन स्थिति

विवरण	जम्मा		दलित		जनजाति	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
घरधुरी सर्वेक्षण :						
सम्भाव्य उद्यमी छनौट						
उद्यमशीलता तालिम						
प्राविधिक सेवा तालिम						
उद्यम व्यवस्थापन तालिम						
लैङ्गिक सचेतना तालिम						

पहाड, तराई, मधेशी, युवा ..... समेत छुट्टिने गरी देखाउनु पर्ने ।

३. तालिम प्रदान गर्ने संस्थाको विवरण (क) घरेलु तथा साना उद्योग विकास कार्यालय/समिति
(ख) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्था (BDSPO)
(ग) अन्य

४. कूल उद्यमीको संख्या :

५. उद्यमीको समूह संख्या :

६. समूहमा संलग्न उद्यमी विवरण :

७. रोजगारीको विवरण : जम्मा.................. महिला.............................. पुरुष....................

८. कूल उत्पादन रु .... कूल बिक्री रु. .... कूल नाफा रु. ....

९. कूल ऋण लगानी रु. .... साँवा भुक्तानी रु. .... ब्याज भुक्तानी रु. ....
ऋण लिएका उद्यमी विवरण : ....

१०. उद्यमी समूहको वचत रु. .... समूहको लगानी रु. .... क्षेत्रहरू ....

अनुसूची १२

(दफा ४६ (८,९) सँग सम्बन्धित)

अनुगमन सम्पन्न गरी बुझाएको फारमको दर्ता नं. : मिति : विवरण कम्प्युटरमा इन्ट्रि भएको मितिः इन्ट्रि गर्नेको दस्तखत :

नेपाल सरकार

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

....

अनुगमन फाराम(अ) कार्यालय व्यवस्थापनतर्फ

अनुगमनकर्ता :

क्र.सं.	नाम :	पद	निकाय/कार्यालय
१			
२			
३			

अनुगमन गरेको मिति : २०७ । । देखि : २०७। । सम्म (........दिन)

अनुगमन गरेको जिल्ला :......................

अनुगमन गरेको कार्यालय : जिल्ला घरेलु कार्यालय/समिति ....

(१) कार्यालयको कूल दरबन्दी र पदपूर्तिको स्थिति :

(क) जम्मा दरवन्दी :..................प्रशासनतर्फ ....प्राविधिकतर्फ ....

(ख) पदपूर्ति जम्मा : ....प्रशासनतर्फ ....प्राविधिकतर्फ ....

(ग) रिक्त जम्मा : : ....प्रशासनतर्फ ....प्राविधिकतर्फ ....

(घ) अनुगमन गरेको दिन कर्मचारीको उपस्थिति संख्या : जम्मा : .....प्रशासन .....प्राविधिक .....

(२) भौतिक सुविधाको स्थिति : (भौतिक निरीक्षण तथा छलफल गरेर भर्ने)

(क) कार्यालय भवन : आफ्नै भाडाको अन्य कुनै निकायको (प्रयोग गर्न मात्र दिइएको)

(ख) कार्य कक्ष : कोठा संख्या : .... पर्याप्त ठिकै अपर्याप्त (थप गर्नु पर्ने ....वटा)

(ग) फर्निचरको अवस्था : पर्याप्त ठिकै अपर्याप्त टेवुल ...वटा, कुर्सी ...वटा, दराज........वटा

(घ) कम्प्युटर/ल्यापटप :संख्या : ...... पर्याप्त ठिकै अपर्याप्त (थप गर्नु पर्ने ....वटा

(ङ) टेलिफोन इन्टरनेट फोटोकपि फ्याक्स । चालू नभए खुलाउने ....

(च) गाडी मोटरसाइकल चालु नभए खुलाउने ....

(छ) सरसफाइको अवस्था (सौचालय सहित): पर्याप्त ठिकै सुधार गर्नु पर्ने ....

(३) **आर्थिक व्यवस्थापन** :(लेखाका कर्मचारी र प्रमुखसँग छलफल गरेर भर्ने)

(क) जम्मा वार्षिक बजेट (सबै कार्यक्रमको समेत) : रु.................. निकासा :...............

(ख) चौमासिक लक्ष्य : भौतिक :....% वित्तीय ......% **प्रगति** : भौतिक :.......% वित्तीय .....%
(अनुगमन गर्दा व्यतित भएको अघिल्लो चौमासिक अवधिको विवरण उल्लेख गर्ने)

(ग) बेरुजु : गत वर्षसम्मको जम्मा :........ चालू आ.व.मा थप भएको ....कूल जम्मा ......
हालसम्म फछ्र्यौट भएको : ....फछ्र्यौट हुन बाँकी :.............................
फछ्र्यौट हुन बाँकी मध्ये कारवाही चलिरहेको रकम रु. :.............................

(४) **जिन्सी व्यवस्थापन** :(कर्मचारीसँग छलफल गरेर भर्ने)

(क) नियमानुसार नियमित जिन्सी निरीक्षण भएको नभएको निरीक्षण भएको पछिल्लो मिति :
....

(ख) मर्मत गर्नु पर्ने जिन्सी सामान समयमा मर्मत भएको नभएको

(ग) लिलाम गर्नु पर्ने जिन्सी सामान समयमा लिलाम भएको नभएको

(घ) धुल्याउनु पर्ने जिन्सी सामान समयमा धुल्याएको नधुल्याएको

(ङ) भौतिक निरीक्षण गर्दा देखिएको अवस्था : राम्रो ठिकै सुधार गर्नु पर्ने
....

(५) **सेवाग्राही सम्वन्ध व्यवस्थापन** :(कर्मचारीसँग छलफल गरेर भर्ने)

(क) नागरिक वडापत्र : टाँस गरिएको नगरिएको पुरानो भएकाले सुधार गर्नु पर्ने
....

(ख) गुनासो पेटिका : राखिएको नराखिएको पछिल्लो पटक खोलिएको मिति.................

(ग) सेवाग्राहीको गुनासो सुनुवाही गरिएको भए : अभिलेख राखिएको अभिलेख नराखिएको

(घ) सार्वजनिक सुनुवाहीमा सहभागिता : भएको नभएको पछिल्लो पटक सहभागी भएको मिति.................

(ङ) कार्यालयमा प्राप्त निवेदनहरू : तोक लागेपछि दर्ता गर्ने गरिएको दर्ता गरेपछि तोक लगाउने गरिएको

(६) **कर्मचारी व्यवस्थापन** :(कर्मचारीसँग छलफल गरेर भर्ने)

(क) कार्यविवरण सहितको जिम्मेवारी : तोकिएको नतोकिएको मौखिक जिम्मेवारी दिइएको

(ख) अधिकार प्रत्यायोजनको अवस्था : पर्याप्त ठिकै सुधार गर्नु पर्ने ....

(ग) स्टाफ बैठकको अवस्था : नियमित बस्ने गरेको कहिलेकाही बस्ने गरेको नबसेको (माइन्यूट अध्ययन गरेर विश्लेषण गरी निष्कर्ष निकाल्ने)

(घ) लैंगिक व्यवस्थापन : राम्रो ठिकै सुधार गर्नु पर्ने ....

(जिम्मेवारी प्रदान, सुविधा प्रदान, अवसरको बाँडफाँट, मर्यादापूर्ण व्यवहार, कार्यकक्ष व्यवस्थापन,अलग्गै सौचालयको व्यवस्था, गुनासो/मर्का सुनुवाही तथा समाधानको अवस्था, कर्मचारीबिचको आपसी सम्वन्ध आदि विषयमा सामूहिक तथा महिला कर्मचारीहरूसँग छुट्टै छलफल गरी निष्कर्ष उल्लेख गर्ने)

(ङ) कार्यबोझ अनुसार कर्मचारीको दरवन्दी : पर्याप्त ठिकै थप गर्नु पर्ने ....

(च) सरुवा व्यवस्थापन : २ वर्षभन्दा कम सेवा अवधि भएका कर्मचारीको संख्या : .....जना

२ वर्षभन्दा बढी सेवा अवधि भएका कर्मचारीको संख्या : .....जना

(७) **सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन** :(कर्मचारीसँग छलफल गरेर भर्ने)

(क) कागजात/निवेदन : दैनिकरूपमा फाइलमा राख्ने गरिएको फुर्सदमा फाइलमा राख्ने गरिएको

(ख) कम्प्युटरमा राख्नु पर्ने विवरण : दैनिकरूपमा राख्ने गरिएको फुर्सदमा राख्ने गरिएको कम्प्युटर चलाउने कर्मचारी नै नभएको , कम्प्युटर नै नभएको :

(ग) कम्प्युटर सफ्टवेयरमा डाटा इन्ट्री : नियमित गर्ने गरेको चाहिएको समयमा गर्ने गरेको नगरेको

(घ) तालिमका विवरणहरूको अभिलेख : अद्यावधिक गरेको अद्यावधिक नगरेको अभिलेख नै नरहेको चालू आ.व.मा भएका तालिमको विवरण उल्लेख गर्ने : जम्मा लक्ष्य :.......जना, हालसम्मको प्रगतिः.......जना,हालसम्मको प्रगति मध्येः दलित ......जना, जनजाति......जना, मधेशी ......जना, महिला.....जना, अपाङ्ग ....जना ।

(ङ) भौतिक निरीक्षण गर्दा देखिएको अवस्था : राम्रो ठिकै सुधार गर्नु पर्ने ....

(८) **रोजगारी सृजनामा गत एक आर्थिक वर्षमा हासिल गरेको प्रगति** (अभिलेखको आधारमा भर्ने)

क्र. सं.	सीप विकास तालिमको विषय (स्तरोन्नति तालिम सहित)	तालिम पूरा गर्नेको संख्या	रोजगार भएको संख्या						कुल जम्मा	कामदार संख्या		व्यवसाय सुरु गर्नेको संख्या			वार्षिक उत्पादन	
			स्वरोजगार			ज्याला रोजगार				म	पु	तालीम अघि	तालिम अवधिमा	तालिम पछि	परिमाण	रकम
			म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा								
जम्मा																

(९) **उद्यम प्रशासन**

(क) चालू आ.व.मा अनुगमन गर्दाका मितिसम्म दर्ता भएका उद्यमको जम्मा संख्या : ....वटा नवीकरण उद्योगको जम्मा संख्या : ....वटा दर्ता र नवीकरणबाट उठेको राजस्व : रु................हजाररोजगारी श्रृजना भएको संख्याः...........जना स्थिर पूँजी लगानी रु................

(१०) **चालू आ.व.मा कार्यालयले हासिल गरेका मुख्य उपलब्धिहरू** :(कार्यालय प्रमुखसँगको परामर्शमा भर्ने)

(क)..

(ख)..

(ग)..

(११) **चालू आ.व.मा कार्यालयले भोग्नु परेका मुख्य समस्याहरू** :(कार्यालय प्रमुखसँगको परामर्शमा भर्ने)

(क)..

(ख)..

(ग)..

.

(१२) समस्या समाधानका लागि कार्यालयका तर्फबाट गरिएका प्रयासहरू (कार्यालय प्रमुखसँगको परामर्शमा भर्ने)

(क)..

(ख)..

(ग)..

(१३) समस्या समाधानका लागि केन्द्रलाई सुझावहरू (कार्यालय प्रमुखसँगको परामर्शमा भर्ने)

(क)..

(ख)..

(ग)..

(१४) अनुगमनकर्ताको निष्कर्ष तथा सुझावहरू (अनुगमनकर्ताले आफ्नैतर्फबाट भर्ने)

(क)..

(ख)..

(ग)..

(घ) ....

....

(नोट : कार्यालयको अनुगमनका साथै ....कार्यत्र ्रम अनुगमन गरेको फाराम छुट्टै भरी संलग्न गरिएको छ ।)

कार्यालय प्रमुखको दस्तखत : अनुगमनकर्ताको नाम दस्तखत :

नाम : (१)

मिति : (२)

कार्यालयको नाम :

कार्यालयको छाप :

(द्रष्टव्य : यो फाराम पूर्ण रूपमा भरिसकेपछि एक प्रति फोटोकपि सम्वन्धित् कार्यालयमा छाड्नु पर्नेछ । पछिल्लो पटक अनुगमनमा जानेले पहिलेको फाराममा भएका कुराहरूलाई समेत समीक्षा गर्नु पर्नेछ । सक्कल फाराम मन्त्रा(लयको योजना शाखामा दर्ता गराए पछि पेश्की फछ्र्यौट वा भुक्तानीको प्रयोजनका लागिदेहायको निस्सा उपलब्ध गराइनेछ ।)

नेपाल सरकार

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

....

अनुगमन प्रतिवेदन बुझाएको निस्सा

(पेश्की फछ्र्यौट वा भुक्तानीको प्रयोजनका लागि)

अनुगमनकर्ता :

क्र.सं	नाम :	पद	निकाय/कार्यालय
१			
२			
३			

अनुगमन गरेको मिति : २०७ । । देखि : २०७ । । सम्म (.......दिन) अनुगमन गरेको जिल्ला :..

प्रतिवेदन पेश गरेको मिति :

प्रतिवेदन दर्ता नं. :

प्रतिवेदन बुझिलिने कर्मचारीको नाम :..

प्रतिवेदन प्राप्त भयो भनि प्रमाणित गर्ने पदाधिकारीको नाम :..

पद :..........................

दस्तखत...

अनुसूची–१३

दफा ४६ (१५) सँग सम्बन्धित

उद्यमीको दैनिक प्रतिवेदन

जिल्ला :

कार्यक्रम क्षेत्र :

उद्यम विकास सहजकर्ताको नाम :

साल :

उद्यम/व्यवसायको नाम :

स्थापना मिति : नयाँ ☐ भैरहेको ☐

उद्यम व्यवसायको वर्गीकरण :

लघु उद्यमीको विवरण (व्यक्तिगत उद्यमको लागि)

उद्यमीको नाम :

लिङ्ग : पुरुष : ☐ महिला : ☐ वर्ष : ☐

योग्यता :

प्रतिव्यक्ति आय : (आधारभूत सर्वेक्षणको आधारमा) :

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम आउनुभन्दा अगाडि भएको विशेष सिप :

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम आउनु अगाडि लिएको तालिम :

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सँग आबद्ध भएको समूहको नाम :

नयाँ बनेको (ल.उ.वि.का.को ऋण प्रयोजनको लागि) : ☐ भइरहेको ☐

आबद्ध भएको गैसस/अन्तरराष्ट्रिय संघ/संस्था/सामुदायिक व्यवसायिक संस्थाको नाम : (यदि भएमा)

लघु उद्यमीको विवरण (सामूहिक उद्यमीका लागि)

उद्यमीको नाम	**उमेर**	**लिङ्ग**		**योग्यता**	**प्रतिव्यक्ति आय**	**समूहको नाम**	**समूह**		**भैरहेको समूह भए आबद्ध भएको संस्था**
		म.	**पु.**				**नयाँ**	**भैरहेको**	

१. सिप तालिम/गोष्ठीमा सहभागी विवरण

मिति	गोष्ठीमा भाग लिएको भए			तालिममा सहभागी भएको भए			
	प्रकार	समयावधि	स्थान	प्रकार	समयावधि	स्थान	सीप कहिले प्रयोग भयो मिति

२. लगानीको स्रोत/लगानीको विवरण

महिना	कूल लगानी	उद्यमीको आफ्नो लगानी	ऋण				ऋण लगानी	
			रकम	ब्याज दर	स्रोत	ऋण चक्र	धितो	समूह
क. स्थिर पूँजी								
साउन								
भदौ								
असोज								
कार्तिक								
मंसिर								
पुस								
माघ								
फागुन								
चैत								
बैशाख								
जेठ								
असार								
जम्मा								
ख. चालु पूँजी								
साउन								
भदौ								
असोज								
कार्तिक								
मंसिर								
पुस								
माघ								
फागुन								
चैत								
बैशाख								
जेठ								
असार								
जम्मा								

३. ऋण भुक्तानी विवरण

भुक्तानी तालिका					यथार्थ भुक्तानी					
त्रैमासिक	मिति	साँवा रकम	ब्याज रकम	जम्मा	त्रैमासिक	मिति	साँवा रकम	ब्याज रकम	कूल रकम	म्याद नाघेको ऋण

४. समूह सदस्यता (कार्यगत समूह)

समूहको नाम	ठेगाना	सदस्यता मिति	नियमित बचत योजना	
			रकम	अवधि

समूह सदस्यता र समूह वचत			
महिना	समूह सदस्य संख्या	समूह वचत रु.	व्यक्तिगत वचत रु.
साउन			
भदौ			
असोज			
कार्तिक			
मंसिर			
पुस			
माघ			
फागुन			
चैत			
बैशाख			
जेठ			
असार			
जम्मा			

५. मेशिनरी तथा सामाग्री आपूर्ति र लगानी विवरण

५. (क) स्थिर पूँजीमा लगानी

मिति	स्थिर पूँजीको विवरण	कूल लगानी

५. (ख) चालु पूँजीमा लगानी

५. (ख) अ. कच्चा वस्तुमा लगानी

महिना	कच्चा वस्तुको प्रकार	कूल लगानी
साउन		
भदौ		
असोज		
कार्तिक		
मंसिर		
पुस		
माघ		
फागुन		
चैत		
बैशाख		
जेठ		
असार		
जम्मा		

● *कच्चा वस्तको विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा दिइएको छ ।*

५. (ख) आ.अन्य शीर्षकमा लगानी

महिना	घर भाडा	बिजुली	पानी	कर	कामदार तलब/ज्याला	अन्य	कूल
साउन							
भदौ							
असोज							
कार्तिक							
मंसिर							
पुस							
माघ							
फागुन							
चैत							
बैशाख							
जेठ							
असार							
जम्मा							

● *व्यवसायमा लागेको खर्चमात्र राख्ने ।*

६. उत्पादन विवरण

वस्तुको नाम							कूल	
महिना	परिमाण संख्या	मूल्य	परिमाण संख्या	मूल्य	परिमाण संख्या	मूल्य	परिमाण संख्या	मूल्य
साउन								
भदौ								
असोज								
कार्तिक								
मंसिर								
पुस								
माघ								
फागुन								
चैत								
बैशाख								
जेठ								
असार								
जम्मा								

७. रोजगार विवरण

महिना	पारिवारिक सदस्य (संख्या)								तलबी कर्मचारी (संख्या)				सहायक व्यवसायमा (Ancillary) सिर्जना भएका रोजगार			
	पुरा समय				आंशिक समय				पुरा समय		आंशिक समय		पुरा समय		आंशिक समय	
	तलबी		बेतलबी		तलबी		बेतलबी									
	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु	म	पु
साउन																
भदौ																
असोज																
कार्तिक																
मंसिर																
पुस																
माघ																
फागुन																
चैत																
बैशाख																
जेठ																
असार																
जम्मा																

८. प्रविधि/मेशिन/औजारको प्रयोग विवरण

सि.नं.	प्रयोग भएको मेशिन औजारको नाम तथा प्रकार	प्रयोग गरेको मिति	मेशिन औजारको मूल्य	मेशिन औजारमा समस्या आएको भए उल्लेख गर्ने
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				

९. बजार अवलोकन भ्रमण

मिति	भ्रमणको प्रकार	अवधि	भ्रमण गरेको व्यवसायको प्रकार	भ्रमण गरेको स्थान	भ्रमणबाट फाइदाहरू

१०. बजार सम्बन्ध स्थापना

वस्तु वा व्यवसायको प्रकार	सम्बन्धको प्रकार	सम्बन्ध स्थापना भएको ठाउँ वा व्यक्ति	सम्पर्क व्यक्ति र ठेगाना	सम्बन्ध स्थापनाका फाइदाहरू	कैफियत

११. प्रदर्शनी/व्यापार मेला

मिति	प्रदर्शनी/व्यापार मेलाको प्रकार	आयोजक संस्था	स्थान	अवधि	लिएको स्टल संख्या	प्रदर्शनीमा राखेको आफ्नो वस्तुहरू	कूल बिक्री	कूल खर्च	कैफियत

१२. साझा सुविधा केन्द्रमा सहभागिताको विवरण

सहभागी भएको साझा सुविधा केन्द्रको नाम	साझा सुविधा केन्द्रको उद्देश्य	सहभागी भएको मिति	साझा सुविधा केन्द्रमा आफ्नो लगानी	
			मिति	रकम

साउन	साझा सुविधा केन्द्रबाट भएको फाइदा
भदौ	
असोज	
कार्तिक	
मंसिर	
पुस	
माघ	
फागुन	
चैत	
बैशाख	
जेठ	
असार	
कूल	

१३. मासिक विक्रि विवरण

बस्तुको नाम					
महिना	बिक्री परिमाण	कूल बिक्री	कूल बिक्री		उधारो
			नगद	उधारो	
साउन					
भदौ					
असोज					
कार्तिक					
मंसिर					
पुस					
माघ					
फागुन					
चैत					
बैशाख					
जेठ					
असार					
कूल					

१४. बजारको वस्तु सम्बन्धमा सुझाव

महिना	वस्तुको नाम	बजारको सुझाव
साउन		
भदौ		
असोज		
कार्तिक		
मंसिर		
पुस		
माघ		
फागुन		
चैत		
बैशाख		
जेठ		
असार		

१५. परामर्श तथा अनुगमन

मिति	समस्या पहिचान	आवश्यकता पहिचान	दिइएको सरसल्लाहको किसिम	उद्यमीको दस्तखत

दैनिक बिक्री विवरण

बस्तुको नाम											
बिक्री मिति	बजारको नाम	Please Tick				बिक्री परिमाण	मूल्य	कूल बिक्री		आसामीबाट प्राप्त	बजारको प्रतिक्रिया
		L	ID	OD	E			नगद	उधारो		

L: स्थानीय ID: जिल्लाभित्र OD: जिल्ला बाहिर E: विदेश निकासी

कच्चा माल खरिद विवरण

मिति	कच्चा मालको नाम	परिमाण	स्रोत	लागत		
				वस्तु	यातायात खर्च	कूल

(उद्यम विकास सहजकर्ता मार्फत् हुने)

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन फारम

क. उद्योग तथा उद्यमीको निम्ति

.... जिल्ला

१. गाउँपालिका/नगरपालिकाको नामः .... वडा नं. .... टोल/वस्ती ....

२. उद्योग व्यवसायीको विवरणः ग्रामीण बजार केन्द्र/ बजार केन्द्रः

नामः

उद्योग स्थापना मितिः प्रकारः

उद्यमीको नामः लिङ्गः

समूह भएमा अन्यको नामः उद्योगको हालको अवस्थाः

३. उद्यमीको तालिमको विवरणः

सि.नं.	मिति	तालिमको नाम	समयावधि	स्थान	तालिमको प्रतिफल
१					
२					
३					

४. लगानीको विवरण

कूल पूँजी .... चालू पूँजी ....

आफ्नो लगानी रु. .... ऋण भएमा ....

ऋण रु. .... बैंक/वित्तीय संस्थाको नाम ....

व्याजदर .... प्रतिशत ऋण लिएको मिति : .... समयावधि ....

५. उत्पादन तथा बिक्री परिणाम (मासिक)

उत्पादित वस्तुको किसिम : .... कूल उत्पादन परिणाम : ....

कूल कच्चा पदार्थ लागत रु. .... कूल बिक्री रु. ....

बजार केन्द्रको नाम : ....

विद्यमान वित्तीय स्थिति :

(क) नाफा : .... (ख) घाटा : .... (ग) सन्तुलन :...........

६. उद्योगले सिर्जना गरेको रोजगारीको विवरण :

क. उद्योगमा काम गर्ने जम्मा कर्मचारी .... जना (पुरुष .... जना महिला ...... जना)उद्योगले सिर्जना गरेको अन्य सहायक व्यवसायमा संलग्न व्यक्तिको संख्या : .... जना ।

ख. उद्योगमा प्रयोग मेसिन औजारको विवरण :

सि. नं.	मेशिन तथा औजारको विवरण	मूल्य	कैफियत

७. उत्पादित वस्तुको विद्यमान स्टक मूल्य : ....

८. उद्यमीको अन्य संघ संस्थामा संलग्नता :

क. उद्यमीको अन्य संघसंस्थामा सदस्यता छ ☐ छैन ☐

ख. जिल्ला लघु उद्यमी संघ छ ☐ छैन ☐

ग. ऋण भुक्तानी समयमा भएको छ ☐ छैन ☐

९. उद्योग स्थापना हुनुअघिको व्यवसाय ....वार्षिक आम्दानी रु ....

१०. उद्योग सञ्चालनमा देखिएका समस्याहरू :

क. बजार ख. लगानी ग. कच्चा पदार्थ

घ. सिप/प्रविधि ङ. अन्य........

११. उद्योगले जिल्लास्थित सेवा प्रदाय संस्थाबाट प्राप्त गरेको सेवाको :

(क) प्रकार

(ख) अवधि

(ग) सेवा वापत उद्योगले लगाएको लगानी

१२. अनुगमनकर्ताको प्रतिक्रिया : ....

१३. उद्यम सञ्चालनमा देखिएका समस्याहरू एवं समाधानका उपायहरू :

(क)

(ख)

(ग)

अनुसूची १४

नियमित प्रगति प्रतिवेदनको ढाँचा

(दफा ४७ (२) सँग सम्बन्धित

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	लक्ष्य	संख्यात्मक विवरण										
			संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	*ब्राह्मण/क्षेत्री	कुल जम्मा	युवा (१६–३०)	मधेशी	गैर मधेशी
१	नयाँ उद्यमी सिर्जना												
	गाउँपालिकातहको अभिमुखीकरण सम्पन्न												
	पिआरए सम्पन्न												
	घरधुरी सर्वेक्षण सम्पन्न (फारम ए)												
	सम्भाव्य लघु उद्यमीका रूपमा सहभागीहरूको छनौट												
	यदि भैरहेका उद्यमीहरू मेडपाका सम्भाव्य उद्यमीका रूपमा पहिचान गरिएका छन् भने फारम सी भर्ने												
	बजार सर्भेक्षण सम्पन्न (फारम डी)												
	उपयुक्त प्रविधि अध्ययन सम्पन्न (फारम ई)												
	श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न (फारम एफ)												
	वातावरण परीक्षण सम्पन्न (फारम जी)												
	मेगमा लघु उद्यमीको संख्या र मेगको संख्या												
	टोपे/टोसे तालिम लिने उद्यमीहरूको संख्या												
	प्राविधिक सिप विकास तालिम लिने उद्यमीहरूको संख्या (सिप विकास तालिमको छुट्टै विवरण संलग्न गर्ने) यहां संख्यामात्र उल्लेख गर्ने												
	व्यक्तिगत व्यावसायिक योजना तयार गरेको संख्या												
	सामूहिक व्यावसायिक योजना तयार गरेको संख्या												
	नयां उद्यमीका लागि तयार गरेको जम्मा व्यावसायिक योजनाको संख्या												
	नयां उद्यमीहरूको संख्या												
	नयां लगायत जम्मा रोजगार सिर्जना भएको संख्या												
२	स्तरोन्नति सहयोगसम्बन्धी कृयाकलापहरू (सकृय र अर्ध सकृय उद्यमीहरूलाई मात्र)												

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	लक्ष्य	संख्यात्मक विवरण										
			संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	*ब्राह्मण/ क्षेत्री	कुल जम्मा	युवा (१६–३०)	मधेशी	गैर मधेशी
	टोई/टोजी तालिम लिने उद्यमीहरूको संख्या												
	व्यवसाय परामर्श सहयोग लिने उद्यमीहरूको संख्या												
	व्यसायिक योजना परिमार्जन तथा पुनःसमीक्षा गर्ने उद्यमीहरूको संख्या												
	पुनर्ताजगी तथा अग्रणी तालिम (advance) लिनेको संख्या												
	प्रविधि तथा अन्य स्तरोन्नतीका लागि सहयोग प्राप्त गर्ने उद्यमीको संख्या												
	स्तरोन्नति सहयोग प्राप्त गर्ने जम्मा उद्यमीको संख्या												
	स्तरोन्नतिबाट सिर्जना भएको जम्मा रोजगारी संख्या												
३	रुग्ण उद्यमीलाई पुनःसकृय बनाउन गरिने कृयाकलापहरू (रूग्ण र निस्कृय उद्यमीहरूका लागिमात्र)												
	उद्यमशीलता विकास पुनर्ताजगी तालिम प्राप्त गर्नेहरूको संख्या												
	व्यवसाय परामर्श सेवा प्राप्त गर्नेहरूको संख्या												
	व्यावसायिक योजना पुनर्विचार सहयोग प्राप्त गर्नेको संख्या												
	सिप विकास पुनर्ताजगी/अग्रणी तालिम प्राप्त गर्नेको संख्या (विस्तृत विवरण छुट्टै पेश गर्ने)												
	प्रविधि र अन्य रूग्ण उद्यमी पुनरसकृय गराउनका लागि गरिने सहयोग प्राप्त गर्नेको संख्या (भैरहेका रुग्ण उद्यमीहरूकालागि मात्र)												
	रूग्ण उद्यमी पुनरसकृय गराउन गरिएको सहयोग प्राप्त गर्नेको जम्मा संख्या												
	रूग्ण उद्यम पुनर सकृय गराएबाट श्रृजना भएको रोजगारी संख्या												
४	बजार सम्बन्धित सहयोग (नयाँ र भइरहेका विद्यमान उद्यमीका लागी)												
	स्थलगत अनुगमन भ्रमण गरेका नयाँ लघु उद्यमीहरूको संख्या (नयाँ लघु उद्यमीहरूका लागी मात्र)												
	लेवलिङ र ब्रान्डिङ सहयोग प्राप्त उद्य(मीको संख्या(नयाँ लघु उद्यमीहरूका लागी मात्र)												
	जम्मा बजारीकरण सहयोग पाएका नयाँ लघु उद्यमीहरू												

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	लक्ष्य	संख्यात्मक विवरण										
			संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	*ब्राह्मण/ क्षेत्री	कुल जम्मा	युवा (१६–३०)	मधेशी	गैर मधेशी
	स्थलगतअनुगमन भ्रमण गरेका भइरहेको लघु उद्यमीहरूको संख्या (भइरहेका लघु उद्यमीहरूका लागी मात्र)												
	लेवलिङ र ब्रान्डिङ सहयोग प्राप्त उद्यमीको संख्या (भईरहेका लघु उद्यमीहरूका लागी मात्र)												
	वजारीकरण सम्बन्धी तालिम तथा अन्य सूचना प्राप्त उद्यमीहरूको संख्या (भईरहेको लघु उद्यमी)												
	जम्मा बजारीकरण सहयोग पाएका विद्यमान लघु उद्यमीहरू												
५	**साझा सुविधा केन्द्र र प्रविधिसँग सम्बन्धित सहयोग**												
	नयाँ साझा सुविधा केन्द्र स्थापना भएको संख्या र लाभान्वित नयाँ लघु उद्यमीहरू												
	प्रविधिको सहयोग प्राप्त नयाँ लघु उद्यमीहरूको संख्या (नयाँ लघु उद्यमीहरू)												
	विद्यमान उद्यमीहरूका लागि साझा सुविधा केन्द्र स्तरउन्नतिको सहयोग प्राप्त गर्नेहरूको संख्या												
६	**स्तरउन्नति (ग्राजुएट) का रूपमा पहिचान भएका उद्यमीहरूको संख्या**												
७	**सहकारीसंग सम्बन्धित सूचना**												
	नयाँ स्थापना भएको सहकारी र सदस्यहरूको संख्या												
	सहकारी व्यवस्थापन तालिम सहयोग प्राप्त सहकारी र सदस्यहरूको संख्या (छुट्टै विवरण समेत संलग्न गर्ने)												
	सहकारी दर्ता गर्न सहयोग प्राप्त सहकारी र लघु उद्यमीहरूको संख्या												
	संस्थागत विकासको लागी सहकारी (सामाग्री–लजिस्टिक) सहयोग प्राप्त सहकारी र लघु उद्यमीहरूको संख्या												
	ग्रामीण स्वावलम्बन कोष र नेपाल राष्ट्र बैक को प्राविधिक सहयोगमा सहकारीको व्यवसायिक योजना तालिम सहयोग प्राप्त गर्ने सहकारी र लघु उद्यमीहरूको संख्या												
	लघु उद्यम स्थापना गर्न ऋण प्राप्त गर्ने लघु उद्यमीहरूको संख्या												
	ऋण प्राप्त गर्ने नयां उद्यमीहरूको संख्या												
	ऋण रकम												

क्र. सं.	क्रियाकलापहरू	लक्ष्य	संख्यात्मक विवरण										
			संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा	दलित	जनजाति	*ब्राह्मण/ क्षेत्री	कुल जम्मा	युवा (१६–३०)	मधेशी	गैर मधेशी
	दोहोऱ्याएर ऋण प्राप्त गर्ने लगायत भैरहेका उद्यमीहरूले ऋण पाएको जम्मा संख्या												
	ऋण रकम												
	जम्मा ऋण प्राप्त गर्नेको संख्या												
	जम्मा प्राप्त ऋण रकम												
	मेगा वैठक संख्या												
	डिमेगा वैठक संख्या												
	लजिस्टिक सहयोग प्राप्त गर्ने लघु उद्यमी समूह संख्या												
८	**अन्य**												
	गरिबीको रेखाबाट बाहिरिएका लघु उद्यमीहरूको संख्या												
	क्षेत्रीय कार्यक्रम सहयोग कार्यालयबाट सञ्चालित तालिम तथा अभिमुखीकरणको नाम र सहभागी विवरण												

अनुसूचि १५

(निर्देशिकाको दफा २३ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

प्रारम्भिक प्रतिवेदन (Inception Report) नमूना

परिच्छेद एक : परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

कार्यक्रमको वारेमा संक्षिप्त परिचय :

१.२ कार्यक्रम संचालनको उद्देश्य तथा क्षेत्र :

क) उद्देश्य :

ख) कार्यक्रम संचालन क्षेत्र :

१.३ प्रारम्भिक प्रतिवेदनको उद्देश्य :

क)

ख)

परिच्छेद दुई : कार्यक्रम सञ्चालन विधि तथा प्रकृया

२. कार्यक्रम संचालन विधि तथा प्रकृया :

कार्यक्रम संचालन गर्दा नंया सिर्जना गरेका लघु उद्यमीको लागि गरिने क्रियाकलाहरुको प्रतिफल र उपलब्धि वा परिमाणात्मक र गुणात्मक दुवै पक्षलाई सुनिश्चित गरेको हुनुपर्नेछ ।

क) नयाँ उद्यमी सृजनाका लागि गरिने क्रियाकलापहरु :

१. गाँउपालिका/नगरपालिका स्तरीय अभिमुखीकरण :

२. कार्यक्रम स्थलको पहिचान तथा छनौट

३. प्रारम्भिक सर्वेक्षण :

४.बजार, प्रविधी तथा वातावरण सम्भाव्यता पहिचान :

५. संभाव्य लघु उद्यमीको पहिचान र छनौट :

६. समूह निर्माण तथा परिचालन :

७. उद्यमशीलता विकास तालिम संचालन :

८. सिप विकास तालिम संचालन तथा उपयुक्त प्रविधी हस्तान्तरण :

९. लघु कर्जामा पहुँच, वजार सम्वन्धन विकास तथा परामर्श सेवा :

१०. साझा सुविधा केन्द्र स्थापना र संचालन :

ख) भैरहेको लघु उद्यमीहरुको स्तरोन्नतिको लागि गरिने क्रियाकलापहरु :

ग) जनशक्ति व्यवस्थापन :

घ) भौतिक सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन :

ङ) अन्य निकायसँग साझेदारी र समन्वय :

च) वित्तीय सुशासन जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धी व्यवस्था :

(नोट : माथि उल्लेखित क्रियाकलापहरु मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७० मा व्यवस्था भए बमोजिम उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।)

परिच्छेद तीन : अनुगमन तथा मूल्याकंन

३. अनुगमन तथा मूल्याकंन :

१) कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याकंनप्रकृया ।

२) कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याकंनप्रकृयामा संस्थागत उत्तरदायित्व तथा सरोकारवालाहरुको संलग्नता ।

३) प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याकंनद्धारा कार्यक्रमको प्रतिफल गुणस्तरीय हुने सुनिश्चीतता ।

४) अनुगमन तथा मूल्याकंनको विस्तृत कार्य योजना (अनुसुची मा उल्लेख गर्ने) ।

परिच्छेद चार : प्रतिवेदन प्रकृया

४. प्रतिवेदन प्रकृया :

१) मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७० मा व्यवस्था भए वमोजिमको प्रतिवेदन प्राप्त हुने सुनिश्(चतता ।

२) लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (GESI MIS System) मा प्रगति अध्यावधिक ।

३) संस्थाले गरेको कार्यसम्पादनमा सम्झौता वमोजिमको लक्ष्य तथा गुणस्तरीय प्रतिफल प्राप्त भएको सुनिश्चितता ।

४) प्रगति प्रतिवेदनको विस्तृत कार्य योजना (अनुसुची मा उल्लेख गर्ने)।

परिच्छेद पाँच : विस्तृत कार्य योजना

५. विस्तृत कार्य योजना :परिच्छेद दुईमा उल्लेख भए वमोजिमको क्रियाकलापहरुलाई सम्वोधन हुने गरी मासीक रुपमा कार्य योजना तयार गनुपर्ने ।

कार्य योजनाको नमुना :

क.सं.	कृयाकलापहरू	लक्ष्य	समय अवधि (मासिक)												जिम्मेवारी	कैफियत
			श्रावण	भाद्र	आश्वीन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ		
क)	नँया उद्यमी सिर्जना															
१	सामाजिक परिचालन :															
१.१	गाउँपालिकातहको अभिमुखीकरण सम्पन्न															
१.२	पिआरए सम्पन्न															
१.३	घरधुरी सर्वेक्षण सम्पन्न (फारम ए)															
१.४	सम्भाव्य लघु उद्यमीका रूपमा सहभागीहरूको छनौट															
१.५	यदि भैरहेका उद्यमीहरू मेडपाका सम्भाव्य उद्यमीका रूपमा पहिचान गरिएका छन् भने फारम सी भर्ने															
१.६	बजार सर्भेक्षण सम्पन्न (फारम डी)															
१.७	उपयुक्त प्रविधि अध्ययन सम्पन्न (फारम ई)															
१.८	श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न (फारम एफ)															
१.९	वातावरण परीक्षण सम्पन्न (फारम जी)															
१.१०	लघु उद्यमी समुहको गठन तथा परिचालन															
२	उद्यमशिलता विकास तालिम															
२.१	उद्यमशिलता विकास तालिम संचालन															
२.२	व्यक्तिगत व्यावसायिक योजना तयार गरेको संख्या															
२.३	सामूहिक व्यावसायिक योजना तयार गरेको संख्या															
३	प्राविधिक सिप विकास तालिम															

क.सं.	कृयाकलापहरू	लक्ष्य	समय अवधि (मासिक)												जिम्मेवारी	कैफियत
			श्रावण	भाद्र	आश्वीन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ		
३.१	छोटो अवधि															
३.२	मध्यम अवधि															
३.३	लामो अवधि															
४	लघु कर्जामा पहुँच															
४.१																
४.२																
४.३																
५	उपयुक्त प्रविधी हस्तान्तरण तथा सम्वन्धन विकास															
५.१																
५.२																
५.२																
६	वजार सम्वन्धन विकास															
६.१																
६.२																
६.३																
७	व्यवसायिक परामर्श सेवा															
७.१																
७.२																
७.३																
८	साझा सुविधा केन्द्र स्थापना तथा संचालनमा सहजीकरण															
८.१																
८.२																
८.३																
९	अन्य															

क्र.सं.	कृयाकलापहरू	लक्ष्य	समय अवधि (मासिक)												जिम्मेवारी	कैफियत
			श्रावण	भाद्र	आश्वीन	कार्तिक	मार्ग	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत्र	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ		
९.१																
९.२																
९.३																
१०	लघु उद्यमीहरू सिर्जना संख्या															
ख)	भैरहेको उद्यमीहरुको स्तरोन्नति															
१	स्तरोन्नतिको लागि आवश्यकता पहिचान															
२	पुनर्ताजगी तथा स्तरोन्नति तालिम															
३	प्रविधि हस्तान्तरण तथा प्रविधि पहुँचका लागि सहजीकरण															
४	बजारीकरणमा सहयोग															
ग)	रोजगार सिर्जना भएको संख्या															
घ)	गरिबीको रेखाबाट बाहिरिएका लघु उद्यमीहरूको संख्या															

नेपाल सरकार

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं

फोनः ०१-४२११५७९

इमेल : info@moi.gov.np

वेबसाइट : www.moi.gov.np